

บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม
อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช
**THE ROLES OF SANGHA IN COMMUNITY DEVELOPMENT IN THE
AREA OF YANGKHOM SUB-DISTRICT, PIPUN DISTRICT,
NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE**

พระสุภาพ สุภาโว (บัวบรจง)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม
อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช

พระสุภาพ สุภาโว (บัวบรจง)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

**The Roles of Sangha in Community Development in the
Area of Yangkhom Sub-District, Pipun District,
Nakhon Si Thammarat Province**

Phra Supap Supawo (Buabanjong)

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of
The Requirement for the Degree of
Master of Arts
(Social Development)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
C.E. 2018

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
เรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัด
นครศรีธรรมราช” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

(พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร, ดร.)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

(พระครูวิรัตธรรมโชติ, ดร.)

ประธานกรรมการ

(ดร.ลัญจกร นิลกาญจน์)

กรรมการ

(ผศ.ดร.ไพรัตน์ ฉิมหาด)

กรรมการ

(พระครูอรุณสุตาลังการ, ผศ.ดร.)

กรรมการ

(รศ.ดร.กัณฑ์กมล หนูทองแก้ว)

กรรมการ

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

พระครูอรุณสุตาลังการ, ผศ.ดร.
รศ.ดร.กัณฑ์กมล หนูทองแก้ว

ประธานกรรมการ

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(พระสุภาพ สุภาโว)

ชื่อวิทยานิพนธ์ : บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอฟิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช

ผู้วิจัย : พระสุภาพ สุภาโว (บัวบรรจง)

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการพัฒนาสังคม)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: พระครูอรุณสุตาลังการ, ผศ.ดร. ป.ธ.๓, พธ.บ. (สังคมวิทยา),
M.A. (Sociology), Ph.D. (Sociology)

: รศ.ดร. กันตภณ หนูทองแก้ว พธ.บ. (สังคมวิทยา), M.A. (Sociology),
Ph.D. (Sociology)

วันสำเร็จการศึกษา : ๒๘ กันยายน ๒๕๖๑

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ ๑) เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ ตำบลยางค้อม อำเภอฟิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ๒) เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอฟิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน และ ๓) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนใน เขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอฟิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอฟิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน ๕,๘๒๐ คน โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเคริชชี และ มอร์แกน ได้ประชากร กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๖๑ คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ได้ความเชื่อมั่นเท่ากับ ๐.๘๙๗ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบค่าเอฟ (F-test) และเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นราย ยกคู่โดยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อย สุดของเซฟเฟ (Scheffe's method) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า

๑) บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนใน เขตพื้นที่ ตำบลยางค้อม อำเภอฟิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสังคม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๐๐$) รองลงมา ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = ๓.๙๕$) ด้านวัฒนธรรม ($\bar{X} = ๓.๙๔$) และด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X} = ๓.๗๘$) ส่วนด้านสาธารณสุข มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด ($\bar{X} = ๓.๗๖$) และเมื่อจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน พบว่า ประชาชนที่มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับมาก

๒) ผลการเปรียบเทียบบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนใน เขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอฟิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน พบว่า ประชาชนที่มีเพศแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาท ของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มี อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน แตกต่างกัน

มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๓) แนวทางการส่งเสริม บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนใน เขตพื้นที่ ตำบล ยางค้อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ประชาชนได้เสนอแนะบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ด้านสังคม ได้แก่ พระสงฆ์ควรเทศนาและอบรม ให้ประชาชนในชุมชนมีความรักใคร่สามัคคีกันชุมชน ปฏิบัติตนในการเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ และเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตนตามแนวพระพุทธศาสนา ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ พระสงฆ์ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง จัดให้วัดเป็นศูนย์รวมในการสนับสนุนการประกอบอาชีพหรือส่งเสริมผลิตภัณฑ์ในชุมชน ด้านวัฒนธรรม ได้แก่ พระสงฆ์ควรอบรมให้ควรรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น และประเพณีต่างๆ ให้กับเด็ก และเยาวชนในชุมชน เพื่อสืบทอดต่อไป ด้านสาธารณสุข ได้แก่ พระสงฆ์ควรปฏิบัติตนแบบอย่างที่ดี และนำธรรมะมาใช้ส่งเสริมในการบำบัดโรคหรือยาเสพติดแก่ประชาชนในชุมชน และด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ พระสงฆ์ควรเป็นตัวอย่างที่ดีในการรักษาความสะอาดให้กับชุมชน และฟื้นฟู อนุรักษ์ ป่าไม้และต้นน้ำในชุมชน

Thesis Title : The Roles of Sangha in Community Development in the Area of Yangkhom Sub-District, Pipun District, Nakhon Si Thammarat Province

Researcher : Phra Supap Supawo (Buabanjong)

Degree : Master of Arts (Social Development)

Thesis Supervisory Committee

: Phrakru Arunsutalangkarn, Asst.Prof.,Dr. Pali.III,
B.A. (Sociology), M.A. (Sociology), Ph.D.(Sociology)

: Assoc.Prof.Dr. Kantaphon Nuthongkaew B.A. (Sociology),
M.A. (Sociology), Ph.D. (Sociology)

Date of Graduation : October 28, 2018

Abstract

The study aimed 1) to study the role of Buddhist monks in the community development in Yankhom, Phipun district, Nakhon Si Thammarat province, 2) to compare the roles of Buddhist monks in community development classified by their gender, age, education, profession and monthly income, and 3) to study the people's guidelines in supporting the roles of Buddhist monks in the community development. The population of this research consisted of 5,820 people living in the area of Yangkhom sub-district, Phipun district, Nakhon Si Thammarat province with sample size table by Krejcie & Morgan, the sample size consisted of 361 people by using simple random sampling method. The research instrument was a questionnaire constructed by the researcher with reliability at 0.897. The statistics used in the research were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test, and comparison of mean difference by pairs employing Scheffe's method with one-way analysis of variance (One way ANOVA).

Findings were as follows:

1) The role of Buddhist monks in the community development in Yankhm sub-district, Phipun district, Nakhon Si Thammarat province, in overall, was high. When each aspect being taken into consideration, it was found that aspect of social was highest mean ($\bar{X} = 4.00$) followed by the environment ($\bar{X} = 3.95$), cultural ($\bar{X} = 3.94$) and economic ($\bar{X} = 3.78$) for public health was the lowest mean ($\bar{X} = 3.76$). With classification according to gender, age, educational level, occupation and

monthly income, it was found that people's opinions on the role of monks in community development were at high level.

2) With regard to the comparison of the Buddhist monks' roles in the community development in Yankhom sub-district, Phipun district, Nakhon Si Thammarat province classified by gender, age, education level, occupation and income per month, people's opinions on roles on Buddhist monks in community development were not different. The people's opinions with different age, education, occupation and monthly income were the statistically significant difference at .05.

3) Regarding the guideline to promote the role of Buddhist monks in the community development in Yangkhom sub-district, Phipun district, Nakhon Si Thammarat province, it was found that people suggested the role of Buddhist monks in the development on social aspect, expecting that Buddhist monks should preach and train people to unite and live together in a harmonious way, acting as a spiritual leaders and as a good model in following the Buddhist sufficiency economy, arranging the temples to be the center to support the profession or the promotion of products. In the cultural community, Buddhist monks should train people to know about local culture and traditions for children and young people in the community in order to inherit traditions. In the public health, monks should be good models and teach Dharma to promote the healing of diseases or drugs to people in the community. With regard to the environment, Buddhist monks should be good examples of community in keeping the community clean and restoring forests and watersheds in the community.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เพราะได้รับการอนุเคราะห์ช่วยเหลือจากอาจารย์ที่ปรึกษา พระครูอรุณสุตาลังการ , ผศ.ดร. และ รศ.ดร.กัณฑ์ภณ หนูทองแก้ว ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความเมตตากรุณาของท่านที่กล่าวมาแล้วนั้น กราบขอบพระคุณและอนุโมทนาขอบคุณเป็นอย่างยิ่งที่ได้สละเวลาให้ความดูแล เอาใจใส่ ให้คำแนะนำ คำปรึกษา ชี้แนะและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ แก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดีโดยตลอด เพื่อให้วิทยานิพนธ์สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

กราบขอบพระคุณ พระครูโฆสิตวิวัฒนานุกูล, ดร. เจริญพรชอบคุณ ผศ.ดร. ดิเรก นุ่นกล้า และ รศ. สมบูรณ์ บุญฤทธิ์ ผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือและขอเจริญพรชอบคุณประชาชนในตำบลยางค้อม อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่อำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี

กราบขอบพระคุณ พระมหา สุพจน์ สุเมโธ,ดร. ที่เมตตาในการตรวจรูปแบบวิทยานิพนธ์ และแนะนำเพิ่มเติมให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เจริญพรชอบคุณนางสาวสุภาวดี คงอินทร์ เจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัยที่อำนวยความสะดวกในการให้บริการยืมตำรา ค้นคว้าข้อมูลอ้างอิง เพื่อนสหธรรมิก ที่คอยช่วยเหลือแนะนำการทำวิทยานิพนธ์ทุก ๆ ด้าน และเพื่อน ๆ นิสิตปริญญาโท สาขาการพัฒนาสังคม รุ่นที่ ๒ ที่เป็นกำลังใจและให้ข้อคิดเห็นเป็นประโยชน์ต่อวิทยานิพนธ์ และเจริญพรขอบใจพี่ ๆ น้อง ๆ และญาติทุกคนที่คอยให้กำลังใจ และสอบถามเอาใจใส่อยู่ตลอดเวลา

คุณประโยชน์ที่เกิดจากวิทยานิพนธ์นี้ ผู้วิจัยขอน้อมบูชาพระรัตนตรัย พระคุณของมารดา บิดาผู้ให้กำเนิด และครูอาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ตลอดทั้งผู้มีอุปการคุณทุกท่าน

พระสุภาพ สุภาโว (บัวบรรจง)

๘ สิงหาคม ๒๕๖๑

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญแผนภาพ	ฐ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๔
๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๔
๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย	๔
๑.๕ คำนียามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๕
๑.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๖
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๗
๒.๑ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท	๗
๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน	๑๗
๒.๓ บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน	๒๗
๒.๔ สภาพพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิบูล จังหว็ดนนครศรีธรรมราช	๓๐
๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๓๓
๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๓๖
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๓๘
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๓๘
๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๓๘
๓.๓ เครื่องมือในการวิจัย	๓๙
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๔๐
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล	๔๐
๓.๖ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	๔๑

บทที่ ๔ ผลการวิจัย	๔๔
๔.๑ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๔๔
๔.๒ ขั้นตอนการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๔๔
๔.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๔๖
ตอนที่ ๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ ข้อมูล ทั่วไปของ ผู้ตอบแบบสอบถาม	๔๖
ตอนที่ ๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ในเขตพื้นที่ ตำบลยางค้อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช	๔๘
ตอนที่ ๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ในเขตพื้นที่ ตำบลยางค้อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตาม ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	๕๘
ตอนที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ การเปรียบเทียบ บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนใน เขตพื้นที่ ตำบลยางค้อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน แตกต่างกัน	๖๓
ตอนที่ ๕ ผลการรวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ แนวทางการส่งเสริมบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนใน เขตพื้นที่ ตำบลยางค้อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช	๘๖
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๘๘
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๘๘
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๙๓
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๙๖
บรรณานุกรม	๙๗
ภาคผนวก	๑๐๑
ภาคผนวก ก. รายชื่อผู้เชี่ยวชาญประเมินประสิทธิภาพเครื่องมือการวิจัย	๑๐๒
ภาคผนวก ข. หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย	๑๐๔
ภาคผนวก ค. หนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย	๑๐๘
ภาคผนวก ง. เครื่องมือการวิจัย	๑๑๐
ประวัติผู้วิจัย	๑๑๗

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๓.๑	แสดงจำนวนประชากร และกลุ่มตัวอย่าง	๓๙
๔.๑	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม	๔๖
๔.๒	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับ บทบาทของ พระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน โดยรวม	๔๘
๔.๓	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับ บทบาทของ พระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอ พิบูล จังหัดนครศรีธรรมราช ด้านสังคม	๔๙
๔.๔	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับ บทบาทของ พระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอ พิบูล จังหัดนครศรีธรรมราช ด้านเศรษฐกิจ	๕๐
๔.๕	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับ บทบาทของ พระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอ พิบูล จังหัดนครศรีธรรมราช ด้านวัฒนธรรม	๕๑
๔.๖	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับ บทบาทของ พระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอ พิบูล จังหัดนครศรีธรรมราช ด้านสาธารณสุข	๕๒
๔.๗	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับ บทบาทของ พระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอ พิบูล จังหัดนครศรีธรรมราช ด้านสิ่งแวดล้อม	๕๓
๔.๘	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับ บทบาทของ พระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอ พิบูล จังหัดนครศรีธรรมราช จำแนกตาม เพศ	๕๔
๔.๙	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับ บทบาทของ พระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอ พิบูล จังหัดนครศรีธรรมราช จำแนกตาม อายุ	๕๕
๔.๑๐	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับ บทบาทของ พระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอ พิบูล จังหัดนครศรีธรรมราช จำแนกตาม ระดับการศึกษา	๕๗

ตารางที่	หน้า
๔.๑๑ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับ บทบาทของ พระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอ พิบูล จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตาม อาชีพ	๕๙
๔.๑๒ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับ บทบาทของ พระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอ พิบูล จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตาม รายได้ต่อเดือน	๖๑
๔.๑๓ แสดงผลการเปรียบเทียบ บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนา ชุมชน ตามความคิดเห็นของประชาชนที่มี เพศ ต่างกัน	๖๓
๔.๑๔ แสดงผลการเปรียบเทียบ บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนา ชุมชน ตามความคิดเห็นของประชาชนที่มี อายุ ต่างกัน	๖๔
๔.๑๕ แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ ตาม ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการ พัฒนาชุมชนที่มี อายุ ต่างกัน ด้านสังคม	๖๕
๔.๑๖ แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ ตาม ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ใน การ พัฒนาชุมชนที่มี อายุ ต่างกัน ด้านวัฒนธรรม	๖๖
๔.๑๗ แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ ตาม ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการ พัฒนาชุมชนที่มี อายุ ต่างกัน ด้านสาธารณสุข	๖๗
๔.๑๘ แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ ตาม ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการ พัฒนาชุมชนที่มี อายุ ต่างกัน ด้านสิ่งแวดล้อม	๖๘
๔.๑๙ แสดงผลการเปรียบเทียบ บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนา ชุมชน ตาม ความคิดเห็นของประชาชน ที่มี ระดับการศึกษา ต่างกัน	๖๙
๔.๒๐ แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ ตาม ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการ พัฒนาชุมชนที่มี ระดับการศึกษา ต่างกัน ด้านสังคม	๗๐

ตารางที่		หน้า
๔.๓๑	แสดงผลการเปรียบเทียบ บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ตามความคิดเห็นของประชาชน ที่มี รายได้ต่อเดือนต่างกัน	๘๑
๔.๓๒	แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ ตามความคิดเห็นของประชาชน เกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนที่มี รายได้ต่อเดือน ต่างกัน ด้านเศรษฐกิจ	๘๒
๔.๓๓	แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ ตามความคิดเห็นของประชาชน เกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนที่มี รายได้ต่อเดือน ต่างกัน ด้านวัฒนธรรม	๘๓
๔.๓๔	แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ ตามความคิดเห็นของประชาชน เกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนที่มี รายได้ต่อเดือน ต่างกัน ด้านสาธารณสุข	๘๔
๔.๓๕	แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ ตามความคิดเห็นของประชาชน เกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนที่มี รายได้ต่อเดือน ต่างกัน ด้านสิ่งแวดล้อม	๘๕
๔.๓๖	แสดงข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับ แนวทางการส่งเสริม บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนใน เขตพื้นที่ ตำบลยางค้อม อำเภอพิบูล จังหวัดนครศรีธรรมราช	๘๖

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
๒.๑	ทฤษฎีการพัฒนาชุมชน	๒๕
๒.๒	กรอบแนวคิดการวิจัย	๓๗

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

บทบาทของพระสงฆ์ในยุคปัจจุบัน พุทธศาสนิกชนกล่าวว่า บทบาทที่พระสงฆ์ทำได้ สามารถแบ่งออกเป็น ๓ ประการ คือ ๑) เผยแผ่ด้วยให้ปริยัติ (การศึกษา) เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ พัฒนาสู่ความคิดที่สามารถพิจารณาได้เอง ๒) เผยแผ่ด้วยการทำให้ดู (ปฏิบัติ) เพื่อให้เกิดความ น่าเชื่อถือและสร้างความสนใจต่อผู้พบเห็น และ ๓) เผยแผ่ด้วยการมีความสุขให้ประจักษ์ (ปฏิเวธ) จนเกิดความไว้วางใจในแนวทาง ส่งผลต่อการริเริ่มประพฤติปฏิบัติตาม^๑ ส่วนพระสงฆ์ที่ออกไปแสดง บทบาทต่อชุมชนนี้ น เนื่องด้วยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้เพิ่มบทบาท ด้านการศึกษาสงเคราะห์ และด้าน สาธารณสงเคราะห์ ให้พระสงฆ์มีบทบาทในการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคมที่เห็นได้ชัดคือ เป็นผู้นำทาง ศีลธรรม เป็นผู้ให้คำปรึกษาด้านจิตใจ และส่งเสริมการให้การศึกษาธรรมแก่เยาวชนที่อาศัยอยู่ใน ชุมชนบริเวณวัดและชุมชนใกล้เคียง พระสงฆ์ในชนบทมีความผูกพันกับชุมชนอย่างมาก ดังจะเห็นได้ จากในแต่ละฤดูกาลมักจะมีกิจกรรมที่สำคัญ ๆ เกี่ยวกับศาสนาและจารีตประเพณีในชุมชนนั้น ๆ ล้วน เป็นการเสริมบทบาท และสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างพระสงฆ์กับชุมชน นอกจากนี้บทบาทที่สำคัญ ยิ่งและปรากฏอยู่ทั่วไป ได้แก่ การเข้าไปสอนพระพุทธศาสนาในโรงเรียน ทั้งระดับประถมศึกษาและ ระดับมัธยมศึกษา การเข้าไปบรรยายธรรมแบบ บรมผลผสานกับศาสตร์ปัจจุบัน ตามหน่วยงานทั้งใน ภาครัฐและภาคเอกชนซึ่ง เป็นบทบาทเชิงรุก^๒ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ปรากฏชัดคือบทบาทของพระ พยอม กัลยาโณ ซึ่งท่านแสดงออกอย่างโดดเด่นใน ๓ ประการ คือ ๑) บทบาทในการเผยแผ่ พระพุทธศาสนา ด้วยการถ่ายทอดหลักธรรมให้สอดคล้องเหมาะสมต่อกลุ่มผู้ฟัง ๒) บทบาทของผู้ ปกป้องพระธรรมวินัย ด้วยการยึดรูปแบบและหลักการอย่างเคร่งครัด แต่หากมีพระสงฆ์ถูกกล่าวหา ว่ามีความผิดท่านพร้อมพิสูจน์ หากพบก็เรียกร้องให้ละสมณเพศ และ ๓) บทบาทผู้นำในการส่งเสริม พัฒนาอาชีพผู้ด้อยโอกาส ผ่านการฝึกอาชีพทั้งยังดูแลเลี้ยงผู้ยากไร้ ให้โอกาสเพื่อการพัฒนาตนเอง จนสามารถนำไปปรับใช้ในอนาคตตั่งนี้ บทบาทของท่านจึงนับว่าเป็นนักสังคมสงเคราะห์ โดยใช้วัด เป็นสถานที่เรียนรู้และส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชน^๓ นอกจากนี้พระมหาณรงค์ จิตตโสภโณ ยังได้

^๑ เบลูจา มังคละพุกษ์, พระกับการเมือง หลวงตามหาบัวกับทักษิณ บันทึกเหตุการณ์ทาง การเมืองร่วมสมัย. (นนทบุรี: บ้านหนังสือ, ๒๕๕๒), หน้า ๑๐.

^๒ พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), การเผยแผ่เชิงรุก, (กรุงเทพมหานคร: สามลดา, ๒๕๕๔), หน้า ๒๐-๒๑.

^๓ เบลูจา มังคละพุกษ์, พระกับการเมือง: หลวงตามหาบัว กับ ทักษิณ , (กรุงเทพมหานคร : เค็ดดี ไทย, ๒๕๕๒), หน้า ๑๖.

กล่าวถึงบทบาทหลักของพระสงฆ์ว่ามี ๓ ประการ คือ ๑) พัฒนาจิตวิญญาณความเป็นมนุษย์ให้แก่ประชาชน ด้วยการแนะนำให้ประพฤติตามหลักพระพุทธศาสนา ส่งเสริมให้ประชาชนปฏิบัติธรรมตามสมควรแก่โอกาส ๒) ทำหน้าที่เป็นผู้ให้การศึกษาแก่ประชาชนในท้องถิ่น ด้วยการส่งเสริมให้มีการเรียนและสอบธรรมศึกษาแก่เยาวชน และ ๓) เป็นผู้นำการพัฒนาชุมชนในด้านต่างๆ อาทิ การเป็นผู้นำในการทำงาน การเป็นผู้ประสานเพื่อให้เกิดการร่วมมือจากทุกฝ่าย เป็นผู้ริเริ่มในการก่อตั้งมูลนิธิเพื่อการศึกษาและการพัฒนา นอกจากนี้ท่านยังเป็นวิทยากรให้ความรู้และกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาท้องถิ่นที่ตนเองอาศัยอยู่ แต่อย่างไรก็ตาม บทบาทนั้นจะเกิดขึ้นและประสบความสำเร็จได้ ต้องได้รับการเรียกร้องหรือตอบรับหรือตอบสนองจากสังคม และโดยเฉพาะอย่างยิ่งท้องถิ่นที่อยู่ในพื้นที่เดียวกับวัด ที่ยังมีวัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยม และความเชื่ออื่นๆ ที่มีอิทธิพลมาจากพระพุทธศาสนา ดังนั้นจึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่พระสงฆ์ต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับชีวิตของประชาชนที่มีความเกี่ยวพันกับพระพุทธศาสนา^๔ และเพื่อตอบสนองต่อปัญหาในสถานการณ์ปัจจุบัน พระสงฆ์ยุคโลกาภิวัตน์ควรมีบทบาทอย่าง กว้างขวางในด้านการแก้ไขและพัฒนาสังคม แต่กระนั้นพระสงฆ์ต้องรู้และเข้าใจหลักธรรมอย่างลึกซึ้ง และเป็นผู้เคร่งครัดในวัตรปฏิบัติที่ถูกต้องอย่างสม่ำเสมอด้วย^๕

พระสงฆ์ จึงเป็นสัญลักษณ์ของพุทธศาสนา และเป็นทีเฝ้าของพุทธศาสนิกชนตลอดมา ซึ่งเป็นกลุ่มของสังคมที่มีข้อปฏิบัติที่เคร่งครัดกว่าคนในสังคมอื่น ๆ หรือ อาจเรียกได้ว่า เป็นผู้นำชุมชนอย่างไม่เป็นทางการของชุมชน เนื่องจากพระสงฆ์ได้รับการยกขึ้นเป็นองค์กรชั้นพิเศษในกลุ่มชุมชนทั่วไป และอาจมองได้ว่าเป็น เทวบุคคลในชุมชน แม้กลุ่มชุมชนศาสนาอื่น ยังให้ความนับถือ เนื่องจากเห็นข้อวัตรปฏิบัติของพระสงฆ์ที่ได้ให้กับสังคมต่าง ๆ พระสงฆ์ได้มีการสืบทอดการปฏิบัติต่อๆ กันมา แม้จะเป็นเวลานานถึง ๒๕๖๑ ปีแล้วก็ตาม แต่ก็ยังคงปฏิบัติสม่ำเสมอในกิจต่าง ๆ ที่ควรปฏิบัติ กอปรกับยังได้ช่วยจรรโลงสังคมให้มีความสงบ รู้จักสร้างคุณดี ละความชั่ว รู้จักความพอดี พองาม รู้จักแนวทางในการดำเนินชีวิต และที่สำคัญที่สุดคือ ให้สังคมรู้จักคำว่าให้อภัยแก่กันและกัน สืบมาถึงปัจจุบัน สังคมไทยและสังคมโลกต่างก็มีแนวทางพุทธศาสนาโดยมีพระสงฆ์เป็นผู้นำและปฏิบัตินำสังคมตลอดเรื่อยมา

วัดและพระสงฆ์ มีบทบาทที่สำคัญแก่ประชาชนและสังคมมายาวนาน ไม่ว่าจะเป็นสถานที่ให้การศึกษา การอาชีพ การรักษาโรค การพิจารณาตัดสินคดีความต่าง ๆ การให้คำแนะนำสั่งสอน สร้างความเข้มแข็ง ทางด้านจิตใจ และยังเป็นสถานที่พักผ่อนและปฏิบัติธรรม รวมทั้งการทำกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องที่รวมอยู่ในวัด ต่อมาบทบาทดังกล่าวได้ลดน้อยลง ตามสภาพความเจริญและการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง มีการแบ่งความรับผิดชอบกิจกรรมบางอย่างที่วัดเคยมีบทบาทออกไป เช่น การศึกษา การรักษาพยาบาล ประกอบกับวิถีชีวิตของประชาชนที่ได้รับเอาอารยธรรมของชาวตะวันตกมากขึ้น กระทั่งความจำเป็นในการประกอบอาชีพ ได้ทำให้บุคคลที่เคยเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ภายในวัดลดลงไปด้วย ความสัมพันธ์ระหว่าง วัด พระสงฆ์กับประชาชนก็ห่าง

^๔ พระมหาณรงค์ จิตตโสภโณ, ๒๕๓๘ อ้างถึงใน พิเชิต คำพลงาม, “พระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาอำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น”, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, ๒๕๔๙), หน้า ๖๐.

^๕ อ้างแล้ว, หน้า ๑๘.

กัน ขาดการส่งเสริมการให้การร่วม มมือในกิจกรรมการทำ อนุรักษ์ดูแลรักษาวัด และกิจการใน พระพุทธศาสนาเท่าที่ควร ส่งผลให้โอกาสของประชาชนที่จะได้ศึกษารับรู้หลักธรรมทางศาสนาที่ น้อยลง มีผลทำให้คุณธรรม จริยธรรมในสังคมเสื่อมลง ประกอบกับที่มีวัดบางแห่งได้มุ่งเน้นการพัฒนา ในด้านวัตถุ มากกว่าการพัฒนาในด้านจิตใจ จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้พระสงฆ์สามเณรขาดการสนใจใน การศึกษาและการปฏิบัติ เพื่อเผยแผ่ แก่ประชาชน มีการส่งเสริมสนับสนุนเพื่อให้องค์ประกอบที่ เกี่ยวข้อง คือ วัด พระสงฆ์ และ พุทธศาสนิกชนได้มีการฟื้นฟู พัฒนา กำหนดแนวทางดำเนินกิจการ พระศาสนาให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพสมบูรณ์ เป็นศูนย์รวมจิตใจ โดยพระสงฆ์เป็นผู้นำ ในการ พัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและช่วยชี้แนวทางที่ถูกต้อง^๖

บทบาทของพระสงฆ์ในสังคมไทย เป็นงานที่พระสงฆ์จะทำได้โดยตรงก็คือ การสงเคราะห์ ทางจิตใจ ส่วนสงเคราะห์ทางวัตถุจะทำได้โดยทางอ้อมด้วยการแนะนำชักจูงผู้อื่นให้กระทำหรือนำ สิ่งของหรือบริการที่ได้รับจากผู้อื่นมาเฉลี่ยแบ่งปันให้เป็นประโยชน์กว้างขวางออกไป สำหรับพระสงฆ์ ที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งพระสังฆาธิการระดับต่าง ๆ นั้นถือว่ามีความสำคัญต่ออง ค์กร พระพุทธศาสนามาก เพราะนอกจากจะต้องปฏิบัติศาสนกิจตามหน้าที่โดยปกติแล้ว ยังต้องรับภาระ หน้าที่ในฐานะพระสังฆาธิการที่ได้รับมอบหมายจากทางคณะสงฆ์อีกส่วนหนึ่งด้วย จึงต้องรับผิดชอบ และปฏิบัติหน้าที่ในศาสนกิจอื่น ๆ เพิ่มขึ้นโดยเฉพาะในพันธกิจใน ๖ ด้าน คือ ๑) ด้านการปกครอง ๒) ด้านการเผยแผ่ ๓) ด้านการศึกษา ๔) ด้านสาธารณูปการ ๕) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ และ ๖) ด้านสาธารณสงเคราะห์^๗

สำหรับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งนำมา ซึ่งความศรัทธาแก่พุทธศาสนิกชนในเขตพื้นที่ โดยพระสงฆ์มีความ ผูกพันกับชุมชนเป็นอย่างมาก และมีบทบาทต่อการส่งเสริมกิจกรรมหลาย ๆ ด้าน ที่มีประโยชน์ต่อ การพัฒนาท้องถิ่น โดยอาศัยหลักการทางพระพุทธศาสนาเป็นตัวชี้ ่อระหว่างหน่วยงานของรัฐ ประชาชนในชุมชน และวัดได้อย่างลงตัว และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการดำเนินชีวิตของประชาชน อย่างยั่งยืน มีความสอดคล้องกับแนวคิดและกระบวนการพัฒนาชุมชนในแง่ “กระบวนการสนับสนุน เพื่อให้เกิดการพัฒนา” ที่มุ่งเน้นการพัฒนา “คน” หรือ “กลุ่มคน” โดยการยึดคนเป็นศูนย์กลางของ การพัฒนา เสริมสร้ง ศักยภาพในการพัฒนาให้กับชุมชนและเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่มีความ เข้มแข็งทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมและภูมิปัญญา สามารถพึ่งพาตนเองได้และมีอิสรภาพใน การกำหนดวิถีชีวิต การดำรงอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและสันติ ที่เน้นความยั่งยืนของสังคม และ สิ่งแวดล้อม ด้วยเหตุนี้เองงานวิจัยเล่มนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาบทบาทของ พระสงฆ์ในการ พัฒนาชุมชน ในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ใน ๕ ด้าน คือ ๑) ด้านสังคม ๒) ด้าน เศรษฐกิจ ๓) ด้านวัฒนธรรม ๔) ด้านสาธารณสุข และ ๕) ด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นบทบาทที่พระสงฆ์

^๖ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ , กระทรวงศึกษาธิการ , (กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา , ๒๕๔๒), หน้า ๒.

^๗ ปลื้ม โชติชฎียงกุล, กฎหมายคณะสงฆ์, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๒๙๓.

มีกับชุมชน ซึ่งช่วยสร้างคุณค่าในการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม และช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับ พระศาสนาต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช” โดยผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ ในการพัฒนาชุมชน ในเขตพื้นที่ ตำบลยางค้อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

๑.๒.๒ เพื่อเปรียบเทียบ บทบาทของ พระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ในเขตพื้นที่ ตำบลยางค้อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ต่อเดือน

๑.๒.๓ เพื่อศึกษา ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับ แนวทางการส่งเสริม บทบาทของ พระสงฆ์ในการ พัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

การวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช” โดยต้องการทราบปัญหาของการวิจัย ดังนี้

๑.๓.๑ ต้องการทราบบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ในเขตพื้นที่ ตำบลยางค้อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ว่าเป็นอย่างไร

๑.๓.๒ ต้องการทราบผลการเปรียบเทียบ บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ในเขตพื้นที่ ตำบลยางค้อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ว่าเป็นอย่างไร

๑.๓.๓ ต้องการทราบแนวทางการ ส่งเสริมการพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนา ชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช” โดยผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการ วิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชน ที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ ตำบลยางค้อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน ๕,๘๒๐ คน

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษา บทบาทของพระสงฆ์ ในการพัฒนาชุมชน ในเขตพื้นที่ ตำบลยางค่อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ใน ๕ ด้าน คือ

- ๑) ด้านสังคม
- ๒) ด้านเศรษฐกิจ
- ๓) ด้านวัฒนธรรม
- ๔) ด้านสาธารณสุข
- ๕) ด้านสิ่งแวดล้อม

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ศึกษาวิจัย ได้แก่ ๙ หมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วน ตำบลยางค่อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านตัวแปร

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรในการวิจัยไว้ ดังนี้

๑) **ตัวแปรต้น** คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ต่อเดือน ของประชาชน ตำบลยางค่อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

๒) **ตัวแปรตาม** คือ บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ ตำบลยางค่อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ใน ๕ ด้าน คือ ๑) ด้านสังคม ๒) ด้านเศรษฐกิจ ๓) ด้านวัฒนธรรม ๔) ด้านสาธารณสุข และ ๕) ด้านสิ่งแวดล้อม

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค่อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช” โดยผู้วิจัยได้กำหนดคำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

๑.๕.๑ **บทบาท** หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำของพระสงฆ์ ในเขตพื้นที่ตำบลยางค่อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

๑.๕.๒ **พระสงฆ์** หมายถึง พระภิกษุที่ได้อุปสมบทตามหลักของพระพุทธศาสนาซึ่งสังกัดวัดในตำบลยางค่อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

๑.๕.๓ **การพัฒนาชุมชน** หมายถึง กระบวนการพัฒนาให้เกิดการเรียนรู้ของชุมชน ตำบลยางค่อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยพระสงฆ์เป็นตัวนำในการเปลี่ยนแปลง ดังกล่าวในด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านวัฒนธรรม ด้านสาธารณสุข และ ด้านสิ่งแวดล้อม

๑.๕.๓.๑ **ด้านสังคม** หมายถึง การที่พระสงฆ์มีบทบาทในการเป็น ผู้นำด้านพัฒนาจิตวิญญาณของ ประชาชน ทำหน้าที่ให้การศึกษาแก่ประชาชน และทำหน้าที่เป็นผู้นำการพัฒนา ชนบท มีความสัมพันธ์กันและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ทั้งทางบ้าน วัด และโรงเรียน ในที่นี้หมายถึง สังคมของประชาชนผู้นับถือพระพุทธศาสนาที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลยางค่อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

๑.๕.๓.๒ ด้านเศรษฐกิจ หมายถึง การที่พระสงฆ์มีบทบาทในการกระทำใด ๆ อันก่อให้เกิด การผลิต การจำหน่ายและการบริโภค รวมถึงการดำเนินชีวิตในชุมชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ในที่นี้หมายถึง เศรษฐกิจของประชาชนผู้นับถือพระพุทธศาสนาที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

๑.๕.๓.๓ ด้านวัฒนธรรม หมายถึง การที่พระสงฆ์มีบทบาทในลักษณะที่แสดงถึง สร้าง ความเจริญงอกงาม เป็นระเบียบเรียบร้อย เป็นศูนย์กลางเผยแพร่ และอนุรักษ์ส่งเสริม ศิลปวัฒนธรรมประเพณี มีศีลธรรมอันดี เพื่อความเจริญงอกงามในวิถีแห่งชีวิตของส่วนรวม ในที่นี้หมายถึง วัฒนธรรมของประชาชนผู้นับถือพระพุทธศาสนาที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

๑.๕.๓.๔ ด้านสาธารณสุข หมายถึง การที่พระสงฆ์มีบทบาทในการป้องกันและรักษาโรค ทำนุบำรุงให้ประชาชนมีสุขภาพและพละทานามัยดี ห่างไกลจากยาเสพติด มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ในที่นี้หมายถึง สาธารณสุขของประชาชนผู้นับถือพระพุทธศาสนาที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

๑.๕.๓.๕ ด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง การที่พระสงฆ์มีบทบาทใน การปฏิบัติเป็นตัวอย่างที่ดี อนุรักษ์ ส่งเสริม และต่อต้านการทำลายสิ่งแวดล้อมทุกสิ่งทุกอย่างทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต และส่งผลต่อส่วนรวม ทั้งที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติและฝีมือมนุษย์สร้างขึ้น ในที่นี้หมายถึง สิ่งแวดล้อมของประชาชนผู้นับถือพระพุทธศาสนาที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

๑.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช” โดยผู้วิจัยคาดว่าจะได้รับประโยชน์จากการวิจัย ดังนี้

๑.๖.๑ ทำให้ทราบบทบาทของ พระสงฆ์ในการ พัฒนาชุมชน ในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

๑.๖.๒ ทำให้ทราบผลเปรียบเทียบ บทบาทของ พระสงฆ์ในการ พัฒนาชุมชน ในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน

๑.๖.๓ ทำให้ทราบแนวทางส่งเสริมการพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

๑.๖.๔ สามารถนำผลจากการวิจัยครั้งนี้ไปใช้ประโยชน์เป็นแนวทางปรับปรุงและพัฒนา บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัย เรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอฟิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ” ในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาจากเอกสารทั้งแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีหัวข้อการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

๒.๑ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท

๒.๑.๑ ความหมายของบทบาท

๒.๑.๒ ประเภทของบทบาท

๒.๑.๓ ลักษณะของบทบาท

๒.๑.๔ แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท

๒.๑.๕ ทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน

๒.๒.๑ ความหมายการพัฒนาชุมชน

๒.๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน

๒.๒.๓ ลักษณะของการพัฒนาชุมชน

๒.๒.๔ จุดมุ่งหมายของการพัฒนาชุมชน

๒.๒.๕ หลักการพัฒนาชุมชน

๒.๒.๖ ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน

๒.๓ บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน

๒.๔ สภาพพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอฟิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท

๒.๑.๑ ความหมายของบทบาท

จากการศึกษาตรวจสอบเอกสารเกี่ยวกับความหมายของบทบาทพบว่า มีผู้ให้ความหมายคำว่า บทบาท ไว้หลายท่าน ดังนี้

ราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายของคำว่า บทบาทไว้ดังนี้ บทบาท (Role) หมายถึง การหน้าที่หรือพฤติกรรมที่สังคมกำหนดและคาดหวังให้บุคคลกระทำบทบาท คือ สิ่งที่เราทำหรือ

หน้าที่ที่เราต้องทำ เมื่อเราเป็นอะไรสักอย่างหนึ่ง สิ่งที่เราต้องทำมาคู่กับสิ่ง ที่เราเป็นสถานภาพ^๑ เกี่ยวกับบทบาทที่สังคมกำหนด หรือบทบาทในสังคม (Social Role) กล่าวคือ การทำตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ เช่น บทบาทของพ่อแม่ บทบาทของครู หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ การแสดงพฤติกรรมตาม บทบาทหรือตำแหน่งหน้าที่ บทบาทจึงถือเป็นเรื่องจำเป็นและสำคัญสำหรับผู้ดำรงตำแหน่งใน หน่วยงานต่างๆ

ณัฐพร ชินบุตร ได้ให้ความหมายของคำว่าบทบาทไว้ดังนี้ บทบาท หมายถึง การ กระทำหรือพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกมาตามตำแหน่งหน้าที่ทางสังคม ที่ตนดำรงอยู่ใน ขณะนั้น ซึ่งจะต้องขึ้นอยู่กับสิทธิและหน้าที่ของตำแหน่ง และยังต้องเป็นไปตามความคาดหวังของ ตนเองและผู้อื่นที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันด้วย^๒

นฤมล วรรณเศรษฐี ได้ให้ความหมายของ คำว่าบทบาทไว้^๓ สรุปได้ว่า บทบาทมี ความหมาย ๒ ประการ ประการแรก คือ การพิจารณาในด้านโครงสร้างของสังคมบทบาทคือ ตำแหน่งทางสังคม ที่มีชื่อเรียกต่าง ๆ กันออกไป ซึ่งแสดงลักษณะออกโดยคุณสมบัติและกิจกรรมของ บุคคลที่ครอบครองตำแหน่งนั้นอีกประการหนึ่ง พิจารณาในด้านการแสดงบทบาทหรือการปะทะ สัมพันธ์บทบาท คือ ผลสืบเนื่องที่มีแบบแผนของการกระทำที่เกิดจากการเรียนรู้ของบุคคลที่อยู่ใน สภาพแห่งการปะทะสัมพัทธ์นั้นในประการแรก บทบาทเป็นการจำแนกชั้นของบุคคลที่อยู่ในสังคม ที่ ถูกจำแนกในคุณสมบัติและพฤติกรรมของคนกับบรรทัดฐานทางสังคมประการที่สอง บทบาทเป็นวิถี การแสดงพฤติกรรมของบุคคลซึ่งขึ้นอยู่กับอุปนิสัย ความคิด ความรู้ ความสามารถ มูลเหตุจูงใจ และ ความพอใจ

นิตย์ ประจงแต่ง ได้ให้ความหมายของคำว่าบทบาทไว้ดังนี้ บทบาท หมายถึง ลักษณะ ของพฤติกรรมที่แสดงออกตามตำแหน่งที่บุคคลนั้นได้รับการแสดงออกนั้นย่อมผูกพันกับความคิดของ ผู้ดำรงตำแหน่งเอง และตามความคาดหวังของผู้อื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับตำแหน่งนั้น^๔

^๑ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒, (กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์ พับลิเคชันส์, ๒๕๔๖), หน้า ๖๐๒.

^๒ ณัฐพร ชินบุตร , “การรับรู้ในบทบาทหน้าที่และความต้องการในการพัฒนาตนเองของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตอำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น”, วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๗), หน้า ๔๖.

^๓ นฤมล วรรณเศรษฐี, “ศึกษาบทบาทและผลกระทบจากบทบาทของวัดชัยมงคล อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา”, วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต , พัฒนาสังคม, (มหาวิทยาลัยทักษิณ : สถาบันบัณฑิตพัฒน บริหารศาสตร์, ๒๕๔๗), หน้า ๑๘.

^๔ นิตย์ ประจงแต่ง , “บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาพบุรี เขต ๒”, วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต , (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี , ๒๕๔๘), หน้า ๕, ๒๓.

พระมหากษัตริย์ **มีราคา** ได้ให้ความหมายของคำว่าบทบาทไว้ดังนี้ บทบาท หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ตามสถานภาพที่เป็นมาโดยธรรมชาติ หรือตามสถานภาพที่ถูกกำหนดหรือถูกคาดหวังจากสังคม อันเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ของสมาชิกในสังคม^๕

สำเร็จ กล้าหาญ ได้ให้ความหมายของคำว่าบทบาทไว้ดังนี้ บทบาท หมายถึง แนวทางของการแสดงออกหรือปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ในตำแหน่งทางสังคม ทางหน้าที่การทำงาน ตามสภาพแวดล้อมของแต่ละบุคคลที่เป็นอยู่ของคณะกรรมการ การสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน^๖

บุญตา ไส้เลิศ ได้ให้ความหมายของคำว่าบทบาทไว้ดังนี้ บทบาท หมายถึง การปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของสถานภาพของตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งที่บุคคลได้รับ ต้องมีบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบตามที่กำหนดไว้ตามบทบาทของตำแหน่งนั้น และคล้อยตามความมุ่งหวังของสังคม เช่น บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาก็หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เกี่ยวข้องกับงานในหน้าที่ที่ปฏิบัติในสถานศึกษานั้น^๗

สินธร คำเหมือน ได้ให้ความหมายของคำว่าบทบาทไว้ดังนี้ บทบาท หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและพฤติกรรมที่คาดหวัง หรือการแสดงออกทางพฤติกรรมที่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และได้แสดงออกตามบทบาท^๘

สุชา จันทรเอม ได้ให้ความหมายของคำว่าบทบาทไว้ดังนี้ บทบาท หมายถึง สิ่งที่คุณคนในสถานภาพต่างพึงกระทำ คือ เมื่อสังคมกำหนดสิทธิและหน้าที่ให้สถานภาพใด บุคคลในสภาพนั้น ๆ จะต้องประพฤติหรือปฏิบัติตามหน้าที่ที่กำหนด^๙

พระครูปริยัติกิตติธำรง (ทองขาว กิตติธโร), ผศ., ดร. ได้ให้ความหมาย ของคำว่า บทบาทไว้ดังนี้ บทบาท หมายถึง หน้าที่หรือสิ่งที่เราทำ ทั้งที่เป็น พระ หรือฆราวาส เป็นผู้ที่มีความรู้

^๕ พระมหากษัตริย์ มีราคา, “การดำรงสมณเพศของสามเณรโรงเรียนมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอลำปาง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, **วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๔๙), หน้า ๒๖.

^๖ สำเร็จ กล้าหาญ, “สภาพการปฏิบัติงานตามบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต ๓”, **วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, ๒๕๔๙), หน้า ๗, ๑๒.

^๗ บุญตา ไส้เลิศ, “บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต ๓”, **วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, ๒๕๕๐), หน้า ๑๒.

^๘ สินธร คำเหมือน, “บทบาทผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทฤษฎีของครูและผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต ๑”, **วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, ๒๕๕๐), หน้า ๗.

^๙ สุชา จันทรเอม, **จิตวิทยาทั่วไป**, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๕๓), หน้า ๓๐.

ความสามารถทางด้านพระพุทธศาสนา ด้านพุทธศาสตร์และสังคมเป็นอย่างดี ศึกษาพระพุทธศาสนา บูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ พัฒนาจิตใจและสังคม^{๑๐}

สรุปได้ว่า บทบาท หมายถึง การกระทำหรือการปฏิบัติ งานตามตำแหน่งหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ให้รับผิดชอบ ตามอำนาจหน้าที่ หรือพฤติกรรมการแสดงออกตามสภาพของแต่ละบุคคลที่กำหนดไว้ในตำแหน่งทางสังคม ทางหน้าที่การงาน ตามสภาพแวดล้อม ของแต่ละบุคคลในสภาพนั้น ๆ และบทบาทจะเปลี่ยนไปตามตำแหน่งหน้าที่ ที่เปลี่ยนไป

๒.๑.๒ ประเภทของบทบาท

บุคคลในสังคมจะแสดงบทบาทต่าง ๆ แตกต่างกันออกไป โดยที่การแสดงบทบาทของบุคคลจะเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงลักษณะของบุคคลนั้นได้ ดังนั้น จึงมีผู้แบ่งประเภทของบทบาทไว้ ดังต่อไปนี้

สุดา ภิรมย์แก้ว ได้กล่าวว่าบทบาทแยกได้ ๓ ประเภทคือ^{๑๑}

๑. บทบาทในอุดมคติ (Ideal Role) ได้แก่ บทบาทที่กำหนดไว้ตามความคาดหวังของบุคคลทั่วไปในสังคมเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติเป็นแบบฉบับที่สมบูรณ์ซึ่งผู้ที่มีสถานภาพนั้นๆ ควรกระทำแต่อาจไม่มีใครทำตามนั้นได้

๒. บทบาทที่บุคคลเข้าใจหรือรับรู้ (Perceived Role) เป็นบทบาทที่บุคคลคาดคิดด้วยตัวเองว่า เป็นอย่างไรทั้งนี้ขึ้นอยู่กับทัศนคติค่านิยมบุคลิกภาพรวมทั้งประสบการณ์ของแต่ละบุคคลด้วย

๓. บทบาทที่บุคคลแสดงออกจริง (Enacted Role) เป็นบทบาทที่บุคคลปฏิบัติจริงขึ้นอยู่กับเหตุการณ์เฉพาะหน้าในขณะนั้นด้วย จึงทำให้การแสดงบทบาทมีความแตกต่างกันออกไป

สงวนศรี วิรัชชัย ได้สรุปประเภทของบทบาทไว้ ๕ ประการคือ^{๑๒}

๑. บทบาทตามที่กำหนด (Prescribed Roles) หมายถึง บทบาทที่สังคมกลุ่มหรือองค์กรกำหนดไว้ว่า เป็นรูปแบบของพฤติกรรมประจำตำแหน่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสังคมกลุ่มหรือองค์กรนั้นๆ

๒. บทบาทที่ผู้อื่นคาดหวัง (Expected Roles) หมายถึง บทบาทหรือรูปแบบของพฤติกรรมที่คนอื่น ๆ คาดหวังว่าผู้อยู่ในตำแหน่งจะถือปฏิบัติ

๓. บทบาทตามความคิดของผู้อยู่ในตำแหน่ง (Subjective Roles) หมายถึง รูปแบบพฤติกรรมที่บุคคลผู้อยู่ในตำแหน่งคิดเชื่อว่าเป็นบทบาทของตำแหน่งที่ตนดำรงอยู่

๔. บทบาทที่ปฏิบัติจริง (Enacted Roles) หมายถึง รูปแบบพฤติกรรมที่ผู้อยู่ในตำแหน่งได้ปฏิบัติหน้าที่แสดงออกมาให้เห็นซึ่งมักจะเป็นพฤติกรรมที่สอดคล้องกับบทบาทตาม

^{๑๐} พระครูปริยัติกิตติธำรง (ทองขาว กิตติธโร), ผศ.ดร., “บทบาทพุทธศาสตร์บัณฑิตสังคมพึงประสงค์”, **พุทธจักร**, ปีที่ ๖๔ ฉบับที่ ๕ (พฤษภาคม ๒๕๕๓): ๓๑.

^{๑๑} สุดา ภิรมย์แก้ว, **มนุษย์กับสังคม**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ , ๒๕๔๑), หน้า ๖๓.

^{๑๒} สงวนศรี วิรัชชัย อ่างโน จำนง อติวัฒน์สิทธิ์, **สังคมวิทยา**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๕), หน้า ๒๓-๒๔.

ความคิดของผู้ที่อยู่ในตำแหน่งแต่อาจมีกรณีที่บุคคลแสดงพฤติกรรมคาดหวังผู้อื่นทั้งที่บทบาทนั้นไม่ตรงกับบทบาทตามความคิดของตน

๕. บทบาทที่ผู้อื่นรับรู้ (Perceived Roles) หมายถึง รูปแบบพฤติกรรมที่ผู้อื่นได้รับทราบเกี่ยวกับการปฏิบัติบทบาทของผู้ที่อยู่ในตำแหน่ง ซึ่งโดยธรรมชาติการรับรู้ของคนเราจะมีการเลือกรับรู้และมีการรับรู้ที่ผิดพลาดไปจากความเป็นจริงได้ด้วยอิทธิพลจากประสบการณ์หลายอย่าง ดังนั้นเมื่อผู้ที่อยู่ในตำแหน่งปฏิบัติบทบาทโดยแสดงพฤติกรรมอย่างหนึ่งผู้ที่ได้พบเห็นอาจรับรู้พฤติกรรมหรือบทบาทนั้นในทางที่แตกต่างกันและอาจแตกต่างไปจากบทบาทตามความคิดของผู้อยู่ในตำแหน่งด้วยดังนั้นบทบาทจึงเป็นพฤติกรรมที่บุคคลในสังคมจะแสดงออกตามสภาพหรือตำแหน่ง สิทธิและหน้าที่ของตนตามความคาดหวังของสังคมหรือตามความเป็นจริง ซึ่งการแสดงบทบาทของแต่ละบุคคลอาจจะสอดคล้องหรือขัดแย้งกับความคาดหวังของสังคมก็ได้ ทั้งนี้บทบาททางสังคมจะถูกกำหนดและวางระเบียบไว้เพื่อการปฏิบัติอย่างชัดเจนว่าบุคคลที่อยู่ในบทบาทนั้นจะต้องมีสิทธิและหน้าที่ทำอะไรบ้างในองค์กรนั้น ๆ และสังคมได้วางระเบียบไว้อย่างชัดเจนว่า บุคคลในองค์กรดังกล่าวจะต้องเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของตนและผู้อื่นที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เพื่อให้มีมาตรฐานการปฏิบัติงานที่ดีถูกต้องและมีประสิทธิภาพเช่นเดียวกับพระสงฆ์ซึ่งมีสภาพทางสังคมที่อยู่ในสถาบันศาสนาพระสงฆ์จึงมีบทบาทในด้านต่าง ๆ ทั้งที่เป็นบทบาทที่ถูกกำหนดไว้บทบาทตามความคาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงซึ่งพระสงฆ์จะต้องเข้าใจบทบาทของตนให้ชัดเจนเพื่อที่จะได้ปฏิบัติให้ถูกต้องด้วยเช่นบทบาทที่สังคมคาดหวังไว้กับ พระสงฆ์ซึ่งดำรงสถานภาพเป็น พระสังฆาธิการหรือพระภิกษุสงฆ์เองก็จะต้องมีสามัญสำนึกและคาดหวังต่อบทบาทจริงของตนเอง ขณะเดียวกันบุคคลอื่น ๆ เช่นประชาชนทั่ว ๆ ไปข้าราชการ ฯลฯ ก็ย่อมคาดหวังที่จะให้พระสงฆ์ปฏิบัติตามบทบาทหรือหน้าที่ของท่านด้วย ดังนั้นบทบาทสำคัญของ พระสังฆาธิการหรือพระสงฆ์ที่แท้จริงถูกกำหนดโดยพระธรรมวินัยเป็นหลักนอกเหนือจากการประพฤติปฏิบัติตามพระวินัยแล้ว ก็จัดว่าเป็นบทบาทเสริมเช่นเดียวกันกับแนวคิดที่ได้กล่าวไว้ว่า “เมื่อบุคคลอยู่ในองค์กรความคาดหวังขององค์กรถือเป็นบทบาทคาดหวังที่มีความสำคัญและเป็นมาตรฐานสำหรับการประเมินพฤติกรรมอย่างเป็นทางการ ” โดยนัยนี้ก็หมายความว่าบทบาทของ พระสังฆาธิการย่อมขึ้นอยู่กับข้อกำหนดตามพระธรรมวินัยเป็นสำคัญส่วนบทบาทตามความคาดหวังของสังคมก็ถือเป็นบทบาทเสริมอีกจากความหมายเกี่ยวกับบทบาทที่

ตุลา มหาพสุธานนท์ กล่าวว่าประเภทบทบาทอาจแยกประเภทในสังคมได้ ๓ ประการ^{๑๓}

๑. บทบาทที่ถูกกำหนด (Prescribed Role or Prescription) เป็นบทบาทที่มีการกำหนดสิทธิและหน้าที่ของตำแหน่งทางสังคมไว้

๒. บทบาทที่ถูกระบุ (Expected Role) เป็นบทบาทที่อยู่ในระดับของความคิดส่วนบุคคลหรือเป็นความคาดหวังของสังคมที่ต้องการให้บุคคลแสดงบทบาทนั้น ๆ รวมทั้งความคาดหวังของตนว่าควรแสดงพฤติกรรมอย่างไร

๓. บทบาทที่เป็นจริง (Performed Role or Actual Role) เป็นบทบาทที่เจ้าของสถานภาพแสดงจริงซึ่งอาจเป็นบทบาทที่สังคมคาดหวังหรือเป็นบทบาทที่ตนเองคาดหวังหรือเป็น

^{๑๓} ตุลา มหาพสุธานนท์, **หลักการจัดการ หลักการ, ทำเรือแหลมฉบัง**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ตำรวจ, ๒๕๔๖), หน้า ๔๖.

บทบาทที่ถูกกำหนดและ บทบาทที่ถูกคาดหวังก็ได้ อย่างไรก็ตาม บทบาทที่ถูกกำหนดและบทบาทที่คาดหวัง บางครั้งอาจรวมเรียกว่า เป็นบทบาทเดียวกัน คือ เป็นบทบาทตามอุดมคติ (Ideal Role) เพราะว่าทั้งสองบทบาทเป็นบทบาทที่บุคคลผู้อยู่ในตำแหน่งนั้นควรกระทำ

๒.๑.๓ ลักษณะของบทบาท

บุคคลในสังคมจะแสดงบทบาทต่าง ๆ แตกต่างกันไป โดยการแสดงบทบาทที่บ่งบอกถึงลักษณะของบุคคลนั้นได้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาการแบ่งลักษณะของบทบาทจากนักวิชาการ ไว้ดังนี้

จำนง อติวัฒนสิทธิ์ และคณะ ได้กล่าวถึงลักษณะของบทบาทไว้ ๓ ลักษณะ คือ^{๑๔}

๑. บทบาทที่บุคคลเข้าใจ (Perceived Role) เป็นบทบาทที่ขึ้นอยู่กับบุคคลนั้น ๆ ที่คาดคิดด้วยตัวเองว่าควรเป็นอย่างไร ทั้งนี้เกี่ยวข้องกับค่านิยม ทศนคติ บุคลิกภาพและประสบการณ์ ของแต่ละบุคคล

๒. บทบาทในอุดมคติ (Ideal Role) เป็นบทบาทที่กำหนดไว้เป็นกฎหมาย หรือตามความคาดหวังของบุคคลทั่วไปในสังคม เป็นแบบฉบับที่สมบูรณ์ซึ่งผู้มีสถานภาพหนึ่ง ๆ ควรกระทำแต่อาจไม่มีใครทำตามนั้นก็ได้

๓. บทบาทที่แสดงออกจริง (Actual or Enacted Role) เป็นการกระทำที่บุคคลปฏิบัติจริง ซึ่งขึ้นอยู่กับสถานการณ์เฉพาะหน้าในขณะนั้นด้วย สถานการณ์ดังกล่าวอาจเป็นสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและทางสังคม เช่น การกอดตัวของกลุ่มต่าง ๆ และบทบาทที่กระทำจริงอาจจะสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับบทบาทในอุดมคติหรือบทบาทที่บุคคลรับรู้ก็ได้

แสวง รัตนมงคลมาศ ได้สรุปลักษณะบทบาทไว้ ๕ ประการ^{๑๕} ดังนี้

๑. บทบาทเป็นอุดมคติ (Ideal Roles) หมายถึง บทบาทที่ควรจะเป็นไปตามอุดมคติอุดมการณ์ หรือหลักการในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

๒. บทบาทที่เป็นจริง (Actual Roles) หมายถึง ข้อเท็จจริงในด้านกิจกรรมหรือผลงานที่ปฏิบัติได้จริง

๓. บทบาทที่รับรู้ (Perceived Role) หมายถึง ความรู้ความเข้าใจในหน้าที่ความรับผิดชอบหรือภารกิจของตนว่าควรเป็นอย่างไร

๔. บทบาทที่คาดหวัง (Expecting Role) หมายถึง ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง มุ่งหวังต้องการให้อีกฝ่ายหนึ่งประพฤติปฏิบัติอย่างไร

๕. บทบาทที่ถูกคาดหวัง (Expected Role) หมายถึง การที่ฝ่ายหนึ่งถูกคาดหวังจากอีกฝ่ายหนึ่งว่า ต้องประพฤติปฏิบัติอย่างไรจึงจะเป็นไปตามคาดหวัง ในการศึกษาเรื่องบทบาทต้องมีหลักการวิเคราะห์ ว่าบทบาทมีควรความสอดคล้อง จึงจะมีความสำเร็จ หากมีความขัดแย้งในบทบาทความล้มสลายอาจจะเกิดขึ้น

^{๑๔} จำนง อติวัฒนสิทธิ์ และคณะ, สังคมวิทยา, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๕), หน้า ๓๗-๓๘.

^{๑๕} แสวง รัตนมงคลมาศ, จิตวิทยาสังคม, (กรุงเทพมหานคร: เพชรสยามการพิมพ์, ๒๕๔๕), หน้า ๒๗.

สรุปได้ว่า ลักษณะของบทบาท หมายถึง การปฏิบัติงานตามตำแหน่งหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายบทบาทให้รับผิดชอบ โดยปฏิบัติงานให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความคาดหวังของกลุ่มคนหรือสังคม บทบาทเป็นแนวความคิดในการอธิบายพฤติกรรมของมนุษย์ที่ควบคู่กับฐานะตำแหน่ง ฐานะตำแหน่งเป็นหน้าที่ของตำแหน่ง ผู้ใดสวมตำแหน่งนั้นก็จะมีหน้าที่ตามตำแหน่งนั้นด้วย ส่วนบทบาทเป็นการประพฤติปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ตามตำแหน่งที่บุคคลจะต้องปฏิบัติตามตำแหน่งนั้น ๆ และบทบาทและพฤติกรรมมนุษย์มีส่วนประกอบอีก ๓ ประการ คือ

๑. บทบาทที่ถูกกำหนดขึ้น เป็นบทบาทตำแหน่งหน้าที่สิทธิทางสังคม
๒. บทบาทที่ถูกคาดหวังเป็นบทบาทที่อยู่ในระดับของความคิดส่วนบุคคลหรือเป็นความคาดหวังของสังคมที่ต้องให้บุคคลแสดงบทบาทตามตำแหน่งหน้าที่ รวมทั้งความคาดหวังของตนเองแสดงพฤติกรรมตามความคาดหวัง
๓. บทบาทที่เป็นจริงเป็นบทบาทที่เจ้าของตำแหน่งหน้าที่ตามสถานภาพ แสดงจริง ซึ่งอาจเป็นบทบาทที่สังคมคาดหวังหรือเป็นบทบาทที่ตนเองคาดหวังหรือเป็นบทบาทที่ถูกกำหนดหรืออาจไม่เป็นตามทั้งบทบาทที่ถูกกำหนดและบทบาทที่ถูกคาดหวังก็ได้การที่คนเราอยู่ร่วมกันในชุมชนหนึ่ง ๆ นั้น ย่อมมีการปฏิสัมพันธ์กัน พึ่งพาซึ่งกันละกันต่างมีหน้าที่ สถานะและมีบทบาทแตกต่างกันไป บทบาทและสถานภาพเกิดจากการที่ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและการแบ่งงานกันทำตามตำแหน่งหน้าที่ในสังคม

๒.๑.๔ แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท

บทบาทเป็นสิ่งที่บุคคลจะต้องปฏิบัติให้สอดคล้องกับตำแหน่งหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมาย หรือตามภาระหน้าที่สำคัญกำหนดขึ้น ทั้งนี้บุคคลแต่ละคนอาจจะมีบทบาทได้หลายอย่างตามสถานะของตน เช่น เมื่ออยู่ในสถานที่ทำงานก็มีบทบาทไปตามหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชา เป็นต้น ในแง่ของจิตวิทยาสังคมถือว่าความคิด ความรู้สึก พฤติกรรมของคนก็ดี ต่างก็มีความสัมพันธ์กับการปรากฏตัวตนของคนอื่น ตำแหน่งเป็นเพียงระบบของการคาดหวังบทบาท พฤติกรรมของคนจริง ๆ ที่ปรากฏนั้นเป็นผลเนื่องมาจากปฏิกริยาระหว่าง "ตัว" กับ "บทบาท" ทั้งนี้ที่คน ๆ หนึ่งทราบว่าตัวถูกคาดหวังว่า จะทำบทบาท คน ๆ นั้นก็จะเกิดการคาดหวังบทบาทจากผู้ที่จะมีปฏิกริยาต่อซึ่งเรียกว่า การคาดหวังปฏิกริยา ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าคน ๆ หนึ่งจะมีหลายบทบาท ซึ่งจะต้องปฏิบัติหน้าที่ให้ถูกต้องสอดคล้องกับบทบาทนั้น ๆ ด้วย

เปลี่ยน พากเพียร ได้สรุปบทบาทผู้บริหารไว้ ๔ ประการคือ^{๑๖}

๑. เป็นผู้จัดการกิจกรรมขององค์การ เป็นผู้มีหน้าที่ในการก่อตั้ง และบำรุงรักษาให้องค์กรยังคงอยู่ถาวรตลอดไปมากกว่าสมาชิกคนอื่น ๆ ในองค์การ เป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในองค์การ ให้การสนับสนุนกิจกรรมของสมาชิก เป็นต้น

^{๑๖} เปลี่ยน พากเพียร, “บทบาทหน้าที่ของศึกษาธิการอำเภอตามความคิดเห็นของหัวหน้าส่วนราชการระดับอำเภอและผู้บริหารโรงเรียน จังหวัดศรีสะเกษ”, *ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๓๗), หน้า ๒๒-๒๓.

๒. เป็นนักหุนนำสิ่งใหม่ เป็นผู้มีความสามารถในการริเริ่มทำสิ่งใหม่ ซึ่งช่วยให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้

๓. เป็นผู้แนะแนวทาง เป็นผู้ให้คำแนะนำปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ คอยช่วยเหลือและวิเคราะห์ความต้องการของบุคคลในองค์กร และให้ข่าวสารแนะนำผู้ตาม ทั้งนี้ความเชื่อถือในตัวผู้นำจะอยู่ที่ความสามารถของผู้นำเอง

๔. เป็นสัญลักษณ์ ผู้นำหรือผู้บริหารที่มีความเห็นอกเห็นใจผู้ตาม และอุทิศตนเองในการทำงาน เมื่อเป็นที่ชื่นชอบของบรรดาผู้ตาม และถือว่าเขาเป็นแบบอย่างแล้ว ผู้นำก็จะเพิ่มความกระตือรือร้นและกระตุ้นให้ผู้ปฏิบัติตาม เมื่อผู้นำลดบทบาทสัญลักษณ์ลงผู้ตามก็จะหันไปสนใจตนเอง แทนความเป็นสัญลักษณ์ก็จะเสื่อมไป

พัทยา สายหู ได้กล่าวถึง สถานภาพและบทบาททางสังคมของบุคคลว่า เป็นเรื่องของตำแหน่งและหน้าที่ ซึ่งกำหนดความเป็นบุคคล ในขณะที่คนใดคนหนึ่งมีการกระทำทางสังคมเกี่ยวข้องกับหรือสัมพันธ์กับคนอื่นคนหนึ่งนั้น ซึ่งต่างฝ่ายย่อมปฏิบัติตามหน้าที่ของตน การกำหนดบทบาทสำหรับแต่ละสถานภาพของสังคม เกิดจากการตกลงร่วมกันของบุคคลที่จะต้องเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์กันตามที่เห็นว่าสะดวกและเหมาะสมให้ประโยชน์ที่ต้องตอบสนองกันได้ การตกลงเช่นนี้เมื่อเวลาผ่านไปผู้อื่นเห็นพ้องด้วยดีและร่วมใช้ จึงกลายเป็นธรรมเนียมประเพณีที่ เอาอย่างและทำตามถ่ายทอดสืบต่อกันมา ซึ่งบทบาทตามแต่ละสถานภาพทางสังคมนั้น มีการกำหนดไว้ ดังนี้^{๑๗}

๑. บทบาทในประเพณีธรรมเนียนั้นๆ
๒. บทบาทในตัวกฎหมายของบ้านเมืองนั้นๆ
๓. บทบาทในข้อตกลงของคู่กระทำสัมพันธ์กันในเรื่องนั้นๆ
๔. บทบาทในกฎเกณฑ์ข้อบังคับของหมู่คณะที่ร่วมทำกิจกรรมอย่างเดียวกัน

พวงเพชร สุรัตน์วิกุล ได้ให้แนวคิดที่เกี่ยวกับบทบาทดังนี้ บทบาทเป็นรูปธรรม เห็นได้จากการกระทำที่แสดงออกมา บทบาทมี ๓ ด้าน^{๑๘} คือ

๑. บทบาทในอุดมคติ (Ideal Role) ได้แก่ บทบาทอันกำหนดไว้ตามความคาดหวังของบุคคลทั่วไปในสังคมเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ เป็นแบบฉบับที่สมบูรณ์ ซึ่งผู้ที่มีสถานภาพนั้นๆ ควรกระทำ แต่อาจมีใครที่ทำหรือไม่มีใครทำตามนั้นก็เป็นได้

๒. บทบาทที่บุคคลเข้าใจหรือรับรู้ (Perceived Role) เป็นบทบาทอันบุคคลคาดคิดด้วยตนเองว่าควรเป็นอย่างไร ทั้งนี้จะขึ้นอยู่กับทัศนคติ ค่านิยม บุคลิกภาพและประสบการณ์ของแต่ละบุคคลด้วย

๓. บทบาทที่แสดงออกจริง (Actual Role) เป็นการกระทำ ที่บุคคลปฏิบัติจริง ขึ้นอยู่กับเหตุการณ์เฉพาะหน้าในขณะนั้นด้วย ทำให้การแสดงบทบาทแตกต่างกันไป

๒.๑.๕ ทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท

^{๑๗} พัทยา สายหู, *กลไกของสังคม*, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๔๖-๘๗.

^{๑๘} พวงเพชร สุรัตน์วิกุล, *มนุษย์กับสังคม*, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๒), หน้า ๕.

บุคคลจะแสดงบทบาทหน้าที่ของตนเองได้ถูกต้องเหมาะสมกับสภาพบทบาทที่ได้รับมาตามข้อตกลงของสังคม ได้มีนักทฤษฎีกล่าวถึงทฤษฎีบทบาท ดังนี้

กรรณิการ์ ขวัญอารีย์ ได้แบ่งลักษณะบทบาทของคนในสังคมไว้ดังนี้ คือ

๑. บทบาทที่กำหนดไว้หรือ บทบาทตามอุดมคติ (The Socially prescribed or ideal Role) เป็นบทบาทตามอุดมคติที่กำหนดสิทธิและหน้าที่ของตำแหน่งไว้

๒. บทบาทที่ควรกระทำ (Perceived Role) เป็นบทบาทที่แต่ละบุคคลเชื่อว่าควรจะทำในหน้าที่ของตำแหน่งนั้น ๆ ซึ่งอาจไม่ตรงตามบทบาทตามอุดมคติทุกประการ และอาจแตกต่างกันไปแต่ละบุคคลก็ได้

๓. บทบาทที่กระทำจริง (The performed Role) เป็นบทบาทที่บุคคลได้กระทำจริงตามความเชื่อ ความคาดหวัง ตลอดจนความกดดันและโอกาสที่จะกระทำในแต่ละสังคมในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ^{๑๙}

จ้านงค์ อติวัฒน์สิทธิ์ และคณะ ได้กล่าวถึงบทบาทว่า ประกอบด้วยลักษณะต่าง ๆ ๓ ประการ คือ

๑. บทบาทในอุดมคติ (Ideal role) ได้แก่บทบาทที่กำหนดไว้เป็นกฎหมายหรือตามความคาดหวังของบุคคลทั่วไปในสังคม เป็นแบบฉบับที่สมบูรณ์ซึ่งผู้ที่มีสถานภาพหนึ่ง ๆ ควรกระทำแต่อาจไม่มีใครทำตามนั้น

๒. บทบาทตามที่บุคคลเข้าใจหรือรับรู้ (Perceived role) เป็นบทบาทที่ขึ้นอยู่กับบุคคลนั้นๆจะคาดคิดด้วยตัวเองว่าควรเป็นอย่างไร ทั้งนี้ย่อมเกี่ยวข้องกับทัศนคติ ค่านิยมหรือบุคลิกภาพและประสบการณ์ของบุคคลแต่ละคน

๓. บทบาทที่แสดงออกจริง (Actual / Enacted role) ได้แก่การกระทำที่บุคคลปฏิบัติจริง ซึ่งย่อมขึ้นอยู่กับสถานการณ์เฉพาะหน้าในขณะนั้นด้วย^{๒๐}

บทบาทที่สังคมคาดหวังไว้กับพระสงฆ์ซึ่งดำรงสถานภาพเป็นพระสังฆาธิการ หรือพระภิกษุสงฆ์เองก็ต้องมีสามัญสำนึก และคาดหวังต่อบทบาทจริงของตนเอง ขณะเดียวกัน บุคคลอื่น ๆ เช่น ประชาชนทั่ว ๆ ไป ข้าราชการ ฯลฯ ก็ย่อมคาดหวังที่จะให้พระสงฆ์ปฏิบัติตามบทบาทหรือหน้าที่ของท่านด้วย ดังนั้นบทบาทสำคัญของพระสังฆาธิการหรือพระสงฆ์ที่แท้จริงถูกกำหนดโดยพระธรรมวินัยเป็นหลัก นอกเหนือจากการประพฤติปฏิบัติตามพระวินัยแล้ว ก็จัดว่าเป็นบทบาทเสริมเช่นเดียวกับแนวคิด ที่ได้กล่าวไว้ว่า “เมื่อบุคคลอยู่ในองค์การ ความคาดหวังขององค์การถือเป็นบทบาทคาดหวังที่มีความสำคัญและเป็นมาตรฐานสำหรับประเมินพฤติกรรมอย่างเป็นทางการ ” โดยนัยนี้ก็หมายความว่า บทบาทของพระสังฆาธิการ ย่อมขึ้นอยู่กับข้อกำหนดตามพระธรรมวินัยเป็นสำคัญ ส่วนบทบาทตามความคาดหวังของสังคมก็ถือเป็นบทบาทเสริมอีก

^{๑๙} กรรณิกา ขวัญอารีย์, “บทบาทผู้นำท้องถิ่นต่อการแก้ไขปัญหาแรงงานเด็กในชุมชนที่มีระดับการพัฒนาต่างกัน: ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดสุรินทร์”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๕), หน้า ๑๒.

^{๒๐} จ้านงค์ อติวัฒน์สิทธิ์ และคณะ, สังคมวิทยา, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๗), หน้า ๔๕.

สงวน สุทธิเลิศอรุณ ได้สรุปทฤษฎีบทบาท ต่อไปนี้^{๑๑}

ทฤษฎีบทบาทของราล์ฟ ลินตัน (Ralph Linton's Role Theory) ได้กล่าวว่า ตำแหน่งหรือสถานภาพเป็นผู้กำหนดบทบาท เช่น บุคคลที่มีตำแหน่งเป็นครูต้องแสดงพฤติกรรมเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ลูกศิษย์

ทฤษฎีบทบาทของโฮมันน์ (Homann's Role Theory) ได้กล่าวไว้ว่า บุคคลจะเปลี่ยนบทบาทไปตามตำแหน่งเสมอ เช่น ตอนกลางวันแสดงบทบาทสอนหนังสือเพราะมีตำแหน่งเป็นครู ตอนเย็นแสดงบทบาทเรียนหนังสือเพราะมีตำแหน่งเป็นนิสิตภาคสมทบ เป็นต้น

ทฤษฎีบทบาทของพาร์สัน (Parson's Role Theory) กล่าวว่าไว้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ในสังคมทำให้มนุษย์ต้องเพิ่มบทบาทของตน เช่น บุคคลมีเพื่อนมากก็ต้องแสดงบทบาทมากขึ้นเป็นเงาตามตัว

ทฤษฎีบทบาทของเมอร์ตัน (Merton's Role Theory) ได้กล่าวว่า บุคคลแต่ละคนจะต้องมีตำแหน่งและบทบาทควบคู่กันไปซึ่งไม่เหมือนกัน บทบาทจะมีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับทักษะของสังคมที่เขาสังกัดอยู่ ตลอดจนลักษณะของบุคคลในสังคมนั้น

ทฤษฎีบทบาทของกู๊ด (Good's Role Theory) กล่าวว่าไว้ว่า บทบาท คือ แบบแผนของพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับท หน้าที่ของแต่ละบุคคลและบทบาทดังกล่าวควรเป็นไปตามข้อตกลงที่มีต่อสังคมนั้น ๆ

ทฤษฎีบทบาทของกัสกิน (Guskin's Role Theory) ได้กล่าว พฤติกรรมของบุคคลแต่ละคนคือผลที่ได้จากตำแหน่งทางสังคมของเขานั้นเอง และทฤษฎีบทบาทจัดเป็นข้อตกลงประการแรกที่สถาบันต่าง ๆ ในสังคมคาดหวังว่าบุคคลที่ได้รับตำแหน่งต่าง ๆ ควรปฏิบัติอย่างไร

ระเบียบ คำเขียน ได้ให้แนวคิดทฤษฎีของบทบาทไว้ว่า บทบาทตามตำแหน่งหนึ่งนั้น ได้ถูกคาดหวังจากสังคมนั้น เช่น จากผู้ที่อยู่ในตำแหน่งอื่น ๆ รอบตัวเรารวมทั้งตัวของเราเองด้วย ถ้าความคาดหวังของทุกฝ่ายไม่ตรงกัน ผู้ดำรงบทบาทไม่สามารถปรับให้มีความพอดี จะเกิดปัญหาความขัดแย้งในบทบาทหรือความล้มเหลวในงานและการแสดงบทบาทของบุคคลในตำแหน่งที่ตนต้องแสดงหรือต้องปฏิบัติ ประสบการณ์ของผู้ที่จะต้องแสดงบทบาทและบุคลิกภาพของผู้ที่จะต้องแสดงบทบาทด้วย^{๒๒}

พระมหาพนมนคร มีราคา ได้รวบรวมทฤษฎีบทบาทและได้อธิบายโดยสรุปไว้ ดังนี้

๑. ทฤษฎีของเดโซ สวานานนท์ ได้กล่าวถึง แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทซึ่งสรุปได้ว่า บทบาทจะต้องประกอบด้วยลักษณะ ๔ ประการ ดังต่อไปนี้

- ๑.๑ รู้สภาพของตนในสังคม
- ๑.๒ คำนึงถึงพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น
- ๑.๓ คำนึงถึงพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น

^{๑๑} สงวน สุทธิเลิศอรุณ, **ทฤษฎีและปฏิบัติการทางจิตวิทยาสังคม**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อักษรพัฒนาพานิชย์, ๒๕๔๗), หน้า ๖๙-๗๑.

^{๒๒} ระเบียบ คำเขียน, "การปฏิบัติบทบาทหัวหน้าหอผู้ป่วยตามการรับรู้ องหัวหน้าหอผู้ป่วยและพยาบาลประจำ โรงพยาบาลพิจิตร", **วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๖), หน้า ๑๑.

๑.๔ ประเมินผลการแสดงบทบาทของตนเอง

๒. ทฤษฎีของโคเฮน ได้กล่าวสรุปทฤษฎีบทบาทไว้ว่า การที่สังคมกำหนดเฉพาะเจาะจงให้บุคคลปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทใดบทบาทหนึ่งนั้น เรียกว่า บทบาทที่ถูกกำหนด ถึงแม้ว่าบุคคลบางคนมิได้ ประพฤติปฏิบัติตามบทบาทที่สังคมกำหนดให้ ส่วนบทบาทที่ปฏิบัติจริง หมายถึง การที่บุคคลได้แสดงหรือปฏิบัติออกจริงตามตำแหน่งของเขา ความไม่ตรงกันของบทบาทที่ถูกกำหนดกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงนั้น อาจมีสาเหตุมาจากสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้

๒.๑ บุคคลขาดความเข้าใจในบทบาทที่สังคมต้องการ

๒.๒ ความไม่เห็นด้วยหรือไม่ลงรอยกับบทบาทที่ถูกกำหนด

๒.๓ บุคคลไม่มีความสามารถที่จะแสดงบทบาทนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓. ทฤษฎีของมิต ได้กล่าวถึงทฤษฎีบทบาทไว้ว่า บทบาทเป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติจริง หรือบทบาทที่เป็นจริง ซึ่งจะต้องประกอบด้วยสิ่งดังต่อไปนี้

๓.๑ การรู้จักตนเองตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

๓.๒ พฤติกรรมตามสถานการณ์ที่กำหนดให้จะต้องมีความเหมาะสมกับการส่งเสริมฐานะของตนเอง

๓.๓ ภูมิหลังของการกระทำที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นนั้น การเป็นแบบอย่างเพื่อให้การกระทำบางอย่างเป็นไปตามแนวทางที่ต้องการ

๓.๔ การประเมินผลการกระทำตามบทบาท สามารถดำเนินการด้วยตนเอง หรือโดยคนอื่น^{๒๓}

จากการทบทวน แนวคิด ทฤษฎี ต่าง ๆ ของบุคคลที่กล่าวมาแล้วนั้นจากการทบทวนแนวคิด พอสรุปได้ว่า บทบาท คือ พฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกมาตามหน้าที่หรือตำแหน่งที่เป็นอยู่ในขณะนั้น เพื่อให้เป็นที่รู้เห็นของบุคคลอื่น และการแสดงออกนั้นอาจจะตรงกับความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้องหรือไม่ก็ได้ ฉะนั้น บทบาทจึงแบ่งออกเป็นสองประเภท คือ บทบาทที่ปฏิบัติจริง หมายถึงบทบาทที่ได้กระทำจริง และบทบาทที่คาดหวัง หมายถึง บทบาทที่ควรจะมีปฏิบัติ และจากทฤษฎีข้างต้นผู้วิจัยก็สรุปได้ว่า บทบาทคือการทำหน้าที่ตามตำแหน่งที่ได้รับมอบหมายโดยการปฏิบัติตามความรู้ความสามารถของบุคคลด้วยการปฏิบัติจริงโดยบทบาทนี้ สามารถไปถึงพฤติกรรมและลักษณะของผู้ดำรงตำแหน่งนั้น ๆ ได้อีกด้วย ซึ่งในบางครั้งบทบาทก็เป็นตัวชี้วัดด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้ดำรงตำแหน่งนั้น ๆ กับผู้ร่วมงานกันอันจะส่งผลไปถึงความมั่นคงขององค์กรนั้น ๆ

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน

การพัฒนาที่มีแนวคิดไปสู่การพึ่งพาตนเองได้จะเป็นการปูทางไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน อย่างเช่นการพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็ง กล่าวคือ การทำให้ชุมชนนั้น สามารถพึ่งพาตนเองได้ คนในชุมชนอยู่ดีมีสุข พอมีพอกิน มีความสงบร่มเย็นในการดำรงชีวิต เป็นต้น

^{๒๓} อ่างแล้ว, หน้า ๒๗ - ๒๘.

๒.๒.๑ ความหมายการพัฒนาชุมชน

คำว่า “การพัฒนาชุมชน” ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า “Community Development” ซึ่งเป็นคำที่ใช้และเข้าใจกันในระหว่างประเทศ ในความหมายเกี่ยวกับการเสริมสร้างความเจริญของชุมชนที่ยังล้าหลังในทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม โดยระดมกำลังทรัพยากรในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของชุมชนให้ดีขึ้น ซึ่งมีผู้ให้ความหมายการพัฒนาชุมชนไว้ ดังนี้

ประเวศ วะสี ให้ความหมายของชุมชนว่า การที่คนจำนวนหนึ่งมีวัตถุประสงค์ ร่วมกัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน มีความพยายามในการกระทำอะไรร่วมกัน มีการเรียนรู้ร่วมกันในการกระทำ และรวมถึงมีการติดต่อสื่อสาร (Communicate) ร่วมกัน ซึ่งอาจพิจารณาโดยการเป็นคุณลักษณะของชุมชนได้ดังนี้ คือ^{๒๔}

๑. มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน
๒. มีความเอื้ออาทรต่อกัน
๓. มีการกระทำร่วมกัน
๔. มีการเรียนรู้ร่วมกันในการกระทำ

ทองคุณ หงษ์พันธ์ ได้ให้ความหมายของการพัฒนาชุมชน (Community development) ไว้ ๔ ลักษณะ คือ

๑. การพัฒนาชุมชน คือการสร้างเสริมความเจริญและยับยั้งความเสื่อมของชุมชน
๒. การพัฒนาชุมชนเป็นการสร้างชุมชนให้เจริญ โดยอาศัยกำลังความรู้และความสามารถของประชาชนและความช่วยเหลือของรัฐบาลร่วมกัน
๓. การพัฒนาชุมชนเป็นกระบวนการที่มุ่งชักจูง และส่งเสริมประชาชนให้มีความกระตือรือร้นสนใจที่จะเข้าร่วมมือดำเนินการปรับปรุงการทำการมาหากิน และสร้างความเจริญให้กับท้องถิ่น
๔. การพัฒนาชุมชน คือ การพัฒนากำลังความคิด และความสามารถของประชาชนในการทำงานร่วมกัน ระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐบาลกับประชาชนและระหว่างประชาชนด้วยกันเพื่อปรับปรุงตนเองและชุมชนไปสู่ความเจริญทั้งในทางเศรษฐกิจ สังคม การศึกษาอนามัย และขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมอันจะนำไปสู่ความมั่นคงของชาติ และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย^{๒๕}

สนธิยา พลศรี ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับ การพัฒนาชุมชน นั้น จะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบ ๑๐ ประการ ดังนี้^{๒๖}

^{๒๔} ประเวศ วะสี, พระสงฆ์กับการรู้เท่าทันสังคม, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: หมอชาวบ้าน, ๒๕๕๐), หน้า ๓๕-๓๖.

^{๒๕} ทองคุณ หงษ์พันธ์, แนวคิด ทฤษฎีและการปฏิบัติ, (กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์, ๒๕๕๑), หน้า ๓๑.

^{๒๖} สนธิยา พลศรี, ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๕๗), หน้า ๔๔-๔๖.

๑. การร่วมมือกันระหว่างรัฐกับประชาชน การพัฒนาชุมชนจะประสบความสำเร็จได้ต้องเกิดจากการร่วมมือระหว่างรัฐและประชาชน ไม่ปล่อยให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งรับผิดชอบเพียงฝ่ายเดียว

๒. การช่วยเหลือตัวเองของชุมชน จากความเชื่อในปรัชญาเรื่องศักยภาพและพลังความสามารถของชุมชนการพัฒนาชุมชนจึงเป็นการเสริมสร้างขีดความสามารถของประชาชนและชุมชน ให้สามารถที่จะพัฒนาชุมชนได้ด้วยตัวเอง

๓. การศึกษาภาคชีวิตการพัฒนาชุมชน มีลักษณะเป็นการให้การศึกษาแก่ประชาชนทุกเพศทุกวัยอย่างต่อเนื่องกันไปตลอดชีวิตการพัฒนาชุมชนจึงมีลักษณะที่เป็นกระบวนการเป็นวิธีการเป็นโครงการ และเป็นขบวนการทางสังคม

๔. คนเป็นทรัพยากรที่สำคัญมากที่สุดของชุมชน ปรัชญาของการพัฒนาชุมชนเชื่อมั่นในพลังความสามารถของคน การดำรงอยู่หรือการล่มสลายของชุมชน การพัฒนาหรือเสื่อมถอยของชุมชน ขึ้นอยู่กับคนในชุมชนเป็นสำคัญ

๕. การริเริ่มของประชาชนในชุมชน ปรัชญาของการพัฒนาชุมชนเพื่อสิทธิเสรีภาพของคนการพัฒนาชุมชนจึงต้องเกิดจากความต้องการที่แท้จริงของประชาชนในชุมชนโดยประชาชนเป็นผู้ริเริ่มในการจัดทำโครงการ ไม่ใช่ถูกกำหนดโดยบุคคลหรือหน่วยงานนอกชุมชน

๖. ขีดความสามารถของชุมชนและรัฐบาล การพัฒนาชุมชนมุ่งเน้นให้ดำเนินการโดยคนและทรัพยากรในชุมชนเป็นสำคัญ เพราะรัฐบาลมีขีดความสามารถจำกัด ทั้งบุคลากรงบประมาณหรือทรัพยากร ระบบการบริหารและดำเนินงานพัฒนา ส่วนประชาชนในชุมชนเองก็มีขีดจำกัดในเรื่องความไม่พร้อมของคนและทรัพยากรที่ใช้ในการพัฒนาไม่เพียงพอ

๗. การมีส่วนร่วมของประชาชน การพัฒนาชุมชนเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมคิดร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในทุก ๆ ขั้นตอน ทั้งร่วมคิดร่วมวางแผนร่วมปฏิบัติงาน ร่วมประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น

๘. การพัฒนาแบบเบ็ดเสร็จ การพัฒนาชุมชนต้องดำเนินการไปพร้อมกันหลาย ๆ ด้านจะมุ่งแต่เพียงด้านใดด้านหนึ่งไม่ได้ เพราะกิจกรรมในการพัฒนาชุมชนมีหลายกิจกรรม การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ต้องสอดคล้องและเป็นแนวทางเดียวกัน

๙. ความสมดุลในการพัฒนา การพัฒนาชุมชนมีกิจกรรมที่ต้องดำเนินการหลายด้าน ไม่ใช่มีเพียงกิจกรรมเดียว ต้องดำเนินการไปพร้อมกันทุกด้าน ไม่มุ่งในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ เพราะกิจกรรมมีความเกี่ยวข้องกันอย่างใกล้ชิด จึงต้องคำนึงถึงความสมดุลในการพัฒนาด้วย

๑๐. การใช้ทรัพยากรในชุมชน การพัฒนาชุมชนใดผลประโยชน์ย่อมเกิดขึ้นแก่ชุมชนนั้นตั้งนั้นนอกจากการพัฒนาด้วยการช่วยตนเองของคนในชุมชนแล้ว อาจต้องใช้ทรัพยากรจากภายนอกชุมชน และชุมชนอื่นก็มีความจำเป็นที่จะต้องใช้ทรัพยากรเพื่อพัฒนาชุมชนของตนเช่นเดียวกัน

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ให้ความหมาย “พัฒนา” ไว้ว่า ทำให้เจริญ^{๒๗}

^{๒๗} ราชบัณฑิตยสถาน , พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ .ศ. ๒๕๔๒, (กรุงเทพมหานคร : นามมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์, ๒๕๔๖), หน้า ๗๗๙.

สนธยา พลศรี ได้กล่าวว่า การพัฒนา หมายถึง กระบวนการของการเคลื่อนไหวจากสภาพที่ไม่น่าพอใจไปสู่สภาพที่น่าพอใจ การพัฒนาเป็นกระบวนการที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอไม่หยุดนิ่ง^{๒๘}

ธนากร สังเขป ได้ให้ความหมายของการพัฒนาชุมชนไว้คือ การพัฒนาชุมชน หมายถึง การทำให้กลุ่มคนดีขึ้น เจริญขึ้น ในทุก ๆ ด้าน เช่น ด้านเศรษฐกิจ สังคม การปก รอง วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม เป็นต้น^{๒๙}

กรมพัฒนาชุมชน ได้ให้ความหมายของการพัฒนาชุมชน หมายถึง การพัฒนาความรู้ความสามารถของประชาชน เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในการช่วยตนเองให้ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยความร่วมมือกันระหว่างภาคประชาชนกับภาครัฐบาล ด้วยวิธีการที่นำการบริการของรัฐบาลกับความต้องการของประชาชน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น^{๓๐}

สมชาย ศรีวิรัตน์ ได้ให้ความหมายไว้ว่า การพัฒนาชุมชน กระบวนการดำเนินงานที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของชุมชนท้องถิ่นในทางที่ดีขึ้น เจริญรุ่งเรืองขึ้น ในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้าน เศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งสามารถจัดการกับภาวะการณ์ของกระแสโลกาภิวัตน์เพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้ (self-reliance) หรือช่วยตนเองได้ (self-help) ในการคิดตัดสินใจ และดำเนินการแก้ไขปัญหา ตลอดจนตอบสนองความต้องการของตนเองและส่วนรวม^{๓๑}

สรุปได้ว่า การพัฒนาชุมชน หมายถึง กระบวนการที่ทำให้กลุ่มคนของชุมชน มีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีกว่าเดิม มีความเจริญรุ่งเรืองขึ้น อาจเกิดจากบุคคลคนเดียว กลุ่มชน ภาคเอกชน หรือฝ่ายราชการ ก็ได้ โดยการพัฒนาตั้งแต่กำลังความคิด กำลังกาย ตลอดจนด้านทุนทรัพย์ แต่สำคัญที่สุดคือ กลุ่มชนที่อยู่ในชุมชนนั้น จะต้องมีความร่วมมือร่วมใจพร้อมที่จะรับการพัฒนา เพื่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกันทั้งทาง ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านวัฒนธรรม ด้านการเมืองการปกครอง ด้านสาธารณสุข และด้านสิ่งแวดล้อม แต่ทั้งนี้จะต้องมีการพัฒนาทั้งทางกายภาพและจิตใจไปพร้อม ๆ กัน เพื่อเป็นการปลูกจิตสำนึกให้รักชุมชน เพื่อให้ชุมชนนั้นสามารถพึ่งตนเองได้ ตัดสินใจ และแก้ปัญหา เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเองและส่วนรวมของชุมชน เพื่อความยั่งยืนในการพัฒนาชุมชน

๒.๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน

จากการศึกษาค้นคว้าการพัฒนาชุมชน ผู้วิจัยได้ค้นคว้าแนวคิดในการพัฒนาชุมชนจากนักวิชาการต่าง ๆ ไว้ ดังนี้

ประเวศ วะสี ได้ให้แนวคิดของการพัฒนาชุมชน ดังนี้^{๓๒}

^{๒๘} อ่างแล้ว, หน้า ๕.

^{๒๙} ธนากร สังเขป, **ทิศทางการพัฒนาชุมชนไทยในอนาคต**, (ลำปาง: มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, ๒๕๔๗).

^{๓๐} กรมพัฒนาชุมชน, **ภูมิปัญญาไทย**, (กรุงเทพมหานคร: กรมพัฒนาชุมชน, ๒๕๔๘), หน้า ๑๐.

^{๓๑} สมชาย ศรีวิรัตน์, **การพัฒนาชุมชนท้องถิ่น : แนวคิด หลักการพัฒนา และการดำเนินงานพัฒนาชุมชน**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.gotoknow.org/posts/549133> [๔ มกราคม ๒๕๖๐].

^{๓๒} ประเวศ วะสี, **ประชาคมตำบลยุทธศาสตร์เพื่อเศรษฐกิจพอเพียงศีลธรรมและสุขภาพ**, (กรุงเทพมหานคร: มติชน, ๒๕๔๑), หน้า ๑๐.

๑. มนุษย์เป็นทรัพยากรที่มีค่าและมีความสำคัญมากที่สุด ประชญาของการพัฒนาชุมชนเชื่อมั่นในพลังและความสามารถของมนุษย์ การดำรงอยู่หรือล่มสลายของชุมชนขึ้นอยู่กับมนุษย์ในชุมชนเป็นสำคัญ

๒. การมีส่วนร่วมของประชาชน การพัฒนาชุมชนเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ และร่วมรับผิดชอบในทุกขั้นตอน การพัฒนาชุมชนเป็นของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นแนวคิดที่สำคัญประการหนึ่งของการพัฒนาชุมชน

๓. การช่วยเหลือตนเองของชุมชน การพัฒนาชุมชนเป็นการเสริมสร้างขีดความสามารถของประชาชนและชุมชนให้สามารถที่จะพัฒนาชุมชนได้ด้วยตนเอง การขอความช่วยเหลือจากภายนอกชุมชนต้องเป็นสิ่งที่เกินความสามารถของชุมชนเท่านั้น เพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ ศีลธรรม และสุขภาพ

สมชาย ศรีวิรัตน์ ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนไว้ คือ พื้นฐานในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น สิ่งสำคัญของการพัฒนาชุมชนที่จะสามารถทำงานกับประชาชนได้อย่างถูกต้อง และทำให้งานมีประสิทธิภาพ อันประกอบด้วยแนวคิดพื้นฐาน ในการพัฒนา ชุมชนในระดับการปฏิบัติ มีดังนี้^{๓๓}

๑. การมีส่วนร่วมของประชาชน (People Participation) เป็นหัวใจของงานพัฒนาชุมชน โดยยึดหลักของการมีส่วนร่วมที่ว่า ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการคิด ตัดสินใจวางแผนงาน การปฏิบัติการและร่วมบำรุงรักษา

๒. การช่วยเหลือตนเอง (Aided Self - Help) เป็นแนวทางในการพัฒนาที่ยึดเป็นหลักการสำคัญประการหนึ่ง คือ ต้องพัฒนาให้ประชาชนในท้องถิ่นพึ่งตนเองได้มากขึ้น โดยมีรัฐ บาลคอยให้การช่วยเหลือ สนับสนุน ในส่วนที่เกินขีดความสามารถของประชาชน ตามโอกาสและหลักเกณฑ์ที่เหมาะสม

๓. ความคิดริเริ่มของประชาชน (Initiative) ในการทำงานกับประชาชนต้องยึดหลักการที่ว่า ความคิดริเริ่มต้องมาจากประชาชนในชุมชนท้องถิ่น ซึ่งต้องใช้วิถีแห่งประชาธิปไตย และหาโอกาสกระตุ้นให้การศึกษา ให้ประชาชนเกิดความคิด และแสดงออกซึ่งความคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่น หมู่บ้าน และตำบล

๔. ความต้องการของชุมชน (Felt - Needs) การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นต้องให้ประชาชน และองค์กรประชาชนคิดและตัดสินใจบนพื้นฐานความต้องการของท้องถิ่นเอง เพื่อให้เกิดความคิดที่ว่างงานเป็นของประชาชน และจะช่วยกันดูแลรักษาต่อไป

๕. การศึกษาภาคชีวิต (Life - Long Education) การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นถือเป็นกระบวนการให้การศึกษาภาคชีวิตแก่ประชาชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคน พัฒนาท้องถิ่น การให้การศึกษา ต้องให้การศึกษาอย่างต่อเนื่องกันไป トラบเท่าที่บุคคลยังดำรงชีวิตอยู่ในชุมชน

สรุปได้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน คือ การพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน สามารถพึ่งตนเองได้ ประชาชนมีความสำคัญในการเข้ามามีส่วนร่วมกับรัฐบาลในการร่วมคิด

ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมประเมินผล ร่วมรับผลประโยชน์ ที่เกิดขึ้น ด้านทางสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านวัฒนธรรม ด้านสาธารณสุข และด้านสิ่งแวดล้อม

๒.๒.๓ ลักษณะของการพัฒนาชุมชน

จากการศึกษาค้นคว้าการพัฒนาชุมชน ผู้วิจัยสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดลักษณะของการพัฒนาชุมชน ได้ดังนี้^{๓๔}

๑. การเปลี่ยนแปลงที่มีเป้าหมาย หรือทิศทางสามารถควบคุมได้
๒. เป็นการดำเนินงานและใช้ทรัพยากรในชุมชนเป็นสำคัญ ไม่พึ่งพาบุคคลหรือทรัพยากรนอกชุมชน
๓. เป็นการร่วมมือกันระหว่างคนในชุมชนด้วยกัน คนในชุมชนกับหน่วยงานของรัฐหรือคนในชุมชนกับภาคเอกชน เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้การพัฒนาชุมชนประสบความสำเร็จ
๔. มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย การพัฒนาชุมชนเป็นของในชุมชน ดำเนินการโดยคนในชุมชน เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในชุมชน เป็นการให้สิทธิเสรีภาพ อิสระภาพ เสมอภาค ในชุมชน และเปิดโอกาสให้คนในชุมชนเป็นผู้กำหนดวิธีการดำรงชีวิตของตนเองและชุมชนได้ด้วยตนเอง
๕. เป็นการนำกลวิธีหรือวิธีการต่าง ๆ มาใช้
๖. เป็นกระบวนการในการศึกษา โดยใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนในชุมชนให้มีคุณภาพและความพร้อมในการพัฒนา
๗. เป็นกระบวนการจัดองค์กรหรือกลุ่ม เพราะการพัฒนาชุมชนเป็นการผลึกกำลังของคนในชุมชนเข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดศักยภาพของชุมชนและนำมาใช้ในการพัฒนาชุมชนได้
๘. เป็นการพัฒนาคุณภาพของคนในชุมชน ให้มีความรู้ ความสามารถในการพัฒนาตนเอง บุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อมเพื่อนำไปใช้ในการยกระดับคุณภาพชีวิตของตนเองและชุมชนให้ได้มาตรฐานตามที่ต้องการ
๙. เกิดจากความตั้งใจและการกระทำของมนุษย์ ตามแผนและโครงการที่กำหนดขึ้น ไม่ใช่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ

๒.๒.๔ จุดมุ่งหมายของการพัฒนาชุมชน

การพัฒนาชุมชนเป็นงานที่ดำเนินแบบต่อเนื่องและค่อยเป็นค่อยไปโดยอาศัยหลักความต้องการและริเริ่มจากประชาชนเป็นหลัก เพื่อว่าผลที่จะได้รับจะเป็นการแน่นอนและถาวรต่อไป โดยมีนักวิชาการได้ให้ความหมายของจุดมุ่งหมายของการพัฒนาชุมชน ดังต่อไปนี้

จุดมุ่งหมายในการพัฒนาที่นักพัฒนาจะต้องระลึกอยู่เสมอ เพื่อช่วยให้การดำเนินงานไปสู่จุดหมาย ก็คือ

๑. เพื่อพัฒนาคนให้มีประสิทธิภาพ
๒. ส่งเสริมให้ประชาชนร่วมมือกันในการพัฒนาหมู่บ้านของตนเอง
๓. ส่งเสริมให้ประชาชนรู้สึกภาคภูมิใจที่จะอาศัยและประกอบอาชีพในหมู่บ้านของตนอย่างสงบสุข

^{๓๔} สุรสิทธิ์ วิทยารัฐ , หลักการสื่อสารมวลชน , พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, ๒๕๔๙), หน้า ๒๕.

๔. ส่งเสริมฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวและชุมชนให้ดีขึ้น
๕. ส่งเสริมความสามารถของแต่ละบุคคล ให้แต่ละคนนำเอาความสามารถในตัวเองออกมาใช้ให้เป็นประโยชน์
๖. ส่งเสริมการรวมกลุ่มในการดำเนินชีวิตตามระบอบประชาธิปไตย
๗. เพื่อพัฒนาสิ่งแวดล้อมในสังคมให้ดีขึ้น
๘. เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนสามารถแก้ปัญหาของตนเองและชุมชนได้
๙. เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเอง ชุมชน ประเทศชาติ

๑๐. เพื่อให้การศึกษาแก่ประชาชนในทุกรูปแบบเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและครอบครัวให้ดีขึ้น^{๓๔}

สรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายของการพัฒนาชุมชน คือ ให้ประชาชนที่อยู่ในชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ โดยการนำทรัพยากรตามธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ช่วยกันรักษาสิ่งแวดล้อม เพื่อพัฒนาคนให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในการ คุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น อย่างยั่งยืนต่อไป

๒.๒.๕ หลักการพัฒนาชุมชน

การพัฒนาชุมชนตั้งอยู่บนพื้นฐาน ปรัชญา แนวความคิด และหลักการที่ปรารถนาให้มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ด้วยพลังของชุมชน การพัฒนาชุมชนเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ อยู่ในตัวเอง แต่อย่างไรก็ตาม ในการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชน ก็ยังต้องอาศัยหลักการเพื่อความสำเร็จตามเป้าหมายของงานพัฒนาชุมชน ซึ่งทางองค์การสหประชาชาติได้กำหนดหลักการดำเนินงานพัฒนาในที่ประชุมเดือนมีนาคม ๒๕๐๐ ไว้ ๑๐ ประการ คือ^{๓๖}

๑. โครงการพัฒนาชุมชน จะต้องให้สอดคล้องกับความต้องการอันแท้จริงของประชาชน เริ่มจากโครงการง่าย ๆ ก่อนแล้วค่อย ๆ ไปสู่โครงการที่ยากขึ้น
๒. โครงการพัฒนาชุมชนนั้น จะต้องเป็นโครงการอนุเคราะห์ประสงค์ คือ มีวัตถุประสงค์เพื่อการแก้ไขปัญหาของชุมชน หรือปรับปรุงความสุขความเจริญได้ในหลาย ๆ ด้านพร้อม ๆ กัน
๓. การพัฒนาชุมชนนั้นจะต้องเริ่มการดำเนินการเพื่อเปลี่ยนแปลงทัศนคติประชาชนพร้อม ๆ กับการพัฒนาชุมชน หรือพร้อม ๆ กับการดำเนินการของชุมชน
๔. ต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการพัฒนา ชุมชนอย่างเต็มที่ เพื่อเป็นการสร้างพลังชุมชนและจัดรูปสถาบันหรือหน่วยงานปกครอง หน่วยงานบริหารงานของประชาชนขึ้น
๕. ต้องแสวงหาผู้นำในท้องถิ่นและพัฒนาผู้นำท้องถิ่นขึ้นตามลักษณะของกิจกรรมและความจำเป็นของชุมชน

^{๓๔} สุรพล เศรษฐบุตตร, รศ.ดร., “การส่งเสริมการเกษตรกับการพัฒนาชนบท”, (เชียงใหม่: คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๐) (เอกสารประกอบการบรรยายภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและส่งเสริมเผยแพร่การเกษตร).

^{๓๖} อ่างแล้ว, หน้า ๕๔-๕๕.

๖. ให้สตรีและเยาวชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในโครงการให้มากที่สุด เพราะสตรีมีบทบาทสำคัญต่อการขยายตัวของงานแนวความคิดต่าง ๆ ส่วนเยาวชนสามารถเป็นกำลังรับช่วงงานและขยายผลงานได้เป็นอย่างดี

๗. รัฐบาลจะต้องจัดบริการไว้ให้พร้อมเพื่อสนับสนุนงาน และเป็นหลักประกันในประสิทธิภาพของผลงานและเป็นกำลังใจให้แก่ประชาชน

๘. ต้องมีการวางแผนงานเพื่อการพัฒนาชุมชนตั้งแต่ระดับ ประเทศถึงระดับท้องถิ่น และการบริหารในทุกระดับจะต้องมีความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง

๙. ในการดำเนินงานในการพัฒนาชุมชนนั้น ควรสนับสนุนให้องค์การของเอกชน องค์การอาสาสมัครต่าง ๆ ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับนานาชาติได้เข้ามามีส่วนร่วมด้วย

๑๐. ในการวางแผนการพัฒนาชุมชนนั้น ต้องมีการวางแผนให้มีการพัฒนาหรือความเจริญก้าวหน้าไปพร้อม ๆ กัน ทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ทั้งนี้เพื่อให้ได้ระดับกับทุกส่วนของประเทศ

ยูวัฒน์ วุฒิเมธี กล่าวถึง หลักการพัฒนาชุมชน ไว้ดังนี้^{๓๗}

๑. หลักความร่วมมือของประชาชน เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานให้มากที่สุด โดยการเปิดโอกาสให้มีการศึกษา การร่วมพิจารณาและการตกลงใจร่วมกันในการแก้ปัญหา หรือการวางโครงการต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนได้มีสิทธิและเสมอภาคที่จะมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อสังคม โดยการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติและร่วมกันรับผิดชอบงานพัฒนาชุมชนของตน

๒. หลักการแสวงหาผู้นำในการพัฒนาชุมชนนั้นเน้นในเรื่องการค้นหาผู้นำและพัฒนาคูณลักษณะผู้นำให้เกิดขึ้นในชุมชนเพราะจุดมุ่งหมายสุดท้ายของการพัฒนาชุมชนคือ อการให้ประชาชนพึ่งตนเองและสามารถช่วยตนเองได้ ซึ่งผู้นำจะเป็นผู้ดำเนินการในเรื่องนี้ได้เป็นอย่างดี

๓. หลักการทำงานกันกับกลุ่ม จะต้องสร้างกลุ่มคนในรูปแบบต่าง ๆ ขึ้น เพื่อให้สถาบันของประชาชนซึ่งเป็นศูนย์กลางในการศึกษา และเป็นแกนในทางปฏิบัติการพัฒนาชุมชนจึงมุ่งไปที่การทำงานกับกลุ่มคนเป็นประการสำคัญ

๔. หลักการสมทบ เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลและสนับสนุนให้ประชาชนใช้แรงงานและวัสดุอุปกรณ์ในชุมชน เพื่อประโยชน์ของชุมชนอย่างเต็มที่ จึงต้องกระตุ้นให้ประชาชนรู้จักเสียสละแรงงานวัสดุอุปกรณ์ของตนสมทบกับของรัฐบาลอีก ทางหนึ่งซึ่งจะช่วยให้งบประมาณอันจำกัดของรัฐบาล สามารถให้บริการแก่ประชาชนได้อย่างทั่วถึง

๕. หลักการประสานงาน โดยตัวของการพัฒนาชุมชนเองไม่สามารถบอกได้ชัดเจนว่า เป็นงานของใคร ด้วยเหตุนี้จึงไม่สามารถบรรลุผลสำเร็จได้ด้วยลำพังตัวเอง ต้องอาศัยความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจึงจะประสบความสำเร็จ

๖. หลักการรับผิดชอบร่วมกัน แม้โครงการพัฒนาชุมชนจะเสร็จสิ้นลงแล้วก็ตามแต่ยังต้องมีการรับผิดชอบดูแลรักษาให้คงอยู่ เพื่อประโยชน์ของชุมชนให้นานที่สุด เพราะฉะนั้นต้องทำ

^{๓๗} ยูวัฒน์ วุฒิเมธี, “การพัฒนาชุมชน”, (เอกสารประกอบการบรรยายวิชาการพัฒนาชุมชน).

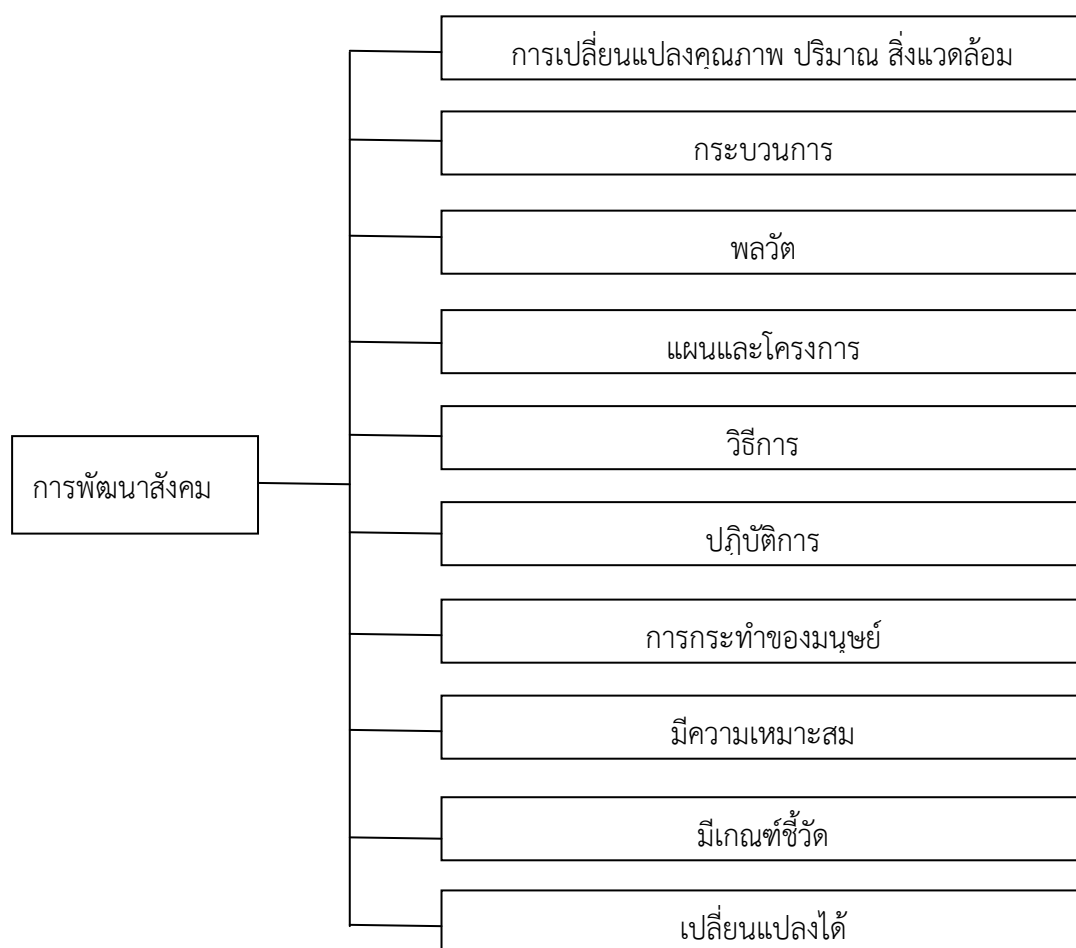
ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการรับผิดชอบด้วย จึงจะทำให้ประชาชนรู้สึกว่าเป็นเจ้าของ และเกิดความรู้สึกหวงแหนที่จะดูแลรักษา ในการดำเนินงานให้คงไว้ตลอดไป

๗. หลักการขยายผลหรือการสร้างเครือข่าย การพัฒนาชุมชนนั้นมีระเบียบแบบแผน ในการดำเนินงาน จึงสามารถที่จะบอกผลที่จะเกิดขึ้นมาได้พอสมควร และเป็นแบบอย่าง ที่สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาในชุมชนอื่น ๆ ต่อไป

สรุปได้ว่า หลักการพัฒนาชุมชนถือเป็นแม่แบบของการพัฒนาชุมชนในทุกแง่มุม จะเห็นได้ว่าครอบคลุมถึงการวางแผนการพัฒนาชุมชนอย่างครบถ้วน

๒.๒.๖ ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน

สนธยา พลศรี ได้เสนอทฤษฎีของการพัฒนาชุมชนไว้ว่า เมื่อความหมายและลักษณะ ของการพัฒนาถูกกำหนดจากหลายแห่งและหลายสาขาวิชา ทำให้ไม่มีทฤษฎีใดที่เป็นบทบัญญัติที่ แน่นนอนชัดเจนสำหรับใช้ในการพัฒนาชุมชน เนื่องจากปัจจัยแวดล้อมที่แตกต่างกันไปของแต่ละชุมชน ดังนั้นการพัฒนาแต่ละชุมชนจึงต้องพิจารณาถึงองค์ประกอบหลากหลายประการเพื่อให้การพัฒนานั้น ประสบผลสำเร็จ และนำพาชุมชนไปสู่สภาพที่เจริญขึ้น จึงขอเสนอทฤษฎีของการพัฒนาชุมชน เบื้องต้นที่ประมวลมาจากลักษณะของการพัฒนา ดังแผนภาพที่ ๒.๑ ดังนี้

แผนภาพที่ ๒.๑ ทฤษฎีการพัฒนาชุมชน

แผนภาพ ที่ ๒.๑ แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาชุมชนในภาคทฤษฎี ซึ่งมีกระบวนการ ๑๐ ประการ^{๓๘} ดังนี้

๑. เป็นการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ เช่น ด้านคุณภาพ ปริมาณ และสิ่งแวดล้อมของ สิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ดีขึ้นหรือให้มีความเหมาะสม อันเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างรอบด้าน ไม่ใช่เปลี่ยนแปลง ในด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียวเท่านั้น หรืออาจเรียกได้ว่า ต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบ

๒. มีลักษณะเป็นกระบวนการ (Process) คือ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ตามลำดับขั้นตอนและต่อเนื่องกัน โดยแต่ละขั้นตอนมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันเป็นลำดับ ไม่สามารถ ข้ามขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งได้

๓. มีลักษณะเป็นพลวัต (Dynamic) คือ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลา ไม่หยุดนิ่ง แต่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจะเป็นแบบรวดเร็วหรือช้า ๆ ปริมาณมากหรือน้อยก็ได้

๔. เป็นแผนและโครงการ คือ เกิดขึ้นจากการเตรียมการไว้ล่วงหน้าว่าจะ เปลี่ยนแปลงใคร ด้านใด ด้วยวิธีการใด เมื่อไร ใช้งบประมาณเท่าใด ใครรับผิดชอบ เป็นต้น ไม่ใช่เป็น การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นโดยไม่มีการเตรียมการล่วงหน้า

๕. เป็นวิธีการ ทรพัฒนาเป็นมรรควิธีหรือกลวิธีที่นำมาใช้ให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เป้าหมายที่กำหนดไว้ เช่น การพัฒนาสังคม การพัฒนาชนบท การพัฒนาการเมือง การพัฒนา เศรษฐกิจ การพัฒนาชุมชน ต่างก็เป็นวิธีการพัฒนาแบบหนึ่งที่มีลักษณะเฉพาะเป็นของตน

๖. เป็นการปฏิบัติ คือ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริง ไม่เป็นเพียงแนวคิด หรือเป็นเพียง รายละเอียดของแผนและโครงการเท่านั้น เพราะการพัฒนาเป็นวิธีการที่ต้องนำไปใช้ปฏิบัติจริง จึงจะ เกิดผลตามที่ต้องการ

๗. เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์ เพื่อประโยชน์ของมนุษย์ เพราะมนุษย์ เป็นสัตว์โลกประเภทเดียวที่สามารถจัดทำแผนโครงการและคิดค้นวิธีการพัฒนาตนเองและสิ่งต่าง ๆ ได้ การเปลี่ยนแปลงใดก็ตามถ้าไม่เกิดการกระทำของมนุษย์แล้ว จะไม่ใช่การพัฒนา แม้ว่าจะมี ลักษณะอื่น ๆ เหมือนกับการพัฒนาก็ตาม

๘. ผลที่เกิดขึ้นมีความเหมาะสมหรือพึงพอใจ ทำให้มนุษย์และสัตว์สังคมมีความสุข เพราะการพัฒนาเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ และการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมของมนุษย์ นั่นเอง

๙. มีเกณฑ์หรือเครื่องชี้วัด คือ สามารถบอกได้ว่าลักษณะที่เกิดขึ้นจากการ เปลี่ยนแปลงนั้นเป็นการพัฒนาหรือไม่ ซึ่งอาจดำเนินการได้หลายวิธี เช่น เปรียบเทียบกับสภาพเดิม ก่อนที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลง กำหนดเกณฑ์มาตรฐานในการชี้วัดในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้าน คุณภาพ ปริมาณ สิ่งแวดล้อม ความคงทนถาวร การประเมินผลจากผู้เกี่ยวข้องว่ามีความเหมาะสม หรือพึงพอใจหรือไม่ และระดับใด เป็นต้น

๑๐. สามารถเปลี่ยนแปลงได้ การพัฒนานอกจากจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อ มนุษย์ สังคม และสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์แล้ว รูปแบบ กระบวนการ และวิธีการพัฒนาเองก็ สามารถเปลี่ยนแปลงได้ เนื่องจากมนุษย์และสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทั้งการ เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และการเปลี่ยนแปลงที่เป็นผลของการพัฒนา จึงมีความ

^{๓๘} อ้างแล้ว, หน้า ๕-๗.

จำเป็นต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกระบวนการพัฒนาให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นด้วยการพัฒนาใหม่ ๆ จึงเกิดขึ้นเสมอ

สรุปได้ว่า ทฤษฎีการพัฒนาชุมชน เน้นลักษณะของการพัฒนา ที่จะเกิดขึ้นด้วยการวางแผนที่ดี มีการบริหารงานและการจัดการอย่างเป็นระบบ ทำให้เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพด้วยองค์ประกอบ ๑๐ ประการเบื้องต้น ซึ่งการพัฒนาตามทฤษฎีดังกล่าวนี้มุ่งหมายที่การเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น นั่นเอง

๒.๓ บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน

บทบาทเป็นสิ่งที่ผู้รับหน้าที่ต้องแสดงออก พระสงฆ์เป็นส่วนหนึ่งของสถาบันทางศาสนาและสังคม เพื่ออยู่กับสังคมพระสงฆ์จำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือและควรมีบทบาทในการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่พระสงฆ์อยู่ในชุมชน ด้วยเหตุผล ๓ ประการ คือ

๑. การดำเนินชีวิตของพระสงฆ์ต้องอาศัยปัจจัยสี่ที่ชาวบ้านถวาย
๒. สภาพและเหตุการณ์ในสังคมย่อมมีผลเกี่ยวข้องกับการบำเพ็ญปฏิบัติสมณธรรม
๓. โดยคุณธรรม คือ เมตตาธรรม พระสงฆ์จะต้องช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์^{๓๙}

พระสงฆ์ คือ ผู้ที่ได้รับการอุปสมบทถูกต้องตามหลักพระธรรมวินัย เป็นผู้ปฏิบัติตามคำสั่งสอน และนำพระธรรมคำสั่งสอนมาสั่งสอนประชาชน และพระสงฆ์ยังเป็นผู้สืบทอดอายุพระพุทธศาสนา นอกจากนั้นยังหมายรวมถึงพระสงฆ์ เป็นผู้ดำเนินการบริหาร และพระสงฆ์ที่เป็นผู้ปกครองที่เราเรียกว่าเจ้าอาวาส พระสงฆ์เหล่านี้ล้วนมีหน้าที่และบทบาทแตกต่างกันออกไป ตามประสบการณ์ความรู้ความสามารถ บทบาทและหน้าที่ของพระสงฆ์นั้นมีมากพระสงฆ์ในปัจจุบันที่ผู้วิจัยจะทำการศึกษานั้นเป็นพระสงฆ์ทำได้หลายหน้าที่ในคน ๆ คนเดียวกัน

ในกรณีที่พระสงฆ์มิใช่นักคิดและยังติดอยู่กับกระแสโลกพร้อม ๆ กับคนทั่วไปพระสงฆ์เหล่านั้นพอใจต่อพิธีกรรมที่ทำให้เกิดความสบายใจมากกว่าการสนใจศึกษาพระธรรม เมื่อเป็นเช่นนี้วัดกับพระจึงเป็นแหล่งบุญกุศลโดยวัตถุทาน ผู้คนส่วนหนึ่งที่นับถือพระพุทธศาสนา แต่ไม่รู้ว่าศาสนานี้มีหลักอย่างไร มีคำสอนสำคัญอันใด^{๔๐} ทำให้พระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถจำเป็นจะต้องเข้ามามีบทบาทและหน้าที่ในด้านต่าง ๆ มากขึ้น

พระสงฆ์ คือ เสขบุคคล^{๔๑} คือพระสงฆ์ผู้ที่ยังต้องศึกษา อันเป็นหน้าที่ของพระสงฆ์ ได้แก่

๑. ศีล คือ การควบคุมรักษา กาย วาจา ใจ ให้เรียบร้อยเป็นปกติ
๒. สมาธิ คือ ความตั้งใจไว้ให้หนักแน่นมั่นคง

^{๓๙} อภิชาติ พันธุเสน, พัฒนาการชนบทไทย : สมุทัยและมรรคตอนที่ ๓ ความหวังทางออกและทางเลือกใหม่, (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิภูมิปัญญา, ๒๕๓๙), หน้า ๒๐๕-๒๐๖.

^{๔๐} ธรรมเกียรติ กั่นอริ, โลกของสื่อ (สื่อกับศาสนา), (กรุงเทพมหานคร: ที.พี. พรินท์, ๒๕๔๒), หน้า ๕๐.

^{๔๑} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑ ช่วงที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอส.อาร์.พรินต์ติ้ง แมส โปรดักส์ จำกัด, ๒๕๕๑), หน้า ๔๖๑.

๓. ปัญญา คือ ความรอบรู้ รู้ทัน รู้แจ้งแทงตลอด^{๔๒}

บทบาทหลักของพระสงฆ์ คือ การให้การศึกษาแก่ประชาชนโดยเฉพาะในด้านการดำรงชีวิตที่อิงตามชีวิตที่ประเสริฐ ตามหลักการพระพุทธศาสนา เรียกว่า บทบาทของครู แม่ฮ่องสมเด็จ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ได้รับการยกย่องจากบุคคลทั่วไปว่าเป็นพระบรมครู ทำหน้าที่ฝึกเทศาและ มนุษย์ได้อย่างไม่มีใครยิ่งกว่า เพราะพระองค์ฝึกคนธรรมดาให้เป็นคนดี (กัลยาณชน) และกลายเป็น คนประเสริฐ (อริยชน) ในระดับสูงสุดดังนั้นบทบาทของพระสงฆ์ในฐานะครูเป็นบทบาทถาวรตลอดมา ตั้งแต่สมัยพุทธกาลจนถึงปัจจุบันอีกบทบาทหนึ่งก็คือ การให้คำปรึกษาเป็นเรื่องสำคัญคนในสังคม คุกหัสติโดยทั่วไปมักจะตัดสินใจทำการ สิ่งใดได้ยาก ไม่กล้า เกิดความกลัว ฉะนั้นพระสงฆ์จึงต้องทำ หน้าที่ช่วยในการตัดสินใจ ให้คำปรึกษาแก่ประชาชนอันเป็นการแสดงออกถึงบทบาทของความเป็น ผู้นำด้านภูมิปัญญา

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต) ได้กล่าวไว้ในหนังสือเรื่อง การเผยแผ่เชิงรุกว่า พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ฉบับปี พ.ศ. ๒๔๘๔ ได้กำหนดงานหรือหน้าที่ของพระสงฆ์ไว้ ๔ ด้านคือ การปกครอง การศึกษา การเผยแผ่ และการสาธารณูปการ ส่วนในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ปรับปรุงเพิ่มเติมฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้เพิ่มเติมบทบาทหน้าที่ของพระสงฆ์อีก ๒ ข้อ คือ ๑) การศึกษาสงเคราะห์ และ ๒) การสาธารณสงเคราะห์ ซึ่งสองข้อหลังนี้ เป็นการเพิ่มบทบาท พระสงฆ์ ให้เผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกมากขึ้น จากที่เคยคอยเทศน์ในวัดอยู่ ว่างเดียว พระสงฆ์ ต้องออกไปหากกลุ่มเป้าหมาย เช่น โรงเรียน รัฐวิสาหกิจ บริษัท โรงงาน รวมทั้งสถานที่ต่าง ๆ ที่ได้รับ นิมนต์ จากการเพิ่มเติมดังกล่าว นับว่าเป็นก้าวแรกของการแสดงบทบาทของพระสงฆ์เชิงพัฒนา ะเพิ่ม มากขึ้น เป็นการช่วยเหลือสังคมให้เห็นชัดเป็นรูปธรรม สามารถเพิ่มคุณค่าของพระสงฆ์ใน สถานการณ์ ปัจจุบันได้เป็นอย่างดี ที่ต้องการบุคลากรทางด้านคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งเป็นแบบอย่างที่ดีด้านความ ประพฤติอย่างเห็นได้ชัด^{๔๓}

บทบาทของพระสงฆ์ในการช่วยเหลือสังคมว่ามีอยู่ ๒ เรื่องแนะนำให้ทำ ได้แก่ การ แนะนำสั่งสอนให้ประชาชนได้ประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนา การทำให้ดู เป็นการ แสดงแบบอย่างการครองชีวิตอย่างสันโดษ มีเมตตา สัจจะ หิริ โอตตัมปะ ส่วนบทบาทพระสงฆ์ในการ พัฒนาชุมชนควรปฏิบัติดังนี้

๑. เป็นผู้นำทางจิตใจ ศรัทธาและปัญญา เนื่องจากความเจริญทางวัตถุและความ รวดเร็วของข้อมูลข่าวสาร ประชาชน ขาดความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมคำสั่งสอนของ พระพุทธศาสนา ไม่มีหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศา สนาเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ไม่มีศรัทธาและ ปัญญาที่ถูกต้อง พระสงฆ์จึงควรเป็นผู้นำทางจิตใจของประชาชนและชุมชน เพื่อยกระดับจิตใจของ ประชาชนด้วยหลักธรรมคำสั่งสอนทางศาสนาให้สามารถมีชีวิตอย่างเป็นสุขมีศรัทธา และปัญญาที่ ถูกต้อง

^{๔๒} พระมหาอัครเดชา อคฺคเตโช (พรหมเสนา), “พระพุทธศาสนากับศาสตร์แห่งการใช้เหตุผลนำพา สังคมปลอดภัยและสันติสุข”, **พุทธจักร**, ปีที่ ๔๖ ฉบับที่ ๕ (พฤษภาคม ๒๕๕๓): ๖๐.

^{๔๓} พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต), **การเผยแผ่เชิงรุก**, (กรุงเทพมหานคร : สามลดา, ๒๕๕๔), หน้า ๒๐-๒๑.

๒. พัฒนาจิตใจของประชาชน ด้วยกระบวนการให้การศึกษาอบรมและส่งเสริมประชาชนให้เกิดสุขภาพจิตที่ดี มีสรรณภาพจิตใจที่เข้มแข็ง มีความเอื้ออาทรต่อบุคคลรอบคร้ว สังคมและประเทศชาติ

๓. ส่งเสริมการศึกษาของเยาวชนและประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น โรงเรียนพระปริยัติธรรม โรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในวัด ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดรวมทั้งการจัดให้วัดเป็นอุทยานการศึกษา เป็นแหล่งความรู้แก่เยาวชนและประชาชน

๔. ส่งเสริมศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทย ต่อเนื่องยาวนานแต่โบราณกาล แต่ในปัจจุบันการไหลบ่าทางวัฒนธรรมจากต่างประเทศทำให้เกิดผลเสียต่อวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ พระสงฆ์จึงควรปลุกจิตสำนึกแก่ประชาชนทางด้านการสร้างจิตสำนึกในการเป็นศาสนาประจำชาติของพุทธศาสนาจิตสำนึกในหน้าที่ของ ประชาชน และจิตสำนึกในการศึกษาอบรมปฏิบัติธรรมให้เป็นผู้ดี ผู้รู้และผู้เบิกบานอยู่เสมอ

๕. ให้การสังเคราะห์แก่ผู้ประสบความทุกข์ยากและเดือดร้อน ในฐานะที่วัดเป็นส่วนหนึ่งในโครงการของสังคมชุมชน เมื่อประชาชนประสบความทุกข์ยากเดือดร้อนพระสงฆ์จึงควรให้การสงเคราะห์แก่ผู้ประสบความทุกข์ยากเท่าที่จะสามารถทำได้โดยการให้ธรรม ะ คำปรึกษาแนะนำ และการให้กำลังใจ

๖. ช่วยแก้ไขปัญหาของชุมชน พระสงฆ์ควรมีบทบาทในการแก้ไขปัญหาของชุมชนตามความสามารถ โดยทำเป็นขั้นตอน มีการวางแผนตามหลักอริยสัจสี่ของพระพุทธเจ้า คือ ต้องรู้ทุกข์ รู้สภาพของทุกข์ก่อนว่ามีอะไรบ้าง รู้สมุทัย รู้สาเหตุแห่งทุกข์ รู้นิโรธ ทางแห่งการดับทุกข์ และรู้มรรค วิธีที่จะดับทุกข์

๗. ช่วยพัฒนาชุมชนให้เป็นแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง โดยเป็นแกนนำร่วมกับผู้นำชุมชนและชาวบ้าน พัฒนาชุมชนตามอุดมการณ์แผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง คือ การพัฒนาด้านจิตใจ การพัฒนาด้านสังคม และการพัฒนาเศรษฐกิจของประชาชน

ดังนั้นจึงถือว่า พระสงฆ์จะต้องพยายามสร้างเครือข่ายประสานงานและเชื่อมโยง ความสัมพันธ์ระหว่างคณะสงฆ์ให้เป็นชุมชนหรือกลุ่มเพื่อที่จะทำให้สังคมหรือชุมชนรอบข้างยอมรับ จึงจะทำให้การสร้างชุมชนนั้นมีการเรียนรู้ องค์ความรู้ ซึ่งเป็นบทบาทที่จะต้อง ชี้นำทางในการพัฒนา ไม่ว่าจะเป็นด้านแนวความคิด แนะนำ สั่งสอน เป็นแบบอย่างที่ดี เป็นผู้นำทางด้านจิตวิญญาณ อันเป็นการชักนำแนวทางไปสู่การพัฒนาสังคม ชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งทางด้านจิตใจ ทางด้านเศรษฐกิจ เพราะคณะสงฆ์มีการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์สามัคคีกันดีเป็นรูปแบบแล้ว ระบบการจัดการ การบริหารชุมชน การปกครองก็เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาสังคมกลุ่มย่อย ๆ ไปสู่การพัฒนาสังคมขนาดใหญ่ขึ้น^{๔๔}

พระสงฆ์และวัดเป็นแหล่งรวมความรู้ภูมิปัญญาเก่า พระและวัดเป็นศูนย์กลางของการศึกษาความรู้และภูมิปัญญาตามประเพณีได้อย่างดี ในภาคเหนือและภาคอีสาน พระและวัดสามารถจัดการสอน การอ่านเอกสารโบราณ ซึ่งเขียนด้วย “ตัวเมือง” หรือ “ตัวธรรม” ได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นพระหรือวัดในเขตชุมชนและเมือง พระและวัดสามารถมีบทบาทและตอบสนองความ

^{๔๔} อ้างแล้ว, หน้า ๒๐๖.

ต้องการความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมไทยได้เป็นอย่างดี เพียงแต่ว่าพระต้องมีความปรารถนาที่จะทำเช่นนั้น จำเป็นต้องสร้างเงื่อนไขทางเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นจริงเกิดขึ้นแก่องค์กรคณะสงฆ์ กล่าวคือ พระและวัดต้องไม่ถูกกันออกไปจากเป็นสมบัติของรัฐแต่เพียงอย่างเดียวชาวบ้านต้องรู้สึกได้ว่า พระและวัดมีบทบาทสำคัญในชีวิตของตน เพราะชีวิตของชาวบ้านไม่ว่าในเขตชนบทหรือเขตเมือง ก็ล้วนเกี่ยวพันอยู่กับพระและวัดเสมอไม่ว่าแสวงหาความสบายใจจากพิธีกรรมเท่านั้น แต่เกี่ยวข้องไปถึงด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม หรือแม้แต่การสร้างพลังต่อรองทางการเมือง พระและวัดเคยมีบทบาทและสถานเช่นนี้มาก่อนวัฒนธรรมไทยโบราณ^{๕๕}

พระภิกษุกับวัดยังต้องรับภาระหน้าที่ในการช่วยเหลือสังคม และทางราชการอยู่ตลอดไป สถาบันแห่งนี้จึงอำนวยความสะดวกต่อการปกครองและการบริหารของไทยอยู่มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มประชาชนแถบชนบทที่ยังรับบริการจากรัฐบาลได้ไม่ทั่วถึง ซึ่งมีจำนวนกว่า ๕๐ เปอร์เซ็นต์ กล่าวได้ว่า หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นหลักสำคัญของวัฒนธรรมไทย ดังจะเห็นได้ว่า เหตุการณ์สำคัญในชีวิตประจำวันเกือบทั้งหมดของคนไทยมีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมและพิธีกรรมทางพุทธศาสนา วัดและภิกษุเป็นสถาบันที่สำคัญ ในการให้ความช่วยเหลือ ให้การบริการตามความจำเป็น ตามความต้องการของประชาชนอยู่เสมอ นับได้ว่าสถาบันนี้มีส่วนช่วยแก้ปัญหาสังคมมาโดยตลอด วัดเป็นแหล่งสำคัญในชีวิตทางศาสนาและสังคม เป็นแหล่งการสมาคมเป็นที่มาแห่งวัฒนธรรม เป็นศูนย์กลางของการดำรงชีวิตประจำวัน เป็นสถานที่ช่วยแก้ปัญหา ต่าง ๆ ของครอบครัวไทย^{๕๖}

นอกจากนั้น “บทบาทของพระสงฆ์นั้นจะต้องมองเห็นวัตถุประสงค์และหน้าที่ของตนเองให้ชัดเจนจะต้องสร้างชุมชนสงฆ์ให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ซึ่งนำทิศทางการพัฒนาที่ถูกต้องให้แก่สังคมส่งเสริมการเข้มแข็งของชุมชน แก้ไขความขัดแย้งด้วยสันติวิธีอนุรักษสิ่งแวดล้อม”^{๕๗}

๒.๔ สภาพพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

การศึกษาวิจัยบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๒.๔.๑ สภาพทั่วไป^{๕๘}

ที่ตั้งตำบลยางค้อม

ทิศเหนือ	มีพื้นที่ติดต่อกับตำบลพิบูลย์ อำเภอพิบูลย์
ทิศใต้	มีพื้นที่ติดต่อกับตำบลไสหรั อำเภอฉวาง
ทิศตะวันออก	มีพื้นที่ติดต่อกับตำบลละอาย อำเภอฉวาง

^{๕๕} นิธิ เอียวศรีวงศ์, มองอนาคต, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิภูมิปัญญา, ๒๕๓๗), หน้า ๑๑๘-๑๑๙.

^{๕๖} ทินพันธุ์ นาคตะ, พระพุทธศาสนากับสังคมไทย, (กรุงเทพมหานคร: นามมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์, ๒๕๔๖), หน้า ๑.

^{๕๗} ประเวศ วะสี, หลักการบริหารและการจัดการวัดในยุคโลกาภิวัตน์, (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิซีเมนต์ไทย, ๒๕๓๙), หน้า ๗๙.

^{๕๘} องค์การบริหารส่วนตำบลยางค้อม, “แผนพัฒนาท้องถิ่นสี่ปี (พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๖๔)”, (อึดสำเนา).

ทิศตะวันตก มีพื้นที่ติดต่อกับตำบลควนกลาง อำเภอพิปูน
ระยะห่างจากที่ว่าการอำเภอพิปูน ประมาณ ๗ กิโลเมตร

เนื้อที่

พื้นที่ขององค์การบริหารตำบลยางค้อมมีเนื้อที่ประมาณ ๖๐ ตารางกิโลเมตร หรือ
ประมาณ ๓๗,๕๐๐ ไร่

ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะพื้นที่ของตำบลยางค้อม ส่วนใหญ่เป็นที่ราบเชิงเขา และที่ราบลุ่มแม่น้ำ มี
แม่น้ำสายหลักไหลผ่าน คือ แม่น้ำตาปี และมีคลอง ๒ สาย คือ คลองหลัก และคลองห้วยจวน ซึ่งเป็น
แหล่งต้นน้ำลำธาร

ลักษณะภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิอากาศพื้นที่ตำบลยางค้อม ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้
และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือสลับกัน ดังนี้

- ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ มีทิศทางพัดผ่านมหาสมุทรอินเดียและทะเล แลอัน
ดามัน เนื่องจากทางทิศตะวันตกของกลุ่มน้ำคลองตาปีเป็นเทือกเขาสูง ทำให้ฝนตกไม่มากนัก อิทธิพล
ของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้จะอยู่ในช่วงประมาณเดือน พฤษภาคม ถึงเดือน ตุลาคม

- ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ลมนี้พัดผ่านอ่าวไทย ทำให้เกิดฝนตกชุกใน
เขตพื้นที่ลุ่มน้ำคลองตาปี เนื่องจากอยู่ในด้านรับลมของเทือกเขา อิทธิพลของลมมรสุม
ตะวันออกเฉียงเหนือจะทำให้ฝนตกมากในช่วงประมาณเดือน พฤศจิกายน ถึงเดือน มกราคม สำหรับ
ฤดูกาลในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำคลองตาปี มี ๒ ฤดู ได้แก่

๑. ฤดูร้อน อยู่ระหว่างเดือน กุมภาพันธ์ ถึงเดือน เมษายน มีอากาศร้อน
ตลอดฤดูกาล

๒. ฤดูฝน แบ่งได้ ๒ ช่วง ดังนี้

๒.๑ ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ถึงเดือน ตุลาคม เป็นช่วงที่ได้รับ
อิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ช่วงนี้ฝนตกไม่มากนัก

๒.๒ ตั้งแต่เดือน พฤศจิกายน ถึงเดือน มกราคม เป็นช่วงที่ได้รับ
อิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ช่วงนี้มีฝนตกชุก

ลักษณะดิน ของตำบลยางค้อม แบ่งเป็น ๒ ประเภท

- พื้นที่ป่าเขา ลักษณะดินเป็นดินร่วนปนทราย เหมาะสำหรับปลูกยางพารา ไม้ผล
และพืชไร่

- พื้นที่ราบ ลักษณะดินเป็นดินร่วนปนทราย ดินล่างเป็นดินร่วนปนดินเหนียว การ
ระบายน้ำ และความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ เหมาะแก่การทำนา

ลักษณะแหล่งน้ำ ของตำบลยางค้อม มีแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เช่น

- คลองตาปี เกิดจากเทือกเขาหลวง ไหลผ่านหมู่ที่ ๖ ขนาดกว้าง ๓๐ เมตร ลึกเฉลี่ย
๒.๕ เมตร ยาวประมาณ ๑๕ กิโลเมตร

- คลองห้วยจวน ไหลผ่านหมู่ที่ ๒,๓,๕,๗ ขนาดคลองกว้าง ๔ เมตร ลึกเฉลี่ย ๓
เมตร ยาวประมาณ ๑๐ กิโลเมตร

การปกครอง

จำนวนหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลยางค้อม มีจำนวนทั้งหมด
หมู่บ้าน ได้แก่

๙

- หมู่ที่ ๑ บ้านนาเหนือ
- หมู่ที่ ๒ บ้านท่าแซะ
- หมู่ที่ ๓ บ้านในใส
- หมู่ที่ ๔ บ้านทุ่งนาใหม่
- หมู่ที่ ๕ บ้านยางค้อม
- หมู่ที่ ๖ บ้านโคกแหมะ
- หมู่ที่ ๗ บ้านดอกประดู่
- หมู่ที่ ๘ บ้านพรุทัง
- หมู่ที่ ๙ บ้านทางหลวง

๒.๔.๒ สภาพทางด้านสังคม^{๔๙}

การศึกษา ตำบลยางค้อม มีแหล่งการศึกษาในพื้นที่ ดังนี้

โรงเรียนประถมศึกษา จำนวน ๓ แห่ง

- ๑. โรงเรียนบ้านนาเหนือ (หมู่ที่ ๑)
- ๒. โรงเรียนวัดทุ่งนาใหม่ (หมู่ที่ ๔)
- ๓. โรงเรียนวัดยางค้อม (หมู่ที่ ๕)

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนเกณฑ์ จำนวน ๒ แห่ง

- ๑. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านนาเหนือ (หมู่ที่ ๑)
- ๒. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดยางค้อม (หมู่ที่ ๕)

ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จำนวน ๑ แห่ง

การสาธารณสุข

- โรงพยาบาลพิปูน (หมู่ที่ ๕)
- โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพวัดทุ่งนาใหม่ (หมู่ที่ ๔)

สถาบันและองค์กรทางศาสนา

วัด จำนวน ๒ แห่ง

- ๑. วัดทุ่งนาใหม่ (หมู่ที่ ๔)
- ๒. วัดยางค้อม (หมู่ที่ ๕)

สำนักสงฆ์ จำนวน ๑ แห่ง

ประเพณีและวัฒนธรรม

- ประเพณีบุญสารทเดือนสิบ (แรม ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๐)
- ประเพณีชักพระบวักเดือนห้า (แรม ๑ ค่ำ เดือน ๕)

^{๔๙} เรื่องเดียวกัน

- วันขึ้นปีใหม่
- วันลอยกระทง

๒.๔.๓ สภาพทางด้านเศรษฐกิจ^{๕๐}

การเกษตรกรรม ตำบลยางค้อมพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าเขา และพื้นที่ราบประชาชนในพื้นที่ ประกอบอาชีพทำสวนยาง สวนปาล์ม สวนไม้ผล และปลูกข้าว

บุคคลตัว

- สุกรขุน (หมู่ที่ ๘)

พาณิชย์และการบริการ

- รีสอร์ท (หมู่ที่ ๕)
- ธุรกิจการค้ารายย่อย มีทั้งสิ้น ๒๖ ราย

อุตสาหกรรม ตำบลยางค้อมมีโรงงานในพื้นที่ ดังนี้

- โรงงานอบยางพาราเกษตรกรยางค้อม (หมู่ที่ ๙)
- กลุ่มสตรีสหกรณ์หัตถกรรมดอกไม้ยางพารา (หมู่ที่ ๔)

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พระมหาวิเชียร ชาญณรงค์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทพระสงฆ์ในการนำหลักมาใช้ทำกิจกรรมงานพัฒนาชุมชนเพื่อการลด ละ เลิก อบายมุข ศึกษาเฉพาะกรณีพระครูศีลวราภรณ์ (เฉลิม ฐิตีสีโล) วัดโนนเมือง ตำบลโนนเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์มีบทบาทในการเป็นผู้นำชุมชน ด้วยการกระตุ้นปลูกจิตสำนึก นำเทคนิควิธีการในการเข้าถึงชุมชนการสื่อสารกับชุมชนผ่านการเทศนา บรรยาย ป้ายข้อความสื่อด้วยหลักธรรมการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม เป็นผู้ให้คำปรึกษาในการพัฒนากิจกรรมกลุ่ม ซึ่งตั้งหมายไว้คือชุมชนปลอดจากอบายมุข โดยขั้นตอนของกิจกรรมมุ่งให้เกิดการเรียนรู้ ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของตนเอง การชี้ให้ประชาชนเห็นโทษของอบายมุขการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในชุมชนโดยมุ่งให้มีการปฏิบัติจริง ส่งเสริมขบวนการเรียนรู้ให้แก่ประชาชนได้นำเนนการฝายกิจกรรมการพัฒนาที่ยั่งยืน ผลจากการศึกษาปรากฏว่าบทบาทของพระครูศีลวราภรณ์ ได้ส่งผลให้ชุมชนได้ร่วมมือทำกิจกรรมด้วยกัน เพื่อมุ่งสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง เพื่อเป็นแรงผลักดันให้ชุมชนอยู่รอดและพึ่งพากันเองในชุมชน^{๕๑}

พระมหาบุญมี อธิบุญโญ (วรรณวิเศษ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม ศึกษาเฉพาะกรณี พระธรรมวิสุทธิมงคล (บัว ญาณสมฺปนฺโน) ผลการวิจัยพบว่า พระธรรมวิสุทธิมงคลเป็นพระสงฆ์ที่เกิดในครอบครัวที่มีอาชีพเกษตรกรรม แต่ฐานะทางการเงินของสกุลท่านอยู่ในสภาพค่อนข้างดี ขณะเข้าสู่ความเป็นสมณเพศ สังกัดคณะสงฆ์ฝ่ายธรรมยุต ยึดถืออุดมคติธรรมเป็นเครื่องขัดเกลาจิตใจเป็นพระสงฆ์นักปฏิบัติสมถกรรมฐานและวิปัสสนากรรมฐาน พระธรรมวิสุทธิ

^{๕๐} เรื่องเดียวกัน

^{๕๑} พระมหาวิเชียร ชาญณรงค์, “บทบาทพระสงฆ์ในการนำหลักธรรมมาใช้ทำกิจกรรมงานพัฒนาชุมชนเพื่อ ลด ละ เลิก อบายมุข ศึกษาเฉพาะกรณีพระครูศีลวราภรณ์ (เฉลิม ฐิตีสีโล)” ,วิทยานิพนธ์พัฒนาชุมชนมหาบัณฑิต (สังคมสงเคราะห์ศาสตร์), (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๔), หน้า ๒๑.

มงคลเป็นพระสงฆ์ที่เจริญด้วยปฏิบัติภา มีอาจารย์วัตรอันงดงามอย่างเสมอต้นเสมอปลายมาโดยตลอด เป็นผู้ที่มีเอกลักษณ์ประจำตัวคือการสอนธรรมะที่เข้มงวดและจริงจัง ข้อวัตรปฏิบัติในแต่ละวันเป็นไปเพื่อความเจริญรุ่งเรืองแห่งพระพุทธศาสนา บทบาทการพัฒนาสังคมของท่านในด้านการปกครอง การเผยแผ่ สาธารณสงเคราะห์ การทำนุบำรุงสิ่งแวดล้อม การช่วยเหลือสังคมและประเทศชาตินั้น ได้รับผลออกมาเป็นที่น่าพอใจเป็นอย่างยิ่ง โดยสรุปการพัฒนาของท่านมีอยู่ ๒ ด้าน คือ (๑) ด้านจิตใจ ได้แก่ การอบรมสั่งสอนให้ประชาชนมีศีลธรรม คุณธรรม ความดีงามตามหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา โดยเน้นการนำไปปฏิบัติมากกว่าการสอนให้รู้เท่านั้น (๒) ด้านวัตถุ ได้แก่ การพัฒนาการศึกษา สาธารณสุข และสาธารณประโยชน์อื่นๆ ตลอดจนการเป็นผู้นำ ในการตั้งกองทุนผ้าป่าช่วยชาติ”^{๕๒}

พระครูสุวรรณวรการ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ในจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษานักธรรมชั้นเอก วุฒิเปรียญธรรม ๑-๒ – เปรียญธรรม ๓ วุฒิการศึกษาสามัญระดับปริญญาตรีมีพรรษา มากกว่า ๓๐ พรรษา มีตำแหน่งเจ้าอาวาส และระยะจำพรรษาอยู่ในวัดปัจจุบันมากกว่า ๒๐ ปี บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดปทุมธานี ซึ่งมีทั้งหมด ๕ ด้าน ได้แก่ การพัฒนาชุมชนด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสาธารณสุข และด้านสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดปทุมธานี ด้านวัฒนธรรม อยู่ในระดับมาก^{๕๓}

พระมหาฉันทยา คนเจน ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทพระสงฆ์ต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ผ่านกิจกรรมทางเศรษฐกิจชุมชน : กรณีศึกษา พระอาจารย์สุบิน ปณีโต ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระอาจารย์สุบิน ปณีโต เป็นบทบาทเชิงรุกในฐานะเป็นกัลยาณมิตร ผู้สนับสนุนส่งเสริม คิตรีเริ่ม เป็นที่ปรึกษาและเป็นตัวเชื่อมทางด้านเศรษฐกิจและสังคมให้กับคนในกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ เพื่อให้กลุ่มสามารถพึ่งพาช วยเหลือกัน และมีความคิดสร้างสรรค์ ความเห็นชอบ ตามหลักโยนิโส มนสิการ ทำให้คนในชุมชนมีโอกาสทางเศรษฐกิจมากขึ้น ผลที่เกิดกับคนในกลุ่มมีทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม เช่น กลุ่มมีการขยายกิจกรรมทางเศรษฐกิจร่วมกันที่สำคัญ คือ การเอาเงินกลุ่มที่เหลือไปซื้อที่ดินเพื่อไว้เป็นที่ทำกินของสมาชิกกลุ่มที่ยากจน ไม่มีที่ดิน การนำเงินกลุ่มที่เหลือจัดตั้งโรง ยางเพื่อให้สมาชิกกลุ่มนำยางมารวมกันเพื่อการต่อรองจากพ่อค้า ในทางเศรษฐกิจ พบว่า คนในกลุ่ม สัจจะสะสมทรัพย์ ที่พระอาจารย์สุบินมีบทบาทและเป็นตัวเชื่อมนั้น มีจำนวนคนที่มียาได้ที่ เพิ่มขึ้น ในขณะที่จำนวนผู้มีหนี้สินยังมีอยู่มาก แต่สามารถที่จะจ่ายได้ตามกำหนด การออมเพิ่มขึ้น ในขณะที่ การกั๊ยมลดลง ส่วนมากเงินที่ได้จากกลุ่มจะนำไปใช้ในการบริโภค การออม และการผลิตลงทุน ในทาง สังคม พบว่า คนในกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์มีการสะสมทุนทางสังคมหลายรูปแบบ โดย มีกระบวนการ ดำเนินการด้านโครงสร้าง และมีโน้ตค้นเป็นตัวกำหนดชีวิตทุนทางสังคมของแต่ละกลุ่มโดยกลุ่มหนึ่ง

^{๕๒} พระมหาบุญมี อธิปยุโณ, “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม ศึกษาเฉพาะกรณี : พระธรรม วิสุทธิมงคล (บัว ญาณสมปนฺโน)”, *วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๔๔), หน้า ๙-๑๔.

^{๕๓} พระครูสุวรรณวรการ, “ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดปทุมธานี ”, *พุทธ ศาสตร์มหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ก.

อาจมีทุนทางสังคมด้านความซื่อสัตย์ ความสามัคคีในอัตราที่สูง ขณะที่อีกกลุ่มหนึ่งอาจมีทุนทางสังคมด้านการช่วยเหลือแบ่งกัน ความรับผิดชอบในอัตราที่สูง เป็นต้น^{๕๔}

พระครูนวมงคลวิศิษฐ์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสังฆาธิการต่อการพัฒนาสังคมในจังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระสังฆาธิการต่อการพัฒนาสังคมภาพรวมอยู่ในอยู่ในระดับมาก ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรมและด้านสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านเศรษฐกิจด้านสาธารณสุข อยู่ในระดับปานกลาง ผลการเปรียบเทียบบทบาทของพระสังฆาธิการต่อการพัฒนาสังคมในจังหวัดนนทบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า พระสังฆาธิการที่มีอายุ พรรษา ระยะเวลาที่จำพรรษา ระดับการศึกษาและตำแหน่งทางคณะสงฆ์ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ^{๕๕}

รศ.พรชัย พันธุ์ธาดาพร ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า ๑) บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตามความคิดเห็นของ พระสงฆ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ย ดังนี้ คือ ด้านการศึกษา ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ และ ด้านการป้องกันปัญหาเสพติดในชุมชน ๒) บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตามความคิดเห็นของ ผู้นำชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ย ดังนี้ คือ ด้านการศึกษา ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ และ ด้านการป้องกันปัญหาเสพติดในชุมชน ๓) เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์กับ ผู้นำชุมชนที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕^{๕๖}

พระมหาโยธิน โยธโก ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทพระสงฆ์ไทยในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า ๑) แนวคิดเชิงคุณค่าในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ตามหลักธรรมพระพุทธศาสนาเกี่ยวข้อง กับการพัฒนากาย (พัฒนาอินทรีย์ ๖) การพัฒนาจิต (จิตภาวนา) และการประพฤติธรรม เพื่อแก้ไขปัญหาด้าน สังคมในการอยู่ร่วมกัน และปัญหาด้านเศรษฐกิจและรายได้ให้ผู้สูงอายุประพฤติปฏิบัติ เพื่อความดี ความถูกต้องทั้งทางกายและจิตใจ ซึ่งเป็นพัฒนาคุณภาพชีวิตให้สามารถอยู่ในสังคมได้เป็นปกติ สามารถนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ ได้อย่างมีความสุขและเหมาะสมกับตนเอง ๒) วัดส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ มีความพร้อมในด้านการจัดสิ่งแวดล้อมความสะอาดให้มีความเป็น สัตส่วน สะดวกสบาย สงบร่มรื่น พระสงฆ์ได้สร้างบทบาทในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุครบทั้ง ๔ ด้านคือ การส่งเสริมสุขภาพกาย การส่งเสริมสุขภาพจิต การส่งเสริมสุขภาพสังคม และการส่งเสริมสุขภาพด้านจิตวิญญาณ โดยการใช้กระบวนการ

^{๕๔} พระมหาฉันทยา คนเจน , “บทบาทพระสงฆ์ต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ผ่านกิจกรรมทางเศรษฐกิจชุมชน: กรณีศึกษา พระอาจารย์สุบิน ปณีโต”, **ปริญญาานิพนธ์ เศรษฐศาสตร์การพัฒนามนุษย์** , (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๕), หน้า ก.

^{๕๕} พระครูนวมงคลวิศิษฐ์, “บทบาทพระสังฆาธิการต่อการพัฒนา สังคมในจังหวัดนนทบุรี ”, **พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ก.

^{๕๖} พรชัย พันธุ์ธาดาพร,รศ., “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ”, **คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ** , (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ , ๒๕๕๗), หน้า ก.

และกิจกรรม ซึ่งเกี่ยวข้องกับบทบาทพระสงฆ์ไทยในการส่งเสริมสุขภาพ ผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้ง ๖ ด้าน คือ การสวดมนต์และปฏิบัติธรรม การส่งเสริมการพัฒนา ภูมิปัญญาวัฒนธรรม และประเพณีท้องถิ่น การส่งเสริมอาชีพ และการสร้างรายได้ การส่งเสริมการออมทรัพย์ และจัดสวัสดิการ การส่งเสริมกิจกรรมสันทนาการและการออกกำลังกายและการส่งเสริมการปลูกพืชสมุนไพร เป็นกระบวนการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งในบทบาทการเผยแพร่และการสาธารณสุข ส่งเคราะห์ตามพันธกิจของคณะสงฆ์ไทย ๓) ปัญหา อุปสรรค และแนวทางในการพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ไทยในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีทั้งในด้านสถานที่และสิ่งแวดล้อม ด้านบุคลากร ด้านวัสดุอุปกรณ์ ด้านงบประมาณ ด้านความร่วมมือ และการสร้างเครือข่าย ดังนั้น จึงต้องพัฒนาบทบาทพระสงฆ์โดยการสร้าง เครือข่ายการทำงานแบบพหุภาคี การส่งเสริมการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในวัดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตและการนำองค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนาส่งเสริมการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ โดยการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริม สุขภาพผู้สูงอายุวิถีวัฒนธรรมเชิงพุทธท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นศูนย์ภาคีเครือข่ายประสานงาน ระหว่างวัดกับชุมชนและหน่วยงานราชการ ให้มีความคล่องตัวและบูรณาการกับหลักการพระพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาหลักศรัทธาและปัญญา ให้สังคมเกิดความยั่งยืนและเป็นกัลยาณมิตรในการทำงานและการอยู่ร่วมกันในชุมชนและสังคมไทยอย่างสันติสุข^{๕๗}

จากเอกสารงานวิจัยที่ได้ทบทวนมาดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า บทบาทคือแนวทางของการแสดงออกหรือปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ ตามสภาพแวดล้อมของแต่ละบุคคลที่เป็นอยู่ในสังคมปัจจุบัน สำหรับบทบาทในทางคณะสงฆ์ คือการที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นพระสังฆาธิการซึ่งจะเห็นได้ชัดเจน เพื่อมีหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายตามบทบาทที่ได้รับ

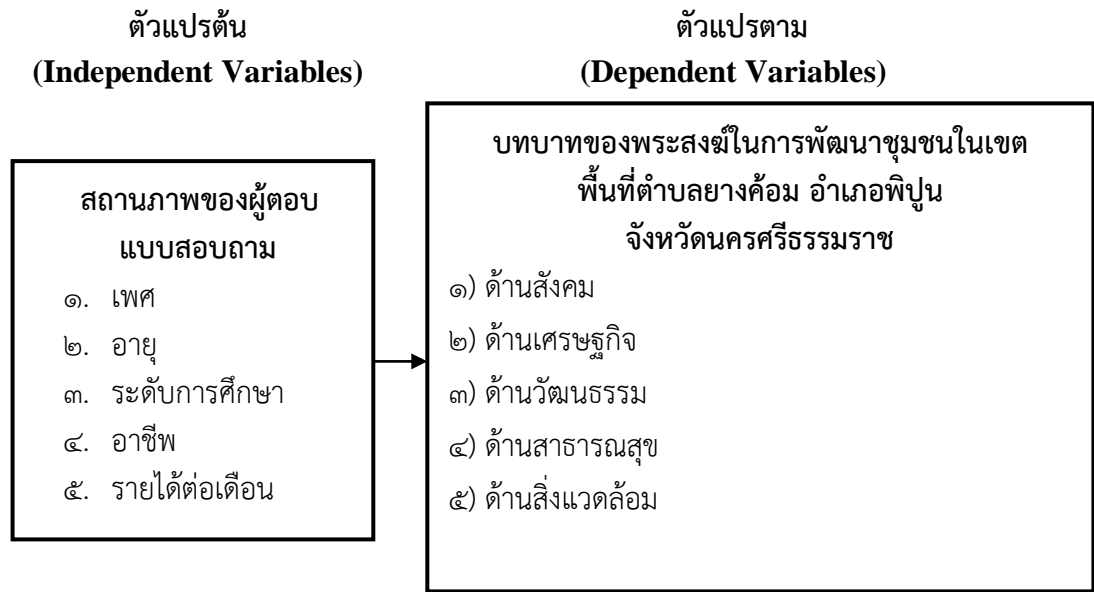
๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “บทบาทของ พระสงฆ์ในการ พัฒนาชุมชน ในเขตพื้นที่ ตำบลยางค้อม อำเภอฟิปปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช” ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จึงนำมาสังเคราะห์กำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework) ประกอบด้วย

ตัวแปรต้น (Independent Variables) คือ สถานภาพทั่วไป ของประชาชนในเขตตำบลยางค้อม อำเภอฟิปปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ต่อเดือน

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ในเขตพื้นที่ ตำบลยางค้อม อำเภอฟิปปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช คือ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านวัฒนธรรม ด้านสาธารณสุข และด้านสิ่งแวดล้อม ดังแผนภาพที่ ๒.๒

^{๕๗} พระมหาโยธิน โยธโก , “บทบาทพระสงฆ์ไทยในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น , ๒๕๖๐), หน้า ก.

แผนภาพที่ ๒.๒ กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอฟิปปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช” ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการวิจัย โดยแบ่งหัวข้อเรื่อง ดังนี้

- ๓.๑ รูปแบบการวิจัย
- ๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- ๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล
- ๓.๖ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ประเภทการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอฟิปปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช

๓.๒. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ ตำบลยางค้อม อำเภอฟิปปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน ๕,๘๒๐ คน

กลุ่มตัวอย่าง ในการ กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie และ Morgan ที่ระดับความคลาดเคลื่อนไม่เกิน .๐๕^๑ จากจำนวนประชากรทั้งหมดในเขตตำบลยางค้อม ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๖๑ คน โดยวิธีการสุ่มแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling)^๒ ดัง แจกแจงดังตารางที่ ๓.๑ ดังนี้

^๑ สงศรี ชมพูนงค์, ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์, (นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช, ๒๕๕๔), หน้า ๑๑๓.

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘๘ - ๘๙.

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนประชากร	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
๑	บ้านนาเหนือ	๘๙๓	๕๕
๒	บ้านท่าแซะ	๑๖๕	๑๐
๓	บ้านในไส	๔๗๗	๒๙
๔	บ้านทุ่งนาใหม่	๖๓๗	๔๐
๕	บ้านยางค้อม	๖๘๘	๔๓
๖	บ้านโคกแหมะ	๕๓๘	๓๓
๗	บ้านดอกประดู่	๕๗๕	๓๖
๘	บ้านพรุทัง	๗๙๐	๔๙
๙	บ้านทางหลวง	๑,๐๕๗	๖๖
รวม		๕,๘๒๐	๓๖๑

ตารางที่ ๓.๑ แสดงจำนวนประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

๓.๓ เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยมีขั้นตอนลักษณะและการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

๓.๓.๑ ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือแบบสอบถาม

- ๑) ศึกษาหลักการและแนวคิด จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำเนื้อหามาวิเคราะห์หาแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
- ๒) นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาเรียบเรียง และสร้างเป็นแบบสอบถาม เป็นรายข้อ โดยให้ครอบคลุมบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช
- ๓) นำร่างแบบสอบถามเสนอต่อคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์
- ๔) นำแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๓ ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง เพียงตรงและความครอบคลุมตามเนื้อหาที่ต้องการศึกษา
- ๕) นำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง ๓ ท่าน มาปรับปรุงแก้ไข ข้อคำถามให้มีความถูกต้องสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (Index of Item Objective Congruence : IOC) เท่ากับ ๐.๘๑
- ๖) นำแบบสอบถามที่ได้จากข้อ ๔ ไปทำการทดลองใช้ (Try Out) กับประชาชนเทศบาลตำบลบางจาก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๐ คน เพื่อวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ ๐.๘๙๗

๗) จัดพิมพ์ แบบสอบถาม ฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้จริงเพื่อ เก็บรวบรวม ข้อมูลจากประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่จะดำเนินการวิจัย

๓.๓.๒ ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นมีลักษณะเป็น แบบปลายปิด (Closed – Ended) และแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open – Ended) โดยแบ่ง เนื้อหาออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบคำถามปลายปิด โดยถามข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ต่อเดือน ของประชาชนใน เขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตอนที่ ๒ แบบสอบถาม เกี่ยวกับ บทบาทของพระสงฆ์ ในการพัฒนาชุมชน ในเขต พื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ใน ๕ ด้าน คือ ๑) ด้านสังคม ๒) ด้าน เศรษฐกิจ ๓) ด้านวัฒนธรรม ๔) ด้านสาธารณสุข และ ๕) ด้านสิ่งแวดล้อม โดยใช้หลักเกณฑ์กำหนด มาตรฐานวัดเป็น ๕ ระดับ (Five point Rating Scale) ได้แก่ ระดับมากที่สุด ระดับมาก ระดับปาน กลาง ระดับน้อย และระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ ๓ แบบสอบถาม เกี่ยวกับ แนวทางส่งเสริมการพัฒนา บทบาทของ พระสงฆ์ ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

๑. ขอนหนังสือจากศูนย์บัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขต นครศรีธรรมราช ถึงองค์การบริหารส่วนตำบลยางค้อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล

๒. ผู้วิจัย กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยทำการแจกแบบสอบถาม การสุ่มแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) กับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนในเขต พื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน ๓๖๑ คน

๓. รวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับคืนจากกลุ่มตัวอย่าง ตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ของแบบสอบถาม เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนต่อไป

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อวิเคราะห์ค่าสถิติต่าง ๆ ของค่าเฉลี่ย และค่าร้อยละ นำเสนอผลการวิเคราะห์ตามลำดับ ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงความถี่และ ร้อยละ นำเสนอเป็นตารางประกอบคำบรรยายผล

ขั้นตอนที่ ๒ วิเคราะห์ระดับ บทบาทของ พระสงฆ์ในการ พัฒนาชุมชน ในเขตพื้นที่ตำบล ยางค่อม อำเภอฟิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และแปลผล โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมายของเบสท์ (Best)^๓ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	๔.๕๐ - ๕.๐๐	หมายความว่า	มีบทบาทมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	๓.๕๐ - ๔.๔๙	หมายความว่า	มีบทบาทมาก
ค่าเฉลี่ย	๒.๕๐ - ๓.๔๙	หมายความว่า	มีบทบาทปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	๑.๕๐ - ๒.๔๙	หมายความว่า	มีบทบาทน้อย
ค่าเฉลี่ย	๑.๐๐ - ๑.๔๙	หมายความว่า	มีบทบาทน้อยที่สุด

ขั้นตอนที่ ๓ เปรียบเทียบ บทบาทของ พระสงฆ์ในการ พัฒนาชุมชน ในเขตพื้นที่ตำบล ยางค่อม อำเภอฟิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อ เดือน โดยใช้สถิติอนุมานสำหรับทดสอบสมมติฐาน เพื่ออธิบายความแตกต่างตามลักษณะประชากร ในกรณีตัวแปรต้นสองกลุ่มจะทำการทดสอบด้วยค่าสถิติทดสอบที (t-test) และกรณีตัวแปรต้น มากกว่าสองกลุ่มจะทำการทดสอบด้วยค่าสถิติทดสอบเอฟ (F-test) ถ้าพบความแตกต่างจะทดสอบ ความแตกต่างค่าเฉลี่ย รายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อย สุด (Least Significant Difference : LSD)

ขั้นตอนที่ ๔ รวบรวมข้อมูลจากข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการ ส่งเสริมบทบาทของ พระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค่อม อำเภอฟิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยแจก แจกความถี่ นำเสนอเป็นตารางประกอบคำบรรยาย เมื่อได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลทั้ง ๔ ขั้นตอนแล้ว นำผลที่ได้มาสรุป และรายงานผลการวิจัยต่อไป

๓.๖ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ได้นำหลักสถิติมาใช้ในการวิจัย ดังนี้

๑) ค่า IOC สำหรับหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม

$$\text{สูตร} \quad \text{IOC} = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน	ค่าดัชนีความสอดคล้อง
R แทน	ผลรวมของคะแนนที่คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ
N แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

^๓ พิษณุ อภิสมภารโยธิน , การศึกษาผลการดำเนินงานโครงการส่งเสริมทักษะทางสังคม **Hail Trip**, (กรุงเทพมหานคร: คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๐), หน้า ๗๗.

๒) ค่าร้อยละ (Percentage)^๔

$$\text{สูตร } P = \frac{f \times 100}{n}$$

เมื่อ P แทน ค่าร้อยละ
 f แทน จำนวนข้อมูล (ความถี่)
 n แทน จำนวนข้อมูลทั้งหมด

๓) ค่าเฉลี่ย (Mean, \bar{X})^๕

$$\text{สูตร } \bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ \bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย
 $\sum X$ แทน ผลรวมของข้อมูลทั้งหมด
 N แทน จำนวนข้อมูลทั้งหมด

๔) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

$$\text{สูตร } SD = \sqrt{\frac{\sum (X - \bar{X})^2}{N}}$$

เมื่อ SD แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 X แทน ค่าคะแนนแต่ละคน
 \bar{X} แทน ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง
 \sum แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
 N แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

๕) การทดสอบนัยสำคัญของความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย (t - test) จากสูตร^๖

$$\text{สูตร } t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}}} \quad (df = \infty)$$

หน้า ๑๐๑.

^๔ บุญชม ศรีสะอาด , การวิจัยเบื้องต้น , (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ชมรมเด็ก , ๒๕๔๓),

^๕ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๐๕.

^๖ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๔๓.

เมื่อ	t	แทน	ค่า t – test
	\bar{X}_1, \bar{X}_2	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนนกลุ่มที่ ๑ และกลุ่มที่ ๒ ตามลำดับ
	S_1^2, S_2^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนกลุ่มที่ ๑ และกลุ่มที่ ๒ ตามลำดับ
	n_1, n_2	แทน	จำนวนคะแนนของกลุ่มที่ ๑ และกลุ่มที่ ๒ ตามลำดับ

๖) การทดสอบเอฟ (F-test) ในการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง ๓ กลุ่ม โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) จากสูตร^๗

$$\text{สูตร } F = \frac{MS_b}{MS_w}$$

เมื่อ	F	แทน	ค่าแจกแจงของ F-Distribution
	MS_b	แทน	ผลรวมกำลัง ๒ เฉลี่ยระหว่างในกลุ่ม
	MS_w	แทน	ผลรวมกำลัง ๒ เฉลี่ยภายในกลุ่ม

^๗ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๔๘.

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอฟิปปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช” ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำเสนอผลของการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

๔.๑ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

๔.๒ ขั้นตอนการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

๔.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

๔.๑ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้สัญลักษณ์ทางสถิติต่อไปนี้

n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
\bar{x}	แทน	ค่าเฉลี่ย
SD	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
t	แทน	เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ๒ กลุ่ม
f	แทน	เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยมากกว่า ๒ กลุ่ม
SS	แทน	ผลรวมกำลังสองของคะแนน
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลรวมกำลังสองของคะแนน
df	แทน	ขั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degree of freedom)
$sig.$	แทน	ค่าที่น้อยที่สุดของระดับความมีนัยสำคัญของข้อมูล
*	แทน	ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๔.๒ ขั้นตอนการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล และการแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลของ การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และนำเสนอในรูปแบบของตารางประกอบคำอธิบาย โดยเรียงลำดับหัวข้อเป็น ๕ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอฟิปปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตอนที่ ๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตาม ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ การเปรียบเทียบ บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน แตกต่างกัน

ตอนที่ ๕ ผลการรวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริม บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

๔.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ ๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ ๔.๑ แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
๑. เพศ		
ชาย	๑๖๑	๔๔.๖
หญิง	๒๐๐	๕๕.๔
รวม	๓๖๑	๑๐๐
๒. อายุ		
ต่ำกว่า ๓๐ ปี	๑๐๘	๒๙.๙
๓๐ - ๕๐ ปี	๙๕	๒๖.๓
๕๑ - ๖๐ ปี	๙๒	๒๕.๕
๖๑ ปีขึ้นไป	๖๖	๑๘.๓
รวม	๓๖๑	๑๐๐
๓. การศึกษา		
ประถมศึกษา	๑๖๕	๔๕.๗
มัธยมศึกษา/ปวช.	๑๐๒	๒๘.๓
อนุปริญญา	๕๐	๑๓.๙
ปริญญาตรี/สูงกว่า	๔๔	๑๒.๒
รวม	๓๖๑	๑๐๐
๔. อาชีพ		
เกษตรกรกรรม	๑๙๐	๕๒.๖
รับจ้าง/ค้าขาย	๘๔	๒๓.๓
ราชการและรัฐวิสาหกิจ	๖๕	๑๘.๐
อื่นๆ	๒๒	๖.๑
รวม	๓๖๑	๑๐๐
๕. รายได้ต่อเดือน		
ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท	๘๖	๒๓.๘
๑๐,๐๐๐ - ๑๕,๐๐๐ บาท	๑๕๘	๔๓.๘
๑๕,๐๐๑ - ๒๐,๐๐๐ บาท	๘๖	๒๓.๘
สูงกว่า ๒๐,๐๐๐ บาท	๓๑	๘.๖
รวม	๓๖๑	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๒๐๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๕.๔ และเป็นเพศชาย จำนวน ๑๖๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๔.๖

มีอายุต่ำกว่า ๓๐ ปี มากสุด มีจำนวน ๑๐๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๙ รองลงมา ได้แก่ อายุ ๓๐ - ๕๐ ปี มีจำนวน ๙๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๓ และอายุ ๕๑ - ๖๐ ปี มีจำนวน ๙๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๕ ส่วนอายุ ๖๑ ปีขึ้นไป น้อยสุด มีจำนวน ๖๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๓ ตามลำดับ

มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มากสุด มีจำนวน ๑๖๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๗ รองลงมา ได้แก่ ระดับมัธยมศึกษา / ปวช มีจำนวน ๑๐๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๓ และระดับอนุปริญญา มีจำนวน ๕๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๙ ส่วนระดับปริญญาตรี / สูงกว่า น้อยสุด มีจำนวน ๔๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๒ ตามลำดับ

มีอาชีพเกษตรกรมากที่สุด มีจำนวน ๑๙๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๒.๖ รองลงมา ได้แก่ อาชีพรับจ้าง / ค้าขาย มีจำนวน ๘๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๓ และอาชีพราชการและรัฐวิสาหกิจ มีจำนวน ๖๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๐ ส่วนอาชีพอื่น ๆ น้อยสุด มีจำนวน ๒๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๖.๑ ตามลำดับ

และมีรายได้เฉลี่ยต่อ เดือน ๑๐,๐๐๐ - ๑๕,๐๐๐ บาท มากสุด มีจำนวน ๑๕๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๘ รองลงมา ได้แก่ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท และมีรายได้ต่อเดือน ๑๕,๐๐๑ - ๒๐,๐๐๐ บาท มีจำนวน ๘๖ คน เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๘ ส่วนมีรายได้ต่อเดือนสูงกว่า ๒๐,๐๐๐ บาท น้อยสุด มีจำนวน ๓๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๖ ตามลำดับ

ตอนที่ ๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ใน
เขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิบูล จังหวัดนครศรีธรรมราช

การวิเคราะห์ บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน รวมในรายด้าน ได้แก่ ๑) ด้าน
สังคม ๒) ด้านเศรษฐกิจ ๓) ด้านวัฒนธรรม ๔) ด้านสาธารณสุข และ ๕) ด้านสิ่งแวดล้อม
ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๒ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับ บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนา
ชุมชน โดยรวม

บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน	ระดับการปฏิบัติ		
	\bar{X}	SD	แปลผล
๑. ด้านสังคม	๔.๐๐	๐.๔๙	มาก
๒. ด้านเศรษฐกิจ	๓.๗๘	๐.๕๙	มาก
๓. ด้านวัฒนธรรม	๓.๙๔	๐.๔๘	มาก
๔. ด้านสาธารณสุข	๓.๗๖	๐.๖๓	มาก
๕. ด้านสิ่งแวดล้อม	๓.๙๕	๐.๕๕	มาก
รวม	๓.๘๙	๐.๕๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน โดยรวม อยู่ในระดับ
มาก ($\bar{X} = ๓.๘๙$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสังคม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๐๐$) รองลงมา
ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = ๓.๙๕$) ด้านวัฒนธรรม ($\bar{X} = ๓.๙๔$) และด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X} = ๓.๗๘$)
ส่วนด้านสาธารณสุข มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด ($\bar{X} = ๓.๗๖$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๓ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับ บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านสังคม

บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน : ด้านสังคม	ระดับการปฏิบัติ		
	\bar{X}	SD	แปลผล
๑. พระสงฆ์มีการอบรม สั่งสอน หรือชักชวนให้ประชาชนปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดีต่อสังคม และประเทศชาติ	๔.๒๘	๐.๗๒	มาก
๒. พระสงฆ์มีการสอนธรรมศึกษาหรือศีลธรรม จริยธรรมแก่นักเรียนในชุมชนมากน้อย	๓.๙๖	๐.๖๔	มาก
๓. พระสงฆ์มีการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิต	๔.๐๓	๐.๗๐	มาก
๔. พระสงฆ์มีการชักชวนประชาชนให้ร่วมพลังเพื่อการพัฒนาชุมชน	๓.๙๑	๐.๗๓	มาก
๕. พระสงฆ์มีการอำนวยความสะดวกสถานที่ภายในวัดในการจัดกิจกรรมของชุมชน	๔.๐๑	๐.๗๑	มาก
๖. พระสงฆ์มีบทบาทในการเป็นที่ปรึกษาขององค์กรชุมชนต่าง ๆ	๓.๘๑	๐.๗๗	มาก
รวม	๔.๐๐	๐.๔๙	มาก

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านสังคม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}= ๔.๐๐$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พระสงฆ์มีการอบรม สั่งสอน หรือชักชวนให้ประชาชนปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดีต่อสังคม และประเทศชาติ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}= ๔.๒๘$) รองลงมา ได้แก่ พระสงฆ์มีการ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนิน ชีวิต ($\bar{X}= ๔.๐๓$) และพระสงฆ์มีการ อำนวยความสะดวกสถานที่ภายในวัดในการจัดกิจกรรมของชุมชน ($\bar{X}= ๔.๐๑$) ส่วนพระสงฆ์มีบทบาทในการเป็นที่ปรึกษาขององค์กรชุมชนต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด ($\bar{X}= ๓.๘๑$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๔ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับ บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค่อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านเศรษฐกิจ

บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน : ด้านเศรษฐกิจ	ระดับการปฏิบัติ		
	\bar{X}	SD	แปลผล
๑. พระสงฆ์มีกิจกรรมหรือโครงการ เกี่ยวกับการส่งเสริมการประกอบอาชีพของประชาชน	๓.๗๙	๐.๗๘	มาก
๒. พระสงฆ์มีการจัดตั้งองค์กรชุมชน เช่น มูลนิธิ กองทุน และศูนย์การเรียนรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ	๓.๗๒	๐.๘๓	มาก
๓. พระสงฆ์มีการ ส่งเสริมให้ชุมชนไปดูงานที่ เป็นประโยชน์ต่อชุมชนในด้านอาชีพ	๓.๖๔	๐.๙๖	มาก
๔. พระสงฆ์มีบทบาทในการชักชวนประชาชนให้ร่วม บริจาคเงิน วัสดุ อุปกรณ์ หรืออุปโภคบริโภค เพื่อส่วนรวม	๓.๗๕	๐.๘๐	มาก
๕. พระสงฆ์มีการฝึกอบรม ส่งสอน ให้คำปรึกษา หรือแนะนำ เกี่ยวกับการดำเนิน ชีวิต ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ประชาชน	๓.๗๕	๐.๘๔	มาก
๖. พระสงฆ์มีการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชน	๔.๐๓	๐.๗๒	มาก
รวม	๓.๗๘	๐.๕๙	มาก

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค่อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๗๘$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พระสงฆ์มีการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชนมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๐๓$) รองลงมา ได้แก่ พระสงฆ์มีกิจกรรมหรือโครงการ เกี่ยวกับการส่งเสริมการประกอบอาชีพ ของประชาชน ($\bar{X} = ๓.๗๙$) และพระสงฆ์มีบทบาทในการชักชวนประชาชนให้ร่วม บริจาคเงิน วัสดุ อุปกรณ์ หรืออุปโภคบริโภค เพื่อส่วนรวม และพระสงฆ์มีการฝึกอบรม ส่งสอน ให้คำปรึกษา หรือแนะนำเกี่ยวกับการดำเนิน ชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ประชาชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X} = ๓.๗๕$) ส่วนพระสงฆ์มีการ ส่งเสริมให้ชุมชนไปดูงานที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนในด้านอาชีพ มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด ($\bar{X} = ๓.๖๔$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๕ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับ บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านวัฒนธรรม

บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน : ด้านวัฒนธรรม	ระดับการปฏิบัติ		
	\bar{X}	SD	แปลผล
๑. พระสงฆ์มีการ จัดกิจกรรม เนื่องในวันสำคัญต่างๆ เพื่ออนุรักษ์ส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณี	๓.๙๗	๐.๖๔	มาก
๒. พระสงฆ์มีการจัดกิจกรรมหรือโครงการใด ๆ ที่สอดแทรก ศีลธรรมเพื่อสร้างความเจริญงอกงามในวิถีชีวิตที่ดีแก่ประชาชน	๓.๙๓	๐.๗๑	มาก
๓. พระสงฆ์มีการ จัดให้มีสถานที่จัดเก็บ โบราณวัตถุหรือศิลป วัตถุ ภายในวัด	๓.๙๒	๐.๗๗	มาก
๔. พระสงฆ์มีการจัดให้วัด เป็นศูนย์กลาง ในการอนุรักษ์ส่งเสริม ศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น	๓.๙๔	๐.๗๗	มาก
๕. พระสงฆ์มีบทบาทในการ เผยแผ่ศิลปวัฒนธรรมประเพณีอันดี งามของชุมชนให้แก่ประชาชน	๓.๙๓	๐.๗๕	มาก
๖. พระสงฆ์มีบทบาทในการ อนุรักษ์ ส่งเสริม โบราณสถาน โบราณวัตถุในชุมชน	๓.๙๕	๐.๗๖	มาก
รวม	๓.๙๔	๐.๔๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านวัฒนธรรม อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = ๓.๙๔)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พระสงฆ์มีการ จัดกิจกรรม เนื่องในวันสำคัญต่างๆ เพื่ออนุรักษ์ส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณี มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด (\bar{X} = ๓.๙๗) รองลงมา ได้แก่ พระสงฆ์มีบทบาทในการอนุรักษ์ส่งเสริมโบราณสถานโบราณวัตถุในชุมชน (\bar{X} = ๓.๙๕) และพระสงฆ์มีการจัดให้วัดเป็นศูนย์กลางในการอนุรักษ์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น (\bar{X} = ๓.๙๔) ส่วนพระสงฆ์มีการจัดให้มีสถานที่จัดเก็บโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุภายในวัด มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด (\bar{X} = ๓.๙๒) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๖ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับ บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านสาธารณสุข

บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน : ด้านสาธารณสุข	ระดับการปฏิบัติ		
	\bar{X}	SD	แปลผล
๑. พระสงฆ์มีการให้ความรู้ในด้านสุขอนามัยแก่ชุมชน	๓.๗๗	๐.๘๓	มาก
๒. พระสงฆ์มีการปฏิบัติตนให้เป็นอย่างดีที่ดีแก่ประชาชนในการทำ ความสะอาดที่อยู่อาศัย และบริเวณที่อยู่อาศัย เพื่อสุขภาพที่ดี	๓.๙๐	๐.๘๑	มาก
๓. พระสงฆ์มีการ ร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐในการส่งเสริมสุขภาพอนามัยของชุมชน	๓.๗๗	๐.๘๒	มาก
๔. พระสงฆ์มีการจัดให้ วัดเป็นศูนย์กลางในการ ให้ความรู้ด้านสาธารณสุขแก่ประชาชน	๓.๗๒	๐.๘๗	มาก
๕. พระสงฆ์มีการ ส่งเสริม และให้ความรู้แก่ประชาชนในการ ปลูกสมุนไพรเพื่อป้องกันและรักษาโรค	๓.๖๘	๐.๙๒	มาก
๖. พระสงฆ์มีการจัดกิจกรรมหรือโครงการอบรมเพื่อต่อต้าน ยาเสพติดให้แก่ประชาชนมากน้อย	๓.๗๓	๐.๙๑	มาก
รวม	๓.๗๖	๐.๖๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านสาธารณสุข อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = ๓.๗๖)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พระสงฆ์มีการปฏิบัติตนให้เป็นอย่างดีที่ดีแก่ประชาชนในการทำ ความสะอาดที่อยู่อาศัย และบริเวณที่อยู่อาศัย เพื่อสุขภาพที่ดี มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด (\bar{X} = ๓.๙๐) รองลงมา ได้แก่ พระสงฆ์มีการ ให้ความรู้ในด้านสุขอนามัยแก่ชุมชน และพระสงฆ์มีการ ร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐในการส่งเสริมสุขภาพอนามัยของชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน (\bar{X} = ๓.๗๗) และพระสงฆ์มีการจัดกิจกรรมหรือโครงการอบรมเพื่อต่อต้าน ยาเสพติดให้แก่ประชาชนมากน้อย (\bar{X} = ๓.๗๓) ส่วนพระสงฆ์มีการ ส่งเสริม และให้ความรู้แก่ประชาชนในการ ปลูกสมุนไพรเพื่อ ป้องกัน และรักษาโรค มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด (\bar{X} = ๓.๖๘) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๗ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับ บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านสิ่งแวดล้อม

บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน : ด้านสิ่งแวดล้อม	ระดับการปฏิบัติ		
	\bar{X}	SD	แปลผล
๑. พระสงฆ์มีบทบาทในการต่อต้านการทำลายสิ่งแวดล้อมในชุมชน	๓.๘๐	๐.๘๖	มาก
๒. พระสงฆ์มีการส่งเสริมให้ชุมชนใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า	๓.๙๓	๐.๗๙	มาก
๓. พระสงฆ์มีการ รักษาและสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน เช่น พิธีบวชต้นไม้ ทำฝายชะลอน้ำ เป็นต้น	๓.๙๘	๐.๗๔	มาก
๔. พระสงฆ์มีการ จัดบริเวณวัดให้ร่มรื่น เป็นตัวอย่าง ที่ดีในการรักษาสภาพแวดล้อมภายในวัดแก่ประชาชน	๔.๐๘	๐.๗๒	มาก
๕. พระสงฆ์มีการ ปลุกจิตสำนึกให้ชุมชน มีจิตอาสาในการ อนุรักษ์ และส่งเสริมสิ่งแวดล้อม	๓.๙๑	๐.๗๖	มาก
๖. พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการ หาแนวทางป้องกันและรักษา สภาพแวดล้อมเพื่อการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมที่มั่นคงและยั่งยืนแก่ชุมชน	๓.๙๙	๐.๗๕	มาก
รวม	๓.๙๕	๐.๕๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = ๓.๙๕)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พระสงฆ์มีการ จัดบริเวณวัดให้ร่มรื่น เป็นตัวอย่าง ที่ดีในการรักษาสภาพแวดล้อมภายในวัดแก่ประชาชน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด (\bar{X} = ๔.๐๘) รองลงมา ได้แก่ พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการหาแนวทางป้องกันและรักษาสภาพแวดล้อมเพื่อการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมที่มั่นคงและยั่งยืนแก่ชุมชน (\bar{X} = ๓.๙๙) และพระสงฆ์มีการรักษาและสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน เช่น พิธีบวชต้นไม้ ทำฝายชะลอน้ำ เป็นต้น (\bar{X} = ๓.๙๘) ส่วนพระสงฆ์มีบทบาทในการต่อต้านการทำลายสิ่งแวดล้อมในชุมชน มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด (\bar{X} = ๓.๘๐) ตามลำดับ

ตอนที่ ๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนใน
 เขตพื้นที่ตำบลยางค่อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตาม
 เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน
 ตารางที่ ๔.๘ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับ บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนา
 ชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค่อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตาม เพศ

บทบาทของพระสงฆ์ในการ พัฒนาชุมชน	ระดับการปฏิบัติ					
	ชาย			หญิง		
	\bar{X}	SD	แปลผล	\bar{X}	SD	แปลผล
๑. ด้านสังคม	๔.๐๐	๐.๔๙	มาก	๔.๐๐	๐.๕๐	มาก
๒. ด้านเศรษฐกิจ	๓.๘๐	๐.๕๖	มาก	๓.๗๗	๐.๖๒	มาก
๓. ด้านวัฒนธรรม	๓.๙๙	๐.๔๔	มาก	๓.๙๐	๐.๕๑	มาก
๔. ด้านสาธารณสุข	๓.๗๘	๐.๕๙	มาก	๓.๗๕	๐.๖๖	มาก
๕. ด้านสิ่งแวดล้อม	๓.๙๙	๐.๕๒	มาก	๓.๙๑	๐.๕๗	มาก
รวม	๓.๙๑	๐.๔๒	มาก	๓.๘๗	๐.๔๙	มาก

จากตารางที่ ๔.๘ พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบล
 ยางค่อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามเพศ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เพศชาย
 $(\bar{X}= ๓.๙๑)$ เพศหญิง $(\bar{X}= ๓.๘๗)$

เมื่อพิจารณาเพศชายเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสังคม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด $(\bar{X}= ๔.๐๐)$
 รองลงมา ได้แก่ ด้านวัฒนธรรมและด้านสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน $(\bar{X}= ๓.๙๙)$ และด้านเศรษฐกิจ
 $(\bar{X}= ๓.๘๐)$ ส่วนด้านสาธารณสุข มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด $(\bar{X}= ๓.๗๘)$ ตามลำดับ

และเพศหญิงเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสังคม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด $(\bar{X}= ๔.๐๐)$ รองลงมา
 ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อม $(\bar{X}= ๓.๙๑)$ ด้านวัฒนธรรม $(\bar{X}= ๓.๙๐)$ และด้านเศรษฐกิจ $(\bar{X}= ๓.๗๗)$ ส่วน
 ด้านสาธารณสุข มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด $(\bar{X}= ๓.๗๕)$ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๙ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับ บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัด นครศรีธรรมราช จำแนกตาม อายุ

บทบาทของพระสงฆ์ใน การพัฒนาชุมชน	ระดับการปฏิบัติ											
	อายุต่ำกว่า ๓๐ ปี			อายุ ๓๐ - ๕๐ ปี			อายุ ๕๑ - ๖๐ ปี			อายุ ๖๑ ปี ขึ้นไป		
	\bar{X}	<i>SD</i>	แปลผล	\bar{X}	<i>SD</i>	แปลผล	\bar{X}	<i>SD</i>	แปลผล	\bar{X}	<i>SD</i>	แปลผล
๑. ด้านสังคม	๔.๐๙	๐.๔๑	มาก	๔.๐๖	๐.๕๓	มาก	๓.๘๙	๐.๕๐	มาก	๓.๙๒	๐.๕๒	มาก
๒. ด้านเศรษฐกิจ	๓.๘๖	๐.๕๑	มาก	๓.๘๑	๐.๖๙	มาก	๓.๗๑	๐.๖๐	มาก	๓.๖๙	๐.๕๕	มาก
๓. ด้านวัฒนธรรม	๔.๐๒	๐.๔๒	มาก	๔.๐๔	๐.๕๒	มาก	๓.๘๘	๐.๔๘	มาก	๓.๗๕	๐.๔๖	มาก
๔. ด้านสาธารณสุข	๓.๘๘	๐.๕๕	มาก	๓.๗๙	๐.๗๒	มาก	๓.๗๕	๐.๖๔	มาก	๓.๕๕	๐.๕๖	มาก
๕. ด้านสิ่งแวดล้อม	๔.๑๒	๐.๔๑	มาก	๓.๙๘	๐.๖๕	มาก	๓.๘๗	๐.๕๒	มาก	๓.๗๓	๐.๕๔	มาก
รวม	๓.๙๙	๐.๓๖	มาก	๓.๙๔	๐.๕๕	มาก	๓.๘๒	๐.๔๕	มาก	๓.๗๓	๐.๔๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๙ พบว่า ระดับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบล ยางค่อม อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตาม อายุ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาอายุต่ำกว่า ๓๐ ปี เป็นรายด้าน พบว่า ด้านสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๑๒$) รองลงมา ได้แก่ ด้านสังคม ($\bar{X} = ๔.๐๙$) ด้านวัฒนธรรม ($\bar{X} = ๔.๐๒$) และด้านสาธารณสุข ($\bar{X} = ๓.๘๘$) ส่วนด้านเศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด ($\bar{X} = ๓.๘๖$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาอายุ ๓๐ - ๕๐ ปี เป็นรายด้าน พบว่า ด้านสังคม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๐๖$) รองลงมา ได้แก่ ด้านวัฒนธรรม ($\bar{X} = ๔.๐๔$) ด้านสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = ๓.๙๘$) และด้าน เศรษฐกิจ ($\bar{X} = ๓.๘๑$) ส่วนด้านสาธารณสุข มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด ($\bar{X} = ๓.๗๙$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาอายุ ๕๑ - ๖๐ ปี เป็นรายด้าน พบว่า ด้านสังคม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = ๓.๘๙$) รองลงมา ได้แก่ ด้านวัฒนธรรม ($\bar{X} = ๓.๘๘$) ด้านสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = ๓.๘๗$) และด้าน สาธารณสุข ($\bar{X} = ๓.๗๕$) ส่วนด้านเศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด ($\bar{X} = ๓.๗๑$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณา อายุ ๖๑ ปี ขึ้นไป เป็นรายด้าน พบว่า ด้านสังคม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = ๓.๙๒$) รองลงมา ได้แก่ ด้านวัฒนธรรม ($\bar{X} = ๓.๗๕$) ด้านสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = ๓.๗๓$) และด้าน เศรษฐกิจ ($\bar{X} = ๓.๖๙$) ส่วนด้านสาธารณสุข มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด ($\bar{X} = ๓.๕๕$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๐ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับ บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตาม ระดับการศึกษา

บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน	ระดับการปฏิบัติ											
	ประถมศึกษา			มัธยมศึกษา/ปวช			อนุปริญาตรี			ปริญาตรี/สูงกว่า		
	\bar{X}	<i>SD</i>	แปลผล	\bar{X}	<i>SD</i>	แปลผล	\bar{X}	<i>SD</i>	แปลผล	\bar{X}	<i>SD</i>	แปลผล
๑. ด้านสังคม	๔.๐๘	๐.๔๑	มาก	๔.๐๐	๐.๔๘	มาก	๓.๘๔	๐.๕๘	มาก	๓.๙๑	๐.๖๕	มาก
๒. ด้านเศรษฐกิจ	๓.๙๒	๐.๔๗	มาก	๓.๗๓	๐.๖๑	มาก	๓.๖๐	๐.๕๓	มาก	๓.๕๙	๐.๘๖	มาก
๓. ด้านวัฒนธรรม	๓.๙๙	๐.๓๗	มาก	๔.๐๑	๐.๕๑	มาก	๓.๗๙	๐.๔๙	มาก	๓.๗๘	๐.๖๙	มาก
๔. ด้านสาธารณสุข	๓.๙๒	๐.๔๘	มาก	๓.๗๗	๐.๖๖	มาก	๓.๔๗	๐.๖๕	ปานกลาง	๓.๔๖	๐.๘๐	ปานกลาง
๕. ด้านสิ่งแวดล้อม	๔.๐๕	๐.๔๔	มาก	๓.๙๗	๐.๕๖	มาก	๓.๗๒	๐.๕๖	มาก	๓.๗๗	๐.๗๓	มาก
รวม	๓.๙๙	๐.๓๔	มาก	๓.๙๐	๐.๔๕	มาก	๓.๖๘	๐.๔๘	มาก	๓.๗๐	๐.๖๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๐ พบว่า ระดับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ ตำบลยางค้อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตาม ระดับการศึกษา โดยภาพรวม อยู่ใน ระดับมาก

เมื่อพิจารณาระดับการศึกษาประถมศึกษา เป็นรายด้าน พบว่า ด้านสังคม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}= ๔.๐๘$) รองลงมา ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อม ($\bar{X}= ๔.๐๕$) และด้านวัฒนธรรม ($\bar{X}= ๓.๙๙$) ส่วน ด้านเศรษฐกิจและด้านสาธารณสุข มีค่าเฉลี่ยน้อยสุดเท่ากัน ($\bar{X}= ๓.๙๒$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณา ระดับศึกษามัธยมศึกษา /ปวช. เป็นรายด้าน พบว่า ด้านวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}= ๔.๐๑$) รองลงมา ได้แก่ ด้านสังคม ($\bar{X}= ๔.๐๐$) ด้านสิ่งแวดล้อม ($\bar{X}= ๓.๙๗$) และด้านสาธารณสุข ($\bar{X}= ๓.๗๗$) ส่วนด้านเศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด ($\bar{X}= ๓.๗๓$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาระดับศึกษาอนุปริญาตรี เป็นรายด้าน พบว่า ด้านสังคม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}= ๓.๘๔$) รองลงมา ได้แก่ ด้านวัฒนธรรม ($\bar{X}= ๓.๗๙$) ด้านสิ่งแวดล้อม ($\bar{X}= ๓.๗๒$) และด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X}= ๓.๖๐$) ส่วนด้านสาธารณสุข มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด ($\bar{X}= ๓.๔๗$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาระดับการศึกษาปริญาตรี/สูงกว่า เป็นรายด้าน พบว่า ด้านสังคม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}= ๓.๙๑$) รองลงมา ได้แก่ ด้านวัฒนธรรม ($\bar{X}= ๓.๗๘$) ด้านสิ่งแวดล้อม ($\bar{X}= ๓.๗๗$) และด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X}= ๓.๕๙$) ส่วนด้านสาธารณสุข มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด ($\bar{X}= ๓.๔๖$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๑ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับ บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัด นครศรีธรรมราช จำแนกตาม อาชีพ

บทบาทของพระสงฆ์ใน การพัฒนาชุมชน	ระดับการปฏิบัติ											
	เกษตรกรรม			รับจ้าง/ค้าขาย			ราชการ/รัฐวิสาหกิจ			อื่น ๆ		
	\bar{X}	<i>SD</i>	แปลผล	\bar{X}	<i>SD</i>	แปลผล	\bar{X}	<i>SD</i>	แปลผล	\bar{X}	<i>SD</i>	แปลผล
๑. ด้านสังคม	๔.๐๘	๐.๔๕	มาก	๓.๙๗	๐.๕๐	มาก	๓.๙๔	๐.๕๖	มาก	๓.๕๙	๐.๔๐	มาก
๒. ด้านเศรษฐกิจ	๓.๘๖	๐.๕๑	มาก	๓.๗๙	๐.๖๑	มาก	๓.๖๒	๐.๗๕	มาก	๓.๕๑	๐.๕๓	มาก
๓. ด้านวัฒนธรรม	๔.๐๒	๐.๔๑	มาก	๓.๙๒	๐.๕๐	มาก	๓.๙๐	๐.๕๘	มาก	๓.๔๗	๐.๔๔	ปานกลาง
๔. ด้านสาธารณสุข	๓.๘๙	๐.๕๖	มาก	๓.๗๖	๐.๖๖	มาก	๓.๕๖	๐.๖๘	มาก	๓.๒๗	๐.๕๔	ปานกลาง
๕. ด้านสิ่งแวดล้อม	๔.๐๕	๐.๔๘	มาก	๓.๙๓	๐.๕๕	มาก	๓.๘๒	๐.๖๔	มาก	๓.๕๒	๐.๕๙	มาก
รวม	๓.๙๘	๐.๓๘	มาก	๓.๘๗	๐.๔๗	มาก	๓.๗๗	๐.๕๕	มาก	๓.๔๗	๐.๔๕	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่า ระดับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ ตำบลยางค่อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตาม อาชีพ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา อาชีพเกษตรกรรม เป็นรายด้าน พบว่า ด้านสังคม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}= ๔.๐๘$) รองลงมา ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อม ($\bar{X}= ๔.๐๕$) ด้านวัฒนธรรม ($\bar{X}= ๔.๐๒$) และด้านสาธารณสุข ($\bar{X}= ๓.๘๙$) ส่วนด้านเศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด ($\bar{X}= ๓.๘๖$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณา อาชีพรับจ้าง /ค้าขาย เป็นรายด้าน พบว่า ด้านสังคม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}= ๓.๙๗$) รองลงมา ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อม ($\bar{X}= ๓.๙๓$) ด้านวัฒนธรรม ($\bar{X}= ๓.๙๒$) และด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X}= ๓.๗๙$) ส่วนด้านสาธารณสุข มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด ($\bar{X}= ๓.๗๖$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาอาชีพราชการ/รัฐวิสาหกิจ เป็นรายด้าน พบว่า ด้านสังคม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}= ๓.๙๔$) รองลงมา ได้แก่ ด้านวัฒนธรรม ($\bar{X}= ๓.๙๐$) ด้านสิ่งแวดล้อม ($\bar{X}= ๓.๘๒$) และด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X}= ๓.๖๒$) ส่วนด้านสาธารณสุข มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด ($\bar{X}= ๓.๕๖$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาอาชีพอื่น ๆ เป็นรายด้าน พบว่า ด้านสังคม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}= ๓.๕๙$) รองลงมา ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อม ($\bar{X}= ๓.๕๒$) ด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X}= ๓.๕๑$) และด้านวัฒนธรรม ($\bar{X}= ๓.๔๗$) ส่วนด้านสาธารณสุข มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด ($\bar{X}= ๓.๒๗$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๒ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับ บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัด นครศรีธรรมราช จำแนกตาม รายได้ต่อเดือน

บทบาทของพระสงฆ์ใน การพัฒนาชุมชน	ระดับการปฏิบัติ											
	ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท			๑๐,๐๐๐ - ๑๕,๐๐๐ บาท			๑๕,๐๐๑ - ๒๐,๐๐๐ บาท			สูงกว่า ๒๐,๐๐๐ บาท		
	\bar{X}	<i>SD</i>	แปลผล	\bar{X}	<i>SD</i>	แปลผล	\bar{X}	<i>SD</i>	แปลผล	\bar{X}	<i>SD</i>	แปลผล
๑. ด้านสังคม	๓.๘๗	๐.๕๑	มาก	๔.๐๕	๐.๔๕	มาก	๔.๐๓	๐.๔๔	มาก	๔.๐๒	๐.๗๓	มาก
๒. ด้านเศรษฐกิจ	๓.๖๕	๐.๕๙	มาก	๓.๘๕	๐.๕๕	มาก	๓.๘๘	๐.๔๗	มาก	๓.๔๘	๐.๙๑	ปานกลาง
๓. ด้านวัฒนธรรม	๓.๘๗	๐.๕๐	มาก	๓.๙๙	๐.๔๓	มาก	๓.๙๙	๐.๔๐	มาก	๓.๗๕	๐.๗๘	มาก
๔. ด้านสาธารณสุข	๓.๕๙	๐.๗๒	มาก	๓.๘๘	๐.๖๐	มาก	๓.๘๖	๐.๔๐	มาก	๓.๓๗	๐.๗๘	ปานกลาง
๕. ด้านสิ่งแวดล้อม	๓.๘๐	๐.๕๙	มาก	๔.๐๔	๐.๔๙	มาก	๔.๐๐	๐.๔๖	มาก	๓.๗๓	๐.๗๙	มาก
รวม	๓.๗๖	๐.๔๙	มาก	๓.๙๖	๐.๔๒	มาก	๓.๙๕	๐.๓๒	มาก	๓.๖๗	๐.๖๙	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๒ พบว่า ระดับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ ตำบลยางค่อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตาม รายได้ต่อเดือน โดยภาพรวม อยู่ใน ระดับมาก

เมื่อพิจารณารายได้ต่อเดือนต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท เป็นรายด้าน พบว่า ด้านสังคมและ ด้านวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากัน (\bar{X} = ๓.๘๗) รองลงมา ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อม (\bar{X} = ๓.๘๐) และด้านเศรษฐกิจ (\bar{X} = ๓.๖๕) ส่วนด้านสาธารณสุข มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด (\bar{X} = ๓.๕๙) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณารายได้ต่อเดือน ๑๐,๐๐๐ - ๑๕,๐๐๐ บาท เป็นรายด้าน พบว่า ด้านสังคม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด (\bar{X} = ๔.๐๕) รองลงมา ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อม (\bar{X} = ๔.๐๔) ด้านวัฒนธรรม (\bar{X} = ๓.๙๙) และด้านสาธารณสุข (\bar{X} = ๓.๘๘) ส่วนด้านเศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด (\bar{X} = ๓.๘๕) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณารายได้ต่อเดือน ๑๕,๐๐๑ - ๒๐,๐๐๐ บาท เป็นรายด้าน พบว่า ด้านสังคม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด (\bar{X} = ๔.๐๓) รองลงมา ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อม (\bar{X} = ๔.๐๐) ด้านวัฒนธรรม (\bar{X} = ๓.๙๙) และด้านเศรษฐกิจ (\bar{X} = ๓.๘๘) ส่วนด้านสาธารณสุข มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด (\bar{X} = ๓.๘๖) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณา รายได้ต่อเดือน สูงกว่า ๒๐,๐๐๐ บาท เป็นรายด้าน พบว่า ด้านสังคม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด (\bar{X} = ๔.๐๒) รองลงมา ได้แก่ ด้านวัฒนธรรม (\bar{X} = ๓.๗๕) ด้านสิ่งแวดล้อม (\bar{X} = ๓.๗๓) และด้านเศรษฐกิจ (\bar{X} = ๓.๔๘) ส่วนด้านสาธารณสุข มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด (\bar{X} = ๓.๓๗) ตามลำดับ

ตอนที่ ๔ ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบ บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนใน เขตพื้นที่ ตำบลยางค้อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๓ แสดงผลการเปรียบเทียบบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ตามความคิดเห็น ของประชาชนที่มี เพศ ต่างกัน

บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน	เพศ	n=๓๖๑	\bar{X}	SD	t	Sig.
๑. ด้านสังคม	ชาย	๑๖๑	๔.๐๐	๐.๔๙	-๐.๑๗๓	๐.๘๕๓
	หญิง	๒๐๐	๔.๐๐	๐.๕๐		
๒. ด้านเศรษฐกิจ	ชาย	๑๖๑	๓.๘๐	๐.๕๖	๐.๔๖๔	๐.๑๙๖
	หญิง	๒๐๐	๓.๗๗	๐.๖๒		
๓. ด้านวัฒนธรรม	ชาย	๑๖๑	๓.๙๙	๐.๔๔	๑.๗๔๙	๐.๐๘๙
	หญิง	๒๐๐	๓.๙๐	๐.๕๑		
๔. ด้านสาธารณสุข	ชาย	๑๖๑	๓.๗๘	๐.๕๙	๐.๕๒๒	๐.๑๕๒
	หญิง	๒๐๐	๓.๗๕	๐.๖๖		
๕. ด้านสิ่งแวดล้อม	ชาย	๑๖๑	๓.๙๙	๐.๕๒	๑.๓๖๘	๐.๑๙๑
	หญิง	๒๐๐	๓.๙๑	๐.๕๗		
รวม	ชาย	๑๖๑	๓.๒๖	๐.๓๕	๐.๙๒๑	๐.๑๑๓
	หญิง	๒๐๐	๓.๒๒	๐.๔๑		

* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๓ พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนใน เขตพื้นที่ ตำบลยางค้อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามความคิดเห็นของประชาชนที่มีเพศต่างกัน โดยรวม ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้าน ไม่แตก ต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ตารางที่ ๔.๑๔ แสดงผลการเปรียบเทียบ บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ตามความคิดเห็น
ของประชาชนที่มี อายุ ต่างกัน

บทบาทของพระสงฆ์ใน การพัฒนาชุมชน	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
๑. ด้านสังคม	ระหว่างกลุ่ม	๒.๗๒๘	๓	.๙๐๙ .๒๔๓	๓.๗๓๖*	.๐๑๑
	ภายในกลุ่ม	๘๖.๙๐๒	๓๕๗			
	รวม	๘๙.๖๓๐	๓๖๐			
๒. ด้านเศรษฐกิจ	ระหว่างกลุ่ม	๑.๘๕๗	๓	.๖๑๙ .๓๕๕	๑.๗๔๓	.๑๕๘
	ภายในกลุ่ม	๑๒๖.๗๙๐	๓๕๗			
	รวม	๑๒๘.๖๔๗	๓๖๐			
๓. ด้านวัฒนธรรม	ระหว่างกลุ่ม	๔.๕๓๕	๓	๑.๕๑๒ .๒๒๘	๖.๖๓๓*	.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๘๑.๓๖๔	๓๕๗			
	รวม	๘๕.๘๙๙	๓๖๐			
๔. ด้านสาธารณสุข	ระหว่างกลุ่ม	๔.๔๙๖	๓	๑.๔๙๙ .๓๙๔	๓.๘๐๘*	.๐๑๐
	ภายในกลุ่ม	๑๔๐.๕๑๔	๓๕๗			
	รวม	๑๔๕.๐๑๐	๓๖๐			
๕. ด้านสิ่งแวดล้อม	ระหว่างกลุ่ม	๖.๖๘๕	๓	๒.๒๒๘ .๒๙๑	๗.๖๔๘*	.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๑๐๔.๐๒๖	๓๕๗			
	รวม	๑๑๐.๗๑๑	๓๖๐			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	๒.๔๕๒	๓	๑.๑๗๗ .๒๐๖	๕.๗๐๖*	.๐๐๑
	ภายในกลุ่ม	๕๑.๑๓๘	๓๕๗			
	รวม	๕๓.๕๙๐	๓๖๐			

* แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๔ พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ในเขตพื้นที่ตำบล
ยางค่อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามความคิดเห็นของประชาชนที่มีอายุต่างกัน โดยรวม
แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาท
ของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ในเขตพื้นที่ ตำบลยางค่อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช
แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ยกเว้นด้านเศรษฐกิจ ไม่แตกต่างกัน

ผู้วิจัยจึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ ผลการทดสอบพบความแตกต่าง
ดังแสดงในตารางที่ ๔.๑๕ - ๔.๑๘

ตารางที่ ๔.๑๕ แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ ตามความคิดเห็นของประชาชน เกี่ยวกับ บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ที่มี อายุ ต่างกัน ด้านสังคม

อายุ	\bar{X}	ต่ำกว่า ๓๐ ปี	๓๐ - ๕๐ ปี	๕๑ - ๖๐ ปี	๖๑ ปี ขึ้นไป
		๔.๐๙	๔.๐๖	๓.๘๙	๓.๙๒
ต่ำกว่า ๓๐ ปี	๔.๐๙	-	-๐.๐๓	-๐.๒๐*	-๐.๑๖*
๓๐ - ๕๐ ปี	๔.๐๖	-	-	-๐.๑๖*	-๐.๑๓
๕๑ - ๖๐ ปี	๓.๘๙	-	-	-	๐.๐๓
๖๑ ปี ขึ้นไป	๓.๙๒	-	-	-	-

จากตารางที่ ๔.๑๕ เมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่ บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ตามความคิดเห็นของประชาชนที่มี อายุ ต่างกันเป็นรายคู่ ด้านสังคม พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่ำกว่า ๓๐ ปี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน มากกว่าประชาชนที่มีอายุ ๓๐ - ๕๐ ปี สูงกว่าประชาชนที่มีอายุ ๕๑ - ๖๐ ปี และมากกว่าประชาชนที่มีอายุ ๖๑ ปี ขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ประชาชนที่มีอายุ ๓๐ - ๕๐ ปี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน มากกว่าประชาชนที่มีอายุ ๕๑ - ๖๐ ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ส่วนรายคู่อื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๖ แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ ตามความคิดเห็นของประชาชน เกี่ยวกับ บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ที่มี อายุ ต่างกัน ด้านวัฒนธรรม

อายุ	\bar{X}	ต่ำกว่า ๓๐ ปี	๓๐ - ๕๐ ปี	๕๑ - ๖๐ ปี	๖๑ ปี ขึ้นไป
		๔.๐๒	๔.๐๔	๓.๘๘	๓.๗๕
ต่ำกว่า ๓๐ ปี	๔.๐๒	-	๐.๐๒	-๐.๑๔*	-๐.๒๗*
๓๐ - ๕๐ ปี	๔.๐๔	-	-	-๐.๑๖*	-๐.๒๙*
๕๑ - ๖๐ ปี	๓.๘๘	-	-	-	๐.๑๓
๖๑ ปี ขึ้นไป	๓.๗๕	-	-	-	-

จากตารางที่ ๔.๑๖ เมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่ บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ตามความคิดเห็นของประชาชนที่มี อายุ ต่างกันเป็นรายคู่ ด้านวัฒนธรรม พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่ำกว่า ๓๐ ปี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน มากกว่าประชาชนที่มีอายุ ๕๑ - ๖๐ ปี และมากกว่าประชาชนที่มีอายุ ๖๐ ปี ขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ประชาชนที่มีอายุ ๓๐ - ๕๐ ปี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน มากกว่าประชาชนที่มีอายุ ๕๑ - ๖๐ ปี และมากกว่าประชาชนที่มีอายุ ๖๐ ปี ขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ส่วนรายคู่อื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๗ แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ ตามความคิดเห็นของประชาชน เกี่ยวกับ บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ที่มี อายุ ต่างกัน ด้าน สาธารณสุข

อายุ	\bar{X}	ต่ำกว่า ๓๐ ปี	๓๐ - ๕๐ ปี	๕๑ - ๖๐ ปี	๖๑ ปี ขึ้นไป
		๓.๘๘	๓.๗๙	๓.๗๕	๓.๕๕
ต่ำกว่า ๓๐ ปี	๓.๘๘	-	-๐.๐๙	-๐.๑๓	-๐.๓๓*
๓๐ - ๕๐ ปี	๓.๗๙	-	-	-๐.๐๔	-๐.๒๔*
๕๑ - ๖๐ ปี	๓.๗๕	-	-	-	-๐.๒๐
๖๑ ปี ขึ้นไป	๓.๕๕	-	-	-	-

จากตารางที่ ๔.๑๗ เมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่ บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ตามความคิดเห็นของประชาชนที่มี อายุ ต่างกันเป็นรายคู่ ด้านสาธารณสุข พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่ำกว่า ๓๐ ปี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน มากกว่าประชาชนที่มีอายุ ๖๐ ปี ขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ประชาชนที่มีอายุ ๓๐ - ๕๐ ปี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน มากกว่าประชาชนที่มีอายุ ๖๐ ปี ขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ส่วนรายคู่อื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๘ แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ ตามความคิดเห็นของประชาชน เกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ที่มีอายุ ต่างกัน ด้านสิ่งแวดล้อม

อายุ	\bar{X}	ต่ำกว่า ๓๐ ปี	๓๐ - ๕๐ ปี	๕๑ - ๖๐ ปี	๖๑ ปี ขึ้นไป
		๔.๑๒	๓.๙๘	๓.๘๗	๓.๗๓
ต่ำกว่า ๓๐ ปี	๔.๑๒	-	-๐.๑๔	-๐.๒๕*	-๐.๓๙
๓๐ - ๕๐ ปี	๓.๙๘	-	-	-๐.๑๑	-๐.๒๕*
๕๑ - ๖๐ ปี	๓.๘๗	-	-	-	-๐.๑๔
๖๑ ปี ขึ้นไป	๓.๗๓	-	-	-	-

จากตารางที่ ๔.๑๘ เมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่ บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ตามความคิดเห็นของประชาชนที่มี อายุ ต่างกันเป็นรายคู่ ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่ำกว่า ๓๐ ปี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน มากกว่าประชาชนที่มีอายุ ๕๑ - ๖๐ ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ประชาชนที่มีอายุ ๓๐ - ๕๐ ปี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน มากกว่าประชาชนที่มีอายุ ๖๐ ปี ขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ส่วนรายคู่อื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๙ แสดงผลการเปรียบเทียบ บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ตามความคิดเห็น
ของประชาชนที่มี ระดับการศึกษา ต่างกัน

บทบาทของพระสงฆ์ใน การพัฒนาชุมชน	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
๑. ด้านสังคม	ระหว่างกลุ่ม	๒.๖๕๖	๓	.๘๘๕ .๒๔๔	๓.๖๓๕*	.๐๑๓
	ภายในกลุ่ม	๘๖.๙๗๓	๓๕๗			
	รวม	๘๙.๖๓๐	๓๖๐			
๒. ด้านเศรษฐกิจ	ระหว่างกลุ่ม	๖.๖๘๒	๓	๒.๒๒๗ .๓๔๒	๖.๕๑๙*	.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๑๒๑.๙๖๕	๓๕๗			
	รวม	๑๒๘.๖๔๗	๓๖๐			
๓. ด้านวัฒนธรรม	ระหว่างกลุ่ม	๓.๑๔๔	๓	๑.๐๔๘ .๒๓๒	๔.๕๒๒*	.๐๐๔
	ภายในกลุ่ม	๘๒.๗๕๕	๓๕๗			
	รวม	๘๕.๘๙๙	๓๖๐			
๔. ด้านสาธารณสุข	ระหว่างกลุ่ม	๑๒.๔๕๘	๓	๔.๑๕๓ .๓๗๑	๑๑.๑๘๕*	.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๑๓๒.๕๕๒	๓๕๗			
	รวม	๑๔๕.๐๑๐	๓๖๐			
๕. ด้านสิ่งแวดล้อม	ระหว่างกลุ่ม	๕.๘๙๙	๓	๑.๙๖๖ .๒๙๔	๖.๖๙๗*	.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๑๐๔.๘๑๓	๓๕๗			
	รวม	๑๑๐.๗๑๑	๓๖๐			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	๓.๗๕๑	๓	๑.๘๐๐ .๒๐๑	๘.๙๕๕*	.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๔๙.๘๓๙	๓๕๗			
	รวม	๕๓.๕๙๐	๓๖๐			

* แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๙ พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ในเขตพื้นที่ตำบล
ยางค่อม อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามความคิดเห็นของประชาชนที่มีระดับการศึกษา
ต่างกัน โดยรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มี ระดับการศึกษา ต่างกัน มี ความคิดเห็น
เกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ในเขตพื้นที่ ตำบลยางค่อม อำเภอพิปูน จังหวัด
นครศรีธรรมราช แตกต่างกันทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ผู้วิจัยจึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ ผลการทดสอบพบความแตกต่าง
ดังแสดงในตารางที่ ๔.๒๐ - ๔.๒๔

ตารางที่ ๔.๒๐ แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ ตามความคิดเห็นของประชาชน เกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ที่มี ระดับการศึกษา ต่างกัน ด้านสังคม

ระดับการศึกษา	\bar{X}	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา/ ปวช	อนุปริญญาตรี	ปริญญาตรี/ สูงกว่า
		๔.๐๘	๔.๐๐	๓.๘๔	๓.๙๑
ประถมศึกษา	๔.๐๘	-	-๐.๐๘	-๐.๒๔*	-๐.๑๗*
มัธยมศึกษา/ปวช	๔.๐๐	-	-	-๐.๑๖	-๐.๐๙
อนุปริญญาตรี	๓.๘๔	-	-	-	๐.๐๗
ปริญญาตรี/สูงกว่า	๓.๙๑	-	-	-	-

จากตารางที่ ๔.๒๐ เมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่ บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ตามความคิดเห็นของประชาชน ที่มี ระดับการศึกษา ต่างกันเป็นรายคู่ ด้านสังคม พบว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน มากกว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาอนุปริญญา และมากกว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี/สูงกว่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ส่วนรายคู่อื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๒๑ แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ ตามความคิดเห็นของประชาชน เกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ที่มี ระดับการศึกษา ต่างกัน ด้านเศรษฐกิจ

ระดับการศึกษา	\bar{X}	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา/ ปวช	อนุปริญญาตรี	ปริญญาตรี/ สูงกว่า
		๓.๙๒	๓.๗๓	๓.๖๐	๓.๕๙
ประถมศึกษา	๓.๙๒	-	-๐.๑๙*	-๐.๓๒*	-๐.๓๓*
มัธยมศึกษา/ปวช	๓.๗๓	-	-	-๐.๑๓	-๐.๑๔
อนุปริญญาตรี	๓.๖๐	-	-	-	-๐.๐๑
ปริญญาตรี/สูงกว่า	๓.๕๙	-	-	-	-

จากตารางที่ ๔.๒๑ เมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่ บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ตามความคิดเห็นของประชาชน ที่มี ระดับการศึกษา ต่างกันเป็นรายคู่ ด้านเศรษฐกิจ พบว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน มากกว่าประชาชน ที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษา มากกว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาอนุปริญญา และมากกว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี/สูงกว่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ส่วนรายคู่อื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๒๒ แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยราย ายคู่ ตามความคิดเห็นของประชาชน เกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ที่มี ระดับการศึกษา ต่างกัน ด้านวัฒนธรรม

ระดับการศึกษา	\bar{X}	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา/ ปวช	อนุปริญญาตรี	ปริญญาตรี/ สูงกว่า
		๓.๙๙	๔.๐๑	๓.๗๙	๓.๗๘
ประถมศึกษา	๓.๙๙	-	๐.๐๒	-๐.๒๐*	-๐.๒๑*
มัธยมศึกษา/ปวช	๔.๐๑	-	-	-๐.๒๒*	-๐.๒๓*
อนุปริญญาตรี	๓.๗๙	-	-	-	-๐.๐๑
ปริญญาตรี/สูงกว่า	๓.๗๘	-	-	-	-

จากตารางที่ ๔.๒๒ เมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่ บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ตามความคิดเห็นของประชาชน ที่มี ระดับการศึกษา ต่างกันเป็นรายคู่ ด้านวัฒนธรรม พบว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน มากกว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาอนุปริญญา และมากกว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี/สูงกว่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ประชาชนที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน มากกว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาอนุปริญญา และมากกว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี/สูงกว่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ส่วนรายคู่อื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๒๓ แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ ตามความคิดเห็นของประชาชน เกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ที่มี ระดับการศึกษาต่างกัน ด้านสาธารณสุข

ระดับการศึกษา	\bar{X}	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา/ ปวช	อนุปริญญาตรี	ปริญญาตรี/ สูงกว่า
		๓.๙๒	๓.๗๗	๓.๔๗	๓.๔๖
ประถมศึกษา	๓.๙๒	-	-๐.๑๕*	-๐.๔๕*	-๐.๕๖*
มัธยมศึกษา/ปวช	๓.๗๗	-	-	-๐.๓๐*	-๐.๓๑*
อนุปริญญาตรี	๓.๔๗	-	-	-	-๐.๐๑
ปริญญาตรี/สูงกว่า	๓.๔๖	-	-	-	-

จากตารางที่ ๔.๒๓ เมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่ บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ตามความคิดเห็นของประชาชนที่มี ระดับการศึกษา ต่างกันเป็นรายคู่ ด้านสาธารณสุข พบว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน มากกว่าประชาชน ที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษา มากกว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาอนุปริญญา และมากกว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี/สูงกว่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ประชาชนที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน มากกว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาอนุปริญญา และมากกว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี/สูงกว่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ส่วนรายคู่อื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๒๔ แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ ตามความคิดเห็นของประชาชน เกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ที่มี ระดับการศึกษาต่างกัน ด้านสิ่งแวดล้อม

ระดับการศึกษา	\bar{X}	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา/ ปวช	อนุปริญญาตรี	ปริญญาตรี/ สูงกว่า
		๔.๐๕	๓.๙๗	๓.๗๒	๓.๗๗
ประถมศึกษา	๔.๐๕	-	-๐.๐๘	-๐.๓๓*	-๐.๒๘*
มัธยมศึกษา/ปวช	๓.๙๗	-	-	-๐.๒๕*	-๐.๒๐*
อนุปริญญาตรี	๓.๗๒	-	-	-	๐.๐๕
ปริญญาตรี/สูงกว่า	๓.๗๗	-	-	-	-

จากตารางที่ ๔.๒๔ เมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่ บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ตามความคิดเห็นของประชาชนที่มี ระดับการศึกษา ต่างกันเป็นรายคู่ ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน มากกว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาอนุปริญญา และมากกว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี/สูงกว่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ประชาชนที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน มากกว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาอนุปริญญา และมากกว่าประชาชน ที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี/สูงกว่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ส่วนรายคู่อื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๒๕ แสดงผลการเปรียบเทียบ บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ตามความคิดเห็น
ของประชาชนที่มี อาชีพ ต่างกัน

บทบาทของพระสงฆ์ ในการพัฒนาชุมชน	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
๑. ด้านสังคม	ระหว่างกลุ่ม	๕.๓๙๗	๓	๑.๗๙๙ .๒๓๖	๗.๖๒๕*	.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๘๔.๒๓๒	๓๕๗			
	รวม	๘๙.๖๓๐	๓๖๐			
๒. ด้านเศรษฐกิจ	ระหว่างกลุ่ม	๔.๕๐๖	๓	๑.๕๐๒ .๓๔๘	๔.๓๑๙*	.๐๐๕
	ภายในกลุ่ม	๑๒๔.๑๔๑	๓๕๗			
	รวม	๑๒๘.๖๔๗	๓๖๐			
๓. ด้านวัฒนธรรม	ระหว่างกลุ่ม	๖.๑๑๔	๓	๒.๐๓๘ .๒๒๓	๙.๑๑๙*	.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๗๙.๗๘๕	๓๕๗			
	รวม	๘๕.๘๙๙	๓๖๐			
๔. ด้านสาธารณสุข	ระหว่างกลุ่ม	๑๑.๒๓๙	๓	๓.๗๔๖ .๓๗๕	๙.๙๙๘*	.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๑๓๓.๗๗๑	๓๕๗			
	รวม	๑๔๕.๐๑๐	๓๖๐			
๕. ด้านสิ่งแวดล้อม	ระหว่างกลุ่ม	๗.๐๔๐	๓	๒.๓๔๗ .๒๙๐	๘.๐๘๑*	.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๑๐๓.๖๗๒	๓๕๗			
	รวม	๑๑๐.๗๑๑	๓๖๐			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	๔.๔๔๑	๓	๒.๑๓๒ .๑๙๘	๑๐.๗๕๓*	.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๔๙.๑๔๙	๓๕๗			
	รวม	๕๓.๕๙๐	๓๖๐			

* แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๕ พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ในเขตพื้นที่ตำบล
ยางค่อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามความคิดเห็นของประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน
โดยรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มี อาชีพ ต่างกัน มี ความคิดเห็นเกี่ยวกับ
บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ในเขตพื้นที่ ตำบลยางค่อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัด
นครศรีธรรมราช แตกต่างกันทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ผู้วิจัยจึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ ผลการทดสอบพบความแตกต่าง
ดังแสดงในตารางที่ ๔.๒๖ - ๔.๓๐

ตารางที่ ๔.๒๖ แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ ตามความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ที่มี อาชีพ ต่างกัน ด้านสังคม

อาชีพ	\bar{X}	เกษตรกรรม	รับจ้าง/ ค้าขาย	ราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	อื่น ๆ
		๔.๐๘	๓.๙๗	๓.๙๔	๓.๕๙
เกษตรกรรม	๔.๐๘	-	-๐.๑๑	-๐.๑๔*	-๐.๔๙*
รับจ้าง/ค้าขาย	๓.๙๗	-	-	-๐.๐๓	-๐.๓๘*
ราชการ/รัฐวิสาหกิจ	๓.๙๔	-	-	-	-๐.๓๕*
อื่น ๆ	๓.๕๙	-	-	-	-

จากตารางที่ ๔.๒๖ เมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่ บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ตามความคิดเห็นของประชาชน ที่มี อาชีพ ต่างกันเป็นรายคู่ ด้านสังคม พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกรรม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน มากกว่าประชาชนที่มีอาชีพราชการ/รัฐวิสาหกิจ และมากกว่าประชาชนที่มีอาชีพอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ประชาชนที่มี อาชีพรับจ้าง /ค้าขาย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน มากกว่าประชาชนที่มีอาชีพอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ประชาชนที่มี อาชีพราชการ /รัฐวิสาหกิจ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน มากกว่าประชาชนที่มีอาชีพอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ส่วนรายคู่อื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๒๗ แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ ตามความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ที่มี อาชีพ ต่างกัน ด้าน เศรษฐกิจ

อาชีพ	\bar{X}	เกษตรกรรม	รับจ้าง/ ค้าขาย	ราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	อื่น ๆ
		๓.๘๖	๓.๗๙	๓.๖๒	๓.๕๑
เกษตรกรรม	๓.๘๖	-	-๐.๐๗	-๐.๒๔*	-๐.๓๕*
รับจ้าง/ค้าขาย	๓.๗๙	-	-	-๐.๑๗	-๐.๒๘*
ราชการ/รัฐวิสาหกิจ	๓.๖๒	-	-	-	-๐.๑๑
อื่น ๆ	๓.๕๑	-	-	-	-

จากตารางที่ ๔.๒๗ เมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่ บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ตามความคิดเห็นของประชาชนที่มี อาชีพ ต่างกันเป็นรายคู่ ด้านเศรษฐกิจ พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกรรม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน มากกว่าประชาชนที่มีอาชีพราชการ /รัฐวิสาหกิจ และมากกว่าประชาชนที่มีอาชีพอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ประชาชนที่มี อาชีพรับจ้าง /ค้าขาย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน มากกว่าประชาชนที่มีอาชีพอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ส่วนรายคู่อื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๒๘ แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ ตามความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ที่มี อาชีพ ต่างกัน ด้านวัฒนธรรม

อาชีพ	\bar{X}	เกษตรกรรม	รับจ้าง/ ค้าขาย	ราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	อื่น ๆ
		๔.๐๒	๓.๙๒	๓.๙๐	๓.๔๗
เกษตรกรรม	๔.๐๒	-	-๐.๑๐	-๐.๑๒	-๐.๕๕*
รับจ้าง/ค้าขาย	๓.๙๒	-	-	-๐.๐๒	-๐.๕๕*
ราชการ/รัฐวิสาหกิจ	๓.๙๐	-	-	-	-๐.๕๓*
อื่น ๆ	๓.๔๗	-	-	-	-

จากตารางที่ ๔.๒๘ เมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่ บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ตามความคิดเห็นของประชาชนที่มี อาชีพ ต่างกันเป็นรายคู่ ด้านวัฒนธรรม พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกรรม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน มากกว่าประชาชนที่มีอาชีพอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ประชาชนที่มี อาชีพรับจ้าง /ค้าขาย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน มากกว่าประชาชนที่มีอาชีพอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ประชาชนที่มีอาชีพราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน มากกว่าประชาชนที่มีอาชีพอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ส่วนรายคู่อื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๒๙ แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ ตามความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ที่มี อาชีพ ต่างกัน ด้านสาธารณสุข

อาชีพ	\bar{X}	เกษตรกรรม	รับจ้าง/ ค้าขาย	ราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	อื่น ๆ
		๓.๘๙	๓.๗๖	๓.๕๖	๓.๒๗
เกษตรกรรม	๓.๘๙	-	-๐.๑๓	-๐.๓๓*	-๐.๖๒*
รับจ้าง/ค้าขาย	๓.๗๖	-	-	-๐.๒๐	-๐.๔๙*
ราชการ/รัฐวิสาหกิจ	๓.๕๖	-	-	-	-๐.๒๙
อื่น ๆ	๓.๒๗	-	-	-	-

จากตารางที่ ๔.๒๙ เมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่ บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ตามความคิดเห็นของประชาชนที่มี อาชีพ ต่างกันเป็นรายคู่ ด้านสาธารณสุข พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกรรม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน มากกว่าประชาชนที่มีอาชีพราชการ/รัฐวิสาหกิจ และมากกว่าประชาชนที่มีอาชีพอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ประชาชนที่มี อาชีพรับจ้าง /ค้าขาย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน มากกว่าประชาชนที่มีอาชีพอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ส่วนรายคู่อื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๓๐ แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ ตามความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ที่มี อาชีพ ต่างกัน ด้าน สิ่งแวดล้อม

อาชีพ	\bar{X}	เกษตรกรรม	รับจ้าง/ ค้าขาย	ราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	อื่น ๆ
		๔.๐๕	๓.๙๓	๓.๘๒	๓.๕๒
เกษตรกรรม	๔.๐๕	-	-๐.๑๒	-๐.๒๓*	-๐.๕๓*
รับจ้าง/ค้าขาย	๓.๙๓	-	-	-๐.๑๑	-๐.๔๑*
ราชการ/รัฐวิสาหกิจ	๓.๘๒	-	-	-	-๐.๓๐*
อื่น ๆ	๓.๕๒	-	-	-	-

จากตารางที่ ๔.๓๐ เมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่ บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ตามความคิดเห็นของประชาชนที่มี อาชีพ ต่างกันเป็นรายคู่ ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกรรม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน มากกว่าประชาชนที่มีอาชีพราชการ/รัฐวิสาหกิจ และมากกว่าประชาชนที่มีอาชีพอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ประชาชนที่มี อาชีพรับจ้าง /ค้าขาย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน มากกว่าประชาชนที่มีอาชีพอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ประชาชนที่มี อาชีพราชการ /รัฐวิสาหกิจ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน มากกว่าประชาชนที่มีอาชีพอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ส่วนรายคู่อื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๓๑ แสดงผลการเปรียบเทียบ บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ตามความคิดเห็น
ของประชาชนที่มี รายได้ต่อเดือน ต่างกัน

บทบาทของพระสงฆ์ ในการพัฒนาชุมชน	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
๑. ด้านสังคม	ระหว่างกลุ่ม	๑.๘๕๑	๓	.๖๑๗ .๒๔๖	๒.๕๑๐	.๐๕๙
	ภายในกลุ่ม	๘๗.๗๗๘	๓๕๗			
	รวม	๘๙.๖๓๐	๓๖๐			
๒. ด้านเศรษฐกิจ	ระหว่างกลุ่ม	๕.๙๗๗	๓	๑.๙๙๒ .๓๔๔	๕.๗๙๘*	.๐๐๑
	ภายในกลุ่ม	๑๒๒.๖๗๐	๓๕๗			
	รวม	๑๒๘.๖๔๗	๓๖๐			
๓. ด้านวัฒนธรรม	ระหว่างกลุ่ม	๒.๒๐๖	๓	.๗๓๕ .๒๓๔	๓.๑๓๖*	.๐๒๖
	ภายในกลุ่ม	๘๓.๖๙๓	๓๕๗			
	รวม	๘๕.๘๙๙	๓๖๐			
๔. ด้านสาธารณสุข	ระหว่างกลุ่ม	๑๐.๒๐๓	๓	๓.๔๐๑ .๓๗๘	๙.๐๐๖*	.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๑๓๔.๘๐๗	๓๕๗			
	รวม	๑๔๕.๐๑๐	๓๖๐			
๕. ด้านสิ่งแวดล้อม	ระหว่างกลุ่ม	๕.๑๑๐	๓	๑.๗๐๓ .๒๙๖	๕.๗๕๙*	.๐๐๑
	ภายในกลุ่ม	๑๐๕.๖๐๑	๓๕๗			
	รวม	๑๑๐.๗๑๑	๓๖๐			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	๒.๙๒๗	๓	๑.๔๐๕ .๒๐๔	๖.๘๗๖*	.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๕๐.๖๖๓	๓๕๗			
	รวม	๕๓.๕๙๐	๓๖๐			

* แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๓๑ พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ในเขตพื้นที่ตำบล
ยางค้อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามความคิดเห็นของประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือน
ต่างกัน โดยรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มี รายได้ต่อเดือน ต่างกัน มี ความคิดเห็น
เกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ในเขตพื้นที่ ตำบลยางค้อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัด
นครศรีธรรมราช แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ยกเว้นด้านสังคม ไม่แตกต่างกัน

ผู้วิจัยจึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ ผลการทดสอบพบความแตกต่าง
ดังแสดงในตารางที่ ๔.๓๒ - ๔.๓๕

ตารางที่ ๔.๓๒ แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ ตามความคิดเห็นของประชาชน เกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ที่มี รายได้ต่อเดือนต่างกัน ด้านเศรษฐกิจ

รายได้ต่อเดือน	\bar{X}	ต่ำกว่า	๑๐,๐๐๐-	๑๕,๐๐๑-	สูงกว่า
		๑๐,๐๐๐ บาท	๑๕๐๐๐ บาท	๒๐,๐๐๐ บาท	๒๐,๐๐๐ บาท
		๓.๖๕	๓.๘๕	๓.๘๘	๓.๔๘
ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท	๓.๖๕	-	๐.๒๐*	๐.๒๓*	-๐.๑๗
๑๐,๐๐๐-๑๕,๐๐๐บาท	๓.๘๕	-	-	๐.๐๓	-๐.๓๗*
๑๕,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท	๓.๘๘	-	-	-	-๐.๔๐*
สูงกว่า ๒๐,๐๐๐ บาท	๓.๔๘	-	-	-	-

จากตารางที่ ๔.๓๒ เมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่ บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ตามความคิดเห็นของประชาชน ที่มี รายได้ต่อเดือน ต่างกันเป็นรายคู่ ด้านเศรษฐกิจ พบว่าประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน น้อย กว่าประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือน ๑๐,๐๐๐-๑๕,๐๐๐ บาท และน้อยกว่าประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือน ๑๕,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือน ๑๐,๐๐๐-๑๕,๐๐๐ บาท มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน มากกว่าประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนสูงกว่า ๒๐,๐๐๐ บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ประชาชนที่มี รายได้ต่อเดือน ๑๕,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน มากกว่าประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนสูงกว่า ๒๐,๐๐๐ บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ส่วนรายคู่อื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๓๓ แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ ตามความคิดเห็นของประชาชน เกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ที่มี รายได้ต่อเดือนต่างกัน ด้านวัฒนธรรม

รายได้ต่อเดือน	\bar{X}	ต่ำกว่า	๑๐,๐๐๐-	๑๕,๐๐๑-	สูงกว่า
		๑๐,๐๐๐	๑๕๐๐๐	๒๐,๐๐๐	๒๐,๐๐๐
		บาท	บาท	บาท	บาท
		๓.๘๗	๓.๙๙	๓.๙๙	๓.๗๕
ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท	๓.๘๗	-	๐.๑๒	๐.๑๒	-๐.๑๒
๑๐,๐๐๐-๑๕,๐๐๐บาท	๓.๙๙	-	-	-	-๐.๒๔*
๑๕,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท	๓.๙๙	-	-	-	-๐.๒๔*
สูงกว่า ๒๐,๐๐๐ บาท	๓.๗๕	-	-	-	-

จากตารางที่ ๔.๓๓ เมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่ บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ตามความคิดเห็นของประชาชน ที่มี รายได้ต่อเดือน ต่างกันเป็นรายคู่ ด้านวัฒนธรรม พบว่าประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือน ๑๐,๐๐๐-๑๕,๐๐๐ บาท มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน มากกว่าประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนสูงกว่า ๒๐,๐๐๐ บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ประชาชนที่มี รายได้ต่อเดือน ๑๕,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน มากกว่าประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนสูงกว่า ๒๐,๐๐๐ บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ส่วนรายคู่อื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๓๔ แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ ตามความคิดเห็นของประชาชน เกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ที่มี รายได้ต่อเดือนต่างกัน ด้านสาธารณสุข

รายได้ต่อเดือน	\bar{X}	ต่ำกว่า	๑๐,๐๐๐-	๑๕,๐๐๑-	สูงกว่า
		๑๐,๐๐๐	๑๕๐๐๐	๒๐,๐๐๐	๒๐,๐๐๐
		บาท	บาท	บาท	บาท
		๓.๕๙	๓.๘๘	๓.๘๖	๓.๓๗
ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท	๓.๕๙	-	๐.๒๙*	๐.๒๗*	-๐.๒๒
๑๐,๐๐๐-๑๕,๐๐๐บาท	๓.๘๘	-	-	-๐.๐๒	-๐.๕๑*
๑๕,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท	๓.๘๖	-	-	-	-๐.๔๙*
สูงกว่า ๒๐,๐๐๐ บาท	๓.๓๗	-	-	-	-

จากตารางที่ ๔.๓๔ เมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่ บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ตามความคิดเห็นของประชาชน ที่มี รายได้ต่อเดือน ต่างกันเป็นรายคู่ ด้านสาธารณสุข พบว่าประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน น้อย กว่าประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือน ๑๐,๐๐๐-๑๕,๐๐๐ บาท และน้อยกว่าประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือน ๑๕,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือน ๑๐,๐๐๐-๑๕,๐๐๐ บาท มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน มากกว่าประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนสูงกว่า ๒๐,๐๐๐ บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ประชาชนที่มี รายได้ต่อเดือน ๑๕,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน มากกว่าประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนสูงกว่า ๒๐,๐๐๐ บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ส่วนรายคู่อื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๓๕ แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ ตามความคิดเห็นของประชาชน เกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ที่มี รายได้ต่อเดือนต่างกัน ด้านสิ่งแวดล้อม

รายได้ต่อเดือน	\bar{X}	ต่ำกว่า	๑๐,๐๐๐-	๑๕,๐๐๑-	สูงกว่า
		๑๐,๐๐๐ บาท	๑๕๐๐๐ บาท	๒๐,๐๐๐ บาท	๒๐,๐๐๐ บาท
		๓.๘๐	๔.๐๔	๔.๐๐	๓.๗๓
ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท	๓.๘๐	-	๐.๒๔*	๐.๒๐*	-๐.๐๗
๑๐,๐๐๐-๑๕,๐๐๐บาท	๔.๐๔	-	-	-๐.๐๔	-๐.๓๑*
๑๕,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท	๔.๐๐	-	-	-	-๐.๒๗*
สูงกว่า ๒๐,๐๐๐ บาท	๓.๗๓	-	-	-	-

จากตารางที่ ๔.๓๕ เมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่ บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ตามความคิดเห็นของประชาชน ที่มี รายได้ต่อเดือน ต่างกันเป็นรายคู่ ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่าประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน น้อย กว่าประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือน ๑๐,๐๐๐-๑๕,๐๐๐ บาท และน้อยกว่าประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือน ๑๕,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือน ๑๐,๐๐๐-๑๕,๐๐๐ บาท มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน มากกว่าประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนสูงกว่า ๒๐,๐๐๐ บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ประชาชนที่มี รายได้ต่อเดือน ๑๕,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน มากกว่าประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนสูงกว่า ๒๐,๐๐๐ บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ส่วนรายคู่อื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ ๕ ผลการรวบรวม ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ แนวทางการส่งเสริม บทบาทของ
พระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนใน เขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัด
นครศรีธรรมราช

ตารางที่ ๔.๓๖ แสดงข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริม บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนา
ชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

แนวทางการส่งเสริม	ความถี่
ด้านที่ ๑. ด้านสังคม	
๑.๑ พระสงฆ์ควรเทศนา อบรม ให้ประชาชนในชุมชนมีความรักใคร่สามัคคี กันในชุมชน	๗๕
๑.๒ พระสงฆ์ควรปฏิบัติตนในการเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณให้กับประชาชน	๔๒
๑.๓ พระสงฆ์ควรเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตนตามแนว พระพุทธศาสนา	๒๑
รวม	๑๓๘
ด้านที่ ๒. ด้านเศรษฐกิจ	
๒.๑ พระสงฆ์ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตตามแนว เศรษฐกิจพอเพียง	๓๕
๒.๒ พระสงฆ์ควรจัดให้วัดเป็นศูนย์รวมในการเผยแพร่หรือส่งเสริม ผลิตภัณฑ์ในชุมชน	๑๙
๒.๓ พระสงฆ์ควรชักชวนประชาชนในการบริจาคเงิน เพื่อใช้ในการ สนับสนุนการประกอบอาชีพ ของผู้ด้อยโอกาส หรือผู้สูงอายุ	๑๘
รวม	๗๒
ด้านที่ ๓. ด้านวัฒนธรรม	
๓.๑ พระสงฆ์ควรอบรมให้ควรรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นให้กับเด็ก และ เยาวชนในชุมชน เพื่อสืบทอดต่อไป	๖๗
๓.๒ พระสงฆ์ควรจัดกิจกรรมอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับประเพณีต่าง ๆ ใน ท้องถิ่นให้กับเยาวชน และประชาชนที่สนใจ	๓๘
รวม	๑๐๕
ด้านที่ ๔. ด้านสาธารณสุข	
๔.๑ พระสงฆ์ควรปฏิบัติตนแบบอย่างที่ดีในการให้วัดเป็นแหล่งปลอดยาเสพติด	๕๓
๔.๒ พระสงฆ์ควรนำธรรมะมาใช้ส่งเสริมในการบำบัดโรคให้แก่ประชาชน	๓๒
๔.๓ พระสงฆ์ควรมีบทบาทในการบำบัดเยาวชนและประชาชนผู้ติดยาเสพติด	๑๕
รวม	๑๐๐

ด้านที่ ๕. ด้านสิ่งแวดล้อม	
๕.๑ พระสงฆ์ควรเป็นตัวอย่างที่ดีในการรักษาความสะอาดให้กับชุมชน	๔๑
๕.๒ พระสงฆ์ควรเป็นผู้นำในการฟื้นฟู อนุรักษ์ ป่าไม้และต้นน้ำในชุมชน	๒๐
รวม	๖๑

จากตารางที่ ๕.๓๖ พบว่า ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริม บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนใน เขตพื้นที่ ตำบลยางค่อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช กลุ่มตัวอย่างมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริม มาก สุด ได้แก่ ด้านสังคม (๑๓๘) รองลงมา ได้แก่ ด้านวัฒนธรรม (๑๐๕) ด้านสาธารณสุข (๑๐๐) และด้านเศรษฐกิจ (๗๒) ส่วนด้านสิ่งแวดล้อม มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริม น้อยสุด (๖๑)

เมื่อจำแนกเป็นด้าน พบว่า ด้านสังคม มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริม มาก สุด ได้แก่ พระสงฆ์ควรเทศนา อบรม ให้ประชาชนในชุมชนมีความรักใคร่สามัคคีกัน ในชุมชน รองลงมา ได้แก่ พระสงฆ์ควรปฏิบัติตนในการเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณให้กับประชาชน ส่วนพระสงฆ์ควรเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตนตามแนวพระพุทธศาสนา มีข้อเสนอแนะน้อยสุด

ด้านเศรษฐกิจ มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริม มาก สุด ได้แก่ พระสงฆ์ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง รองลงมา ได้แก่ พระสงฆ์ควรจัดให้วัดเป็นศูนย์รวมในการเผยแพร่หรือส่งเสริมผลิตภัณฑ์ในชุมชน ส่วนพระสงฆ์ควรชักชวนประชาชนในการบริจาคเงิน เพื่อใช้ในการสนับสนุนการประกอบอาชีพ ของผู้ด้อยโอกาส หรือ ผู้สูงอายุ มีข้อเสนอแนะน้อยสุด

ด้านวัฒนธรรม มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริม มากสุด ได้แก่ พระสงฆ์ควรอบรมให้ควรรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นให้กับเด็ก และเยาวชนในชุมชน เพื่อสืบทอดต่อไป ส่วนพระสงฆ์ควรจัดกิจกรรมอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับประเพณีต่าง ๆ ในท้องถิ่นให้กับเยาวชน และประชาชนที่สนใจ มีข้อเสนอแนะน้อยสุด

ด้านสาธารณสุข มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริม มาก สุด ได้แก่ พระสงฆ์ควรปฏิบัติตนแบบอย่างที่ดีในการให้วัดเป็นแหล่งปลอดยาเสพติด รองลงมา ได้แก่ พระสงฆ์ควรนำธรรมะมาใช้ส่งเสริมในการบำบัดโรคให้แก่ประชาชน ส่วนพระสงฆ์ควรมีบทบาทในการบำบัดเยาวชนและประชาชนผู้ติดยาเสพติด มีข้อเสนอแนะน้อยสุด

ด้านสิ่งแวดล้อม มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริม มาก สุด ได้แก่ พระสงฆ์ควรเป็นตัวอย่างที่ดีในการรักษาความสะอาดให้กับชุมชน ส่วนพระสงฆ์ควรเป็นผู้นำในการฟื้นฟู อนุรักษ์ ป่าไม้และต้นน้ำในชุมชน มีข้อเสนอแนะน้อยสุด

บทที่ ๕

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัย เรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช” มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ๑) เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนใน เขตพื้นที่ ตำบลยางค้อม อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ๒) เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนใน เขตพื้นที่ ตำบลยางค้อม อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน และ ๓) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริม บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนใน เขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนในเขตตำบลยางค้อม อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน ๕,๘๒๐ คน จากนั้นเปิดตารางสำเร็จรูปของเคร์จซี่และมอร์แกน (R.V. Krejcie and D.W. Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่าง ๓๖๑ คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบค่าเอฟ (F-test) และเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นราย ยคู่โดยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อย สุดของเซฟเฟ่ (Scheffe's method) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๒ อภิปรายผล

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “บทบาท ของ พระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอ พิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช” สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

๕.๑.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๒๐๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๕.๔ และเป็นเพศชาย จำนวน ๑๖๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๔.๖ มีอายุต่ำกว่า ๓๐ ปีมากที่สุด มีจำนวน ๑๐๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๙ รองลงมา ได้แก่ อายุ ๓๐ – ๕๐ ปี มีจำนวน ๙๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๓ และอายุ ๕๑ – ๖๐ ปี มีจำนวน ๙๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๕ ส่วนอายุ ๖๑ ปีขึ้นไปน้อยสุด มีจำนวน ๖๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๓ มีการศึกษาระดับประถมศึกษามากที่สุด มีจำนวน ๑๖๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๗ รองลงมา ได้แก่ ระดับมัธยมศึกษา/ปวช มีจำนวน ๑๐๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๓ และระดับอนุปริญญา มีจำนวน ๕๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๙ ส่วนระดับปริญญาตรี /สูงกว่า น้อยสุด มีจำนวน

๔๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๒ มีอาชีพเกษตรกรรมมากที่สุด มีจำนวน ๑๙๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๒.๖ รองลงมา ได้แก่ อาชีพรับจ้าง/ค้าขาย มีจำนวน ๘๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๓ และอาชีพรับราชการ และรัฐวิสาหกิจ มีจำนวน ๖๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๐ ส่วนอาชีพอื่น ๆ น้อยสุด มีจำนวน ๒๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๖.๑ และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ๑๐,๐๐๐ - ๑๕,๐๐๐ บาท มากสุด มีจำนวน ๑๕๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๘ รองลงมา ได้แก่ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท และมีรายได้ต่อเดือน ๑๕,๐๐๑ - ๒๐,๐๐๐ บาท มีจำนวน ๘๖ คน เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๘ ส่วนมีรายได้ต่อเดือนสูงกว่า ๒๐,๐๐๐ บาท น้อยสุด มีจำนวน ๓๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๖

๕.๑.๒ บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ในเขตพื้นที่ตำบลยางค่อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ดังนี้

บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ในเขตพื้นที่ตำบลยางค่อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = ๓.๘๙) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสังคม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด (\bar{X} = ๔.๐๐) รองลงมา ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อม (\bar{X} = ๓.๙๕) ด้านวัฒนธรรม (\bar{X} = ๓.๙๔) และด้านเศรษฐกิจ (\bar{X} = ๓.๗๘) ส่วนด้านสาธารณสุข มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด (\bar{X} = ๓.๗๖) โดยทั้ง ๕ ด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพอสรุปได้ดังนี้

๑) ด้านสังคม บทบาท ของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = ๔.๐๐) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พระสงฆ์มีการอบรม สั่งสอน หรือชักชวนให้ประชาชนปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดีต่อสังคม และประเทศชาติ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด (\bar{X} = ๔.๒๘) รองลงมา ได้แก่ พระสงฆ์มีการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิต (\bar{X} = ๔.๐๓) และพระสงฆ์มีการ อำนวยความสะดวกสถานที่ภายในวัดในการจัดกิจกรรมของชุมชน (\bar{X} = ๔.๐๑) ส่วนพระสงฆ์มีบทบาทในการเป็นที่ปรึกษาขององค์กรชุมชนต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด (\bar{X} = ๓.๘๑) ตามลำดับ

๒) ด้านเศรษฐกิจ บทบาท ของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = ๓.๗๘) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พระสงฆ์มีการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชนมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด (\bar{X} = ๔.๐๓) รองลงมา ได้แก่ พระสงฆ์มีกิจกรรมหรือโครงการ เกี่ยวกับการส่งเสริมการประกอบอาชีพ ของประชาชน (\bar{X} = ๓.๗๙) และพระสงฆ์มีบทบาทในการชักชวนประชาชนให้ร่วม บริจาคเงิน วัสดุ อุปกรณ์ หรืออุปโภคบริโภค เพื่อส่วนรวม และพระสงฆ์มีการฝึกอบรม สั่งสอน ให้คำปรึกษา หรือแนะนำเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ประชาชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน (\bar{X} = ๓.๗๕) ส่วนพระสงฆ์มีการ ส่งเสริมให้ชุมชนไปดูงานที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนในด้านอาชีพ มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด (\bar{X} = ๓.๖๔) ตามลำดับ

๓) ด้านวัฒนธรรม บทบาท ของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = ๓.๙๔) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พระสงฆ์มีการ จัดกิจกรรม เนื่องในวันสำคัญต่างๆ เพื่ออนุรักษ์ส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณี มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด (\bar{X} = ๓.๙๗) รองลงมา ได้แก่ พระสงฆ์มีบทบาทในการอนุรักษ์ส่งเสริมโบราณสถานโบราณวัตถุในชุมชน (\bar{X} = ๓.๙๕) และพระสงฆ์มีการจัดให้วัดเป็นศูนย์กลางในการอนุรักษ์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น (\bar{X} = ๓.๙๔) ส่วนพระสงฆ์มีการ จัดให้มีสถานที่จัดเก็บโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุภายในวัด มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด (\bar{X} = ๓.๙๒) ตามลำดับ

๔) ด้านสาธารณสุข บทบาท ของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = ๓.๗๖) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พระสงฆ์มีการปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ประชาชน ในการทำความสะอาดที่อยู่อาศัย และบริเวณที่อยู่อาศัย เพื่อสุขภาพที่ดี มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด (\bar{X} = ๓.๙๐) รองลงมา ได้แก่ พระสงฆ์มีการให้ความรู้ในด้านสุขอนามัยแก่ชุมชน และพระสงฆ์มีการร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ ในการส่งเสริมสุขภาพอนามัยของชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน (\bar{X} = ๓.๗๗) และพระสงฆ์มีการจัดกิจกรรมหรือโครงการอบรมเพื่อต่อต้าน ยาเสพติด ให้แก่ประชาชนมากขึ้น (\bar{X} = ๓.๗๓) ส่วนพระสงฆ์มีการ ส่งเสริม และให้ความรู้แก่ประชาชนในการ ปลูกสมุนไพรเพื่อ ป้องกัน และรักษาโรค มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด (\bar{X} = ๓.๖๘) ตามลำดับ

๕) ด้านสิ่งแวดล้อม บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = ๓.๙๕) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พระสงฆ์มีการ จัดบริเวณวัดให้ร่มรื่น เป็นตัวอย่างที่ดีใน การรักษาสภาพแวดล้อมภายในวัดแก่ประชาชน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด (\bar{X} = ๔.๐๘) รองลงมา ได้แก่ พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการหาแนวทางป้องกันและรักษาสภาพแวดล้อมเพื่อการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมที่ มั่นคงและยั่งยืนแก่ชุมชน (\bar{X} = ๓.๙๙) และพระสงฆ์มีการรักษาและสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นในการใช้ ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน เช่น พิธีบวชต้นไม้ ทำฝายชะลอน้ำ เป็นต้น (\bar{X} = ๓.๙๘) ส่วนพระสงฆ์ มีบทบาทในการต่อต้านการทำลายสิ่งแวดล้อมในชุมชน มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด (\bar{X} = ๓.๘๐) ตามลำดับ

๕.๑.๓ บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ในเขตพื้นที่ ตำบลยางค่อม อำเภอฟิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังนี้

๑) ระดับ บทบาท ของ พระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค่อม อำเภอฟิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ของประชาชน จำแนกตาม เพศ พบว่า ทั้งเพศชายและเพศหญิง มีความคิดเห็นกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา เป็นรายด้าน เพศชาย พบว่า ด้านสังคม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด (\bar{X} = ๔.๐๐) ส่วนด้านสาธารณสุข มีค่าเฉลี่ย น้อยสุด (\bar{X} = ๓.๗๘) เพศหญิง พบว่า ด้านสังคม มีค่าเฉลี่ยมาก สุด (\bar{X} = ๔.๐๐) ส่วนด้านสาธารณสุข มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด (\bar{X} = ๓.๗๕)

๒) ระดับบทบาท ของ พระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค่อม อำเภอฟิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ของประชาชน จำแนกตาม อายุ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีอายุต่ำกว่า ๓๐ ปี พบว่า ด้าน สิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยมาก สุด (\bar{X} = ๔.๑๒) ส่วนด้านเศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ยน้อย สุด (\bar{X} = ๓.๘๖) ประชาชนที่มีอายุ ๓๐-๕๐ ปี พบว่า ด้านสังคม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด (\bar{X} = ๔.๐๖) ส่วนด้านสาธารณสุข มี ค่าเฉลี่ยน้อย สุด (\bar{X} = ๓.๗๙) ประชาชนที่มีอายุ ๕๑-๖๐ ปี พบว่า ด้านสังคม มีค่าเฉลี่ยมาก สุด (\bar{X} = ๓.๘๙) ส่วนด้านเศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด (\bar{X} = ๓.๗๑) ประชาชนที่มีอายุ ๖๐ ปี ขึ้นไป พบว่า ด้านสังคม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด (\bar{X} = ๓.๙๒) ส่วนด้านสาธารณสุข มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด (\bar{X} = ๓.๕๕)

๓) ระดับบทบาท ของ พระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค่อม อำเภอฟิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ของประชาชน จำแนกตาม ระดับการศึกษา พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีระดับการศึกษา

ประถมศึกษา พบว่า ด้านสังคม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}= ๔.๐๘$) ส่วนด้านเศรษฐกิจ และด้านสาธารณสุข มีค่าเฉลี่ยน้อยสุดเท่ากัน ($\bar{X}= ๓.๙๒$) ประชาชนที่มีระดับการศึกษา ระดับมัธยมศึกษา/ปวช พบว่า ด้านวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}= ๔.๐๑$) ส่วนด้านเศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด ($\bar{X}= ๓.๗๓$) ประชาชนที่มีระดับการศึกษา ระดับ อนุปริญญาตรี พบว่า ด้านสังคม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}= ๓.๘๔$) ส่วนด้านสาธารณสุข มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด ($\bar{X}= ๓.๔๗$) ประชาชนที่มีระดับการศึกษา ระดับปริญญาตรี/สูงกว่า พบว่า ด้านสังคม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}= ๓.๙๑$) ส่วนด้านสาธารณสุข มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด ($\bar{X}= ๓.๔๖$)

๔) ระดับบทบาท ของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอฟิปปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ของประชาชน จำแนกตาม อาชีพ พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกรรม พบว่า ด้านสังคม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}= ๔.๐๘$) ส่วนด้านเศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด ($\bar{X}= ๓.๘๖$) ประชาชนที่มีอาชีพรับจ้าง /ค้าขาย พบว่า ด้านสังคม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}= ๓.๙๗$) ส่วนด้านสาธารณสุข มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด ($\bar{X}= ๓.๗๖$) ประชาชนที่มีอาชีพราชการ/รัฐวิสาหกิจ พบว่า ด้านสังคม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}= ๓.๙๔$) ส่วนด้านสาธารณสุข มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด ($\bar{X}= ๓.๕๖$) ประชาชนที่มีอาชีพอื่น ๆ พบว่า ด้านสังคม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}= ๓.๕๙$) ส่วนด้านสาธารณสุข มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด ($\bar{X}= ๓.๒๗$)

๕) ระดับบทบาท ของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอฟิปปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ของประชาชน จำแนกตาม รายได้ต่อเดือน พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือน ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท พบว่า ด้านสังคม และด้านวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากัน ($\bar{X}= ๓.๘๗$) ส่วนด้านสาธารณสุข มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด ($\bar{X}= ๓.๕๙$) ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือน ๑๐,๐๐๐-๑๕,๐๐๐ บาท พบว่า ด้านสังคม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}= ๔.๐๕$) ส่วนด้านเศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด ($\bar{X}= ๓.๘๕$) ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือน ๑๕,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท พบว่า ด้านสังคม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}= ๔.๐๓$) ส่วนด้านสาธารณสุข มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด ($\bar{X}= ๓.๘๖$) ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนสูงกว่า ๒๐,๐๐๐ บาท พบว่า ด้านสังคม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}= ๔.๐๒$) ส่วนด้านสาธารณสุข มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด ($\bar{X}= ๓.๓๗$)

๕.๑.๔ ผลการวิเคราะห์การ เปรียบเทียบ บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอฟิปปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอฟิปปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ได้ผลการเปรียบเทียบ ดังนี้

๑) บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนใน เขตพื้นที่ ตำบลยางค้อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามความคิดเห็นของประชาชน ที่มีเพศต่างกัน ซึ่งผลการเปรียบเทียบพบว่า ทั้งโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

๒) บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนใน เขตพื้นที่ ตำบลยางค้อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามความคิดเห็นของประชาชน ที่มีอายุต่างกัน ซึ่งผลการเปรียบเทียบพบว่า โดยรวมแตกต่างกัน ส่วนรายด้านผลการเปรียบเทียบมีความแตกต่างกัน ยกเว้นด้านเศรษฐกิจที่ไม่แตกต่างกัน

๓) บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนใน เขตพื้นที่ ตำบลยางค้อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามความคิดเห็นของประชาชน ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน ซึ่งผลการเปรียบเทียบพบว่า ทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกัน

๔) บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนใน เขตพื้นที่ ตำบลยางค้อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามความคิดเห็นของประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน ซึ่งผลการเปรียบเทียบพบว่า ทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกัน

๕) บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนใน เขตพื้นที่ ตำบลยางค้อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามความคิดเห็นของประชาชน ที่มีรายได้ต่อเดือน ต่างกัน ซึ่งผลการเปรียบเทียบพบว่า โดยรวมแตกต่างกัน ส่วนรายด้านผลการเปรียบเทียบมีความแตกต่างกัน ยกเว้นด้านสังคมที่ไม่แตกต่างกัน

๕.๑.๕ สรุปแนวทางการส่งเสริม บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ตามความคิดเห็นของประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ในครั้งนี้ทำให้ทราบถึงแนวทางบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ซึ่งจำแนกเป็นรายด้าน ได้ดังต่อไปนี้

๑) ด้านสังคม ได้แก่ พระสงฆ์ควรเทศนา อบรม ให้ประชาชนในชุมชนมีความรักใคร่สามัคคีกัน ในชุมชน พระสงฆ์ควรปฏิบัติตนในการเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณให้กับประชาชน และพระสงฆ์ควรเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตนตามแนวพระพุทธศาสนา

๒) ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ พระสงฆ์ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง พระสงฆ์ควรจัดให้วัดเป็นศูนย์รวมในการเผยแพร่หรือส่งเสริมผลิตภัณฑ์ในชุมชน และพระสงฆ์ควรชักชวนประชาชนในการบริจาคเงิน เพื่อใช้ในการสนับสนุนการประกอบอาชีพ ของผู้ด้อยโอกาส หรือผู้สูงอายุ

๓) ด้านวัฒนธรรม ได้แก่ พระสงฆ์ควรอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นให้กับเด็ก และเยาวชนในชุมชน เพื่อสืบทอดต่อไป และพระสงฆ์ควรจัดกิจกรรมอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับประเพณีต่าง ๆ ในท้องถิ่นให้กับเยาวชน และประชาชนที่สนใจ

๔) ด้านสาธารณสุข ได้แก่ พระสงฆ์ควรปฏิบัติตนแบบอย่างที่ดีในการให้วัดเป็นแหล่งปลอดยาเสพติด พระสงฆ์ควรนำธรรมะมาใช้ส่งเสริมในการบำบัดโรคให้แก่ประชาชน และพระสงฆ์ควรมีบทบาทในการบำบัดเยาวชนและประชาชนผู้ติดยาเสพติด

๕) ด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ พระสงฆ์ควรเป็นตัวอย่างที่ดีในการรักษาความสะอาดให้กับชุมชน และพระสงฆ์ควรเป็นผู้นำในการฟื้นฟู อนุรักษ์ ป่าไม้และต้นน้ำในชุมชน

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอฟิปปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช” ในแต่ละด้านซึ่งผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยมาอภิปรายผลเชื่อมโยงกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็น ได้แก่ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านวัฒนธรรม ด้านสาธารณสุข และด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑. ด้านสังคม พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตตำบลยางค้อม อำเภอฟิปปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านสังคมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน อยู่ในระดับมาก กล่าวคือ พระสงฆ์มีบทบาทในการอบรม สั่งสอน ธรรมศึกษาหรือศีลธรรม จริยธรรม เป็นที่ปรึกษา แนะนำ ชักชวนให้ประชาชนร่วมพลังเพื่อการพัฒนาชุมชนและปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดี ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิต และอำนวยความสะดวกสถานที่ภายในวัดในการ จัดกิจกรรมของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดของ **เปลียนปากเพียร** ว่าบทบาทของผู้บริหารนั้น เป็นผู้ทำหน้าที่ในการก่อตั้ง เป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในองค์กร ให้การสนับสนุนกิจกรรมของสมาชิก เป็นผู้แนะแนวทาง เป็นผู้ให้คำแนะนำปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ คอยช่วยเหลือและวิเคราะห์ความต้องการของบุคคลในองค์กร และให้ข่าวสารแนะนำผู้ตาม อุทิศตนเองในการทำงาน เป็นผู้หน้าที่ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาบุญมี อธิบุญโญ (วรรณวิเศษ)** ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม ศึกษาเฉพาะกรณี พระธรรมวิสุทธิมงคล (บัว ญาณสมปนฺโน) ผลการวิจัยพบว่า การอบรมสั่งสอนให้ประชาชนมีศีลธรรม คุณธรรม ความดีงามตามหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา โดยเน้นการนำไปปฏิบัติมากกว่าการสอนให้รู้เท่านั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูนวมงคลวิศิษฐ์** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสังฆาธิการต่อการพัฒนาสังคมในจังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระสังฆาธิการต่อการพัฒนาสังคม ด้านสังคม อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ **รศ.พรชัย พันธุ์อาดาท** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านสังคม อยู่ในระดับมาก แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูสุวรรณวารการ** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดปทุมธานี ด้านสังคม อยู่ในระดับปานกลาง

๒. ด้านเศรษฐกิจ พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตตำบลยางค้อม อำเภอฟิปปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านเศรษฐกิจอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน อยู่ในระดับมาก กล่าวคือ มีการอบรม สั่งสอน ให้คำปรึกษา แนะนำ ส่งเสริม จัดตั้งองค์กรชุมชน ชักชวนให้ร่วม บริจาคเงิน วัสดุ อุปกรณ์ หรืออุปโภคบริโภค เพื่อส่วนรวม และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ประชาชน สอดคล้องกับแนวคิดของ **ประเวศ วะสี** ว่าการพัฒนาชุมชนเป็นการเสริมสร้างขีดความสามารถของประชาชนและชุมชนให้สามารถที่จะพัฒนาชุมชนได้ด้วยตนเอง การขอความช่วยเหลือจากภายนอก

ชุมชนต้องเป็นสิ่งที่เกินความสามารถของชุมชนเท่านั้น เพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ ศีลธรรม และสุขภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาฉันทา คนเจน** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทพระสงฆ์ต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ผ่านกิจกรรมทางเศรษฐกิจชุมชน : กรณีศึกษา พระอาจารย์สุบิน ปณีโต ผลการวิจัยพบว่า ในทางเศรษฐกิจ คนในกลุ่มนี้จะสะสมทรัพย์สินที่พระอาจารย์สุบินมีบทบาทและเป็นตัวเชื่อม นั้น มีจำนวนคนที่มีรายได้ที่เพิ่มขึ้น ในขณะที่จำนวนผู้มีหนี้สินยังมีอยู่มาก แต่สามารถที่จะจ่ายได้ตามกำหนด การออมเพิ่มขึ้น ในขณะที่การกู้ยืมลดลง ส่วนมากเงินที่ได้จากกลุ่มจะนำไปใช้ในการบริโภค การออม และการผลิตลงทุน สอดคล้องกับงานวิจัยของ **รศ.พรชัย พันธุ์ธาดาพร** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า ด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับมาก แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูนนทมงคลวิศิษฐ์** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสังฆาธิการต่อการพัฒนาสังคมในจังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระสังฆาธิการต่อการพัฒนาสังคมในจังหวัดนนทบุรี ด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับปานกลาง และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูสุวรรณวรการ** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดปทุมธานี ด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับปานกลาง

๓. ด้านวัฒนธรรม พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตตำบลยางค้อม อำเภอฟิปปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านวัฒนธรรม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน อยู่ในระดับมาก กล่าวคือ พระสงฆ์มีการจัดกิจกรรมเนื่องในวันสำคัญต่างๆ สอดแทรกศีลธรรมเพื่อสร้างความเจริญงอกงามในวิถีชีวิต จัดให้วัด เป็นศูนย์กลางในการจัดเก็บ อนุรักษ์ โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ เผยแผ่ ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมประเพณี สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูสุวรรณวรการ** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดปทุมธานี ด้านวัฒนธรรม อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ **รศ.พรชัย พันธุ์ธาดาพร** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า ด้านวัฒนธรรม อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูนนทมงคลวิศิษฐ์** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสังฆาธิการต่อการพัฒนาสังคมในจังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระสังฆาธิการต่อการพัฒนาสังคม ด้านวัฒนธรรม อยู่ในระดับมาก

๔. ด้านสาธารณสุข พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตตำบลยางค้อม อำเภอฟิปปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านสาธารณสุข อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน อยู่ในระดับมาก กล่าวคือ พระสงฆ์มีการให้ความรู้ อบรม ส่งเสริม สนับสนุน หรือปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างในดูแลสุขภาพอนามัย และป้องกันโรคให้แก่ประชาชนในชุมชน ให้ความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ ในการดูแลสุขภาพอนามัย จัดกิจกรรมหรือโครงการในการต่อต้านยาเสพติดในชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของ **สมชาย ศรีวิรัตน์** ว่าการพัฒนาชุมชน ต้องพัฒนาให้ประชาชนในท้องถิ่นพึ่งตนเองได้มากขึ้น โดยมีรัฐ บาลคอยให้การช่วยเหลือ สนับสนุน สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาวิเชียร ชาญณรงค์** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทพระสงฆ์ในการนำหลักมาใช้ทำกิจกรรมงานพัฒนาชุมชนเพื่อการลด ละ เลิก อบายมุข ศึกษาเฉพาะกรณีพระครูศีลวราภรณ์ (เฉลิม ฐิตีสีโล) วัดโนนเมือง ตำบลโนนเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระครูศีลารามารมณ์ ได้ส่งผลให้ชุมชนได้ร่วมมือทำกิจกรรม มด้วยกัน เพื่อมุ่งสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง เพื่อเป็นแรงผลักดันให้ชุมชนอยู่รอดและพึ่งพากันเองในชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาบุญมี อธิบุญโญ (วรรณวิเศษ)** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของ พระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม ศึกษาเฉพาะกรณี พระธรรมวิสุทธิมงคล (บัว ญาณสมปนฺโน) ผลการวิจัย พบว่า พระธรรมวิสุทธิมงคลเป็นพระสงฆ์ที่เจริญด้วยปฏิปทา มีอาจารย์วัตรอันงดงามอย่างเสมอต้น เสมอปลาย โดยเน้นการนำไปปฏิบัติมากกว่าการสอนให้รู้เท่านั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ **รศ.พรชัย พันธุ์ธาดาพร** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการ ป้องกันปัญหาเสพติดในชุมชน อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาโยธิน โยธิโก** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทพระสงฆ์ไทยในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า บทบาทพระสงฆ์ไทยในการส่งเสริมสุขภาพ ผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้ง ๖ ด้าน คือ การสวดมนต์ และปฏิบัติธรรม การส่งเสริมการพัฒนา ภูมิปัญญา วัฒนธรรม และ ประเพณีท้องถิ่น การส่งเสริมอาชีพ และการสร้างรายได้ การส่งเสริมการออมทรัพย์ และจัดสวัสดิการ การส่งเสริมกิจกรรมสันทนาการ และการออกกำลังกาย และการส่งเสริมการปลูกพืชสมุนไพร เป็น กระบวนการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งในบทบาทการเผยแผ่และการสาธารณ สงเคราะห์ตามพันธกิจของคณะสงฆ์ไทย แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูนวมงคลวิศิษฐ์** ได้ ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสังฆาธิการต่อการพัฒนาสังคมในจังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระสังฆาธิการต่อการพัฒนาสังคม ด้านสาธารณสุข อยู่ในระดับปานกลาง และไม่มี สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูสุวรรณวรการ** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการ พัฒนาชุมชนในจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัด ปทุมธานี ด้านสาธารณสุข อยู่ในระดับปานกลาง

๕. ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตตำบลยางค้อม อำเภอฟิปปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านสาธารณสุข อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน อยู่ในระดับมาก กล่าวคือ บทบาทในการการ ปลูกจิตสำนึก ให้ประชาชน มีจิตอาสา และส่วนร่วม ในการ อนุรักษ์ส่งเสริม สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้รู้จักใช้ ทรัพยากรธรรมชาติอย่างรู้คุณค่าอย่างยั่งยืน และต่อต้านการทำลายสิ่งแวดล้อม ในชุมชน รวมทั้งจัด สภาพแวดล้อมในชุมชนให้น่าอยู่อาศัยมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ **ประเวศ วะสี** ว่าการพัฒนาชุมชนเป็นของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็น แนวคิดที่สำคัญประการหนึ่งของการพัฒนาชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูนวมงคลวิศิษฐ์** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสังฆาธิการต่อการพัฒนาสังคมในจังหวัด นนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระสังฆาธิการต่อการ พัฒนาสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม อยู่ใน ระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ **รศ.พรชัย พันธุ์ธาดาพร** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของ พระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระสงฆ์ใน การพัฒนาชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านสิ่งแวดล้อม อยู่ใน ระดับมาก ไม่สอดคล้องกับ งานวิจัยของ **พระครูสุวรรณวรการ** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน

ในจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดปทุมธานี ด้านสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับปานกลาง

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ ตำบลยางค้อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม มีค่าแปลผล อยู่ในระดับมาก ผู้วิจัยมี ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

- ๑) พระสงฆ์ในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม ควร รวมกลุ่มหรือสร้างกลุ่มทางวัฒนธรรมในการ พัฒนาประชาชนในชุมชนให้มีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น
- ๒) พระสงฆ์ในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม ควรแสดงบทบาทในการพัฒนาชุมชนให้เป็นที่ ประจักษ์แก่ประชาชนในชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียงให้มากกว่าเดิม

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ ตำบลยางค้อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ยังมีประเด็นที่นำศึกษาอีกหลายประเด็น และ งานวิจัยนี้ไม่อาจนำมาศึกษาได้ทั้งหมด ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป เช่น

- ๑) ควรศึกษาภาวะผู้นำของพระสงฆ์ ในการพัฒนาชุมชนในตำบลยางค้อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช
- ๒) ควรศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมสวัสดิ การผู้สูงอายุในเขตตำบลยางค้อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ:

กรมพัฒนาชุมชน. **ภูมิปัญญาไทย**. กรุงเทพมหานคร: กรมพัฒนาชุมชน, ๒๕๔๘.

จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์ และคณะ. **สังคมวิทยา**. พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๗.

_____ . **สังคมวิทยา**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๐. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๕.

ตุลา มหาพสุธานนท์. **หลักการจัดการ หลักการ ทำเรือแหลมฉบัง**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ตำรวจ, ๒๕๔๖.

ทองคุณ หงษ์พันธ์. **แนวคิด ทฤษฎีและการปฏิบัติ**. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์, ๒๕๔๑.

ทินพันธุ์ นาคตะ. **พระพุทธศาสนากับสังคมไทย**. กรุงเทพมหานคร: นามมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์, ๒๕๔๖.

ธนากร สังเขป . **ทิศทางการพัฒนาชุมชนไทยในอนาคต** . ลำปาง: มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, ๒๕๔๗.

ธรรมเกียรติ กันอริ. **โลกของสื่อ (สื่อกับศาสนา)**. กรุงเทพมหานคร: ที.พี. พรินท์, ๒๕๔๒.

นิธิ เอียวศรีวงศ์. **มองอนาคต**. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิภูมิปัญญา, ๒๕๓๗.

บุญชม ศรีสะอาด. **การวิจัยเบื้องต้น**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ชมรมเด็ก, ๒๕๔๓.

เบญจา มังคละพุกษ์. **พระกับการเมือง หลวงตามหาบัวกับทักษิณ บันทึกเหตุการณ์ทางการเมืองร่วมสมัย**. นนทบุรี: บ้านหนังสือ, ๒๕๕๒.

_____ . **พระกับการเมือง : หลวงตามหาบัว กับ ทักษิณ**. กรุงเทพมหานคร: เคล็ดไทย, ๒๕๕๒.

ประเวศ วะสี . **ประชาคมตำบลยุทธศาสตร์เพื่อเศรษฐกิจพอเพียงศีลธรรมและสุขภาพ** . กรุงเทพมหานคร: มติชน, ๒๕๔๑.

_____ . **พระสงฆ์กับการรู้เท่าทันสังคม** . พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : หมอชาวบ้าน, ๒๕๔๐.

_____ . **หลักการบริหารและการจัดการวัดในยุคโลกาภิวัตน์** . กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิซีเมนต์ไทย, ๒๕๓๙.

ปลื้ม โชติขจรญาณกุล. **กฎหมายคณะสงฆ์**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐.

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). **การเผยแผ่เชิงรุก**. กรุงเทพมหานคร: สามลดา. ๒๕๕๔.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๑ ช่วงที่ ๑. กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอส.อาร์.พรินติ้ง แมส โปรดักส์ จำกัด, ๒๕๕๑.

- พวงเพชร สุรัตน์กวีกุล . **มนุษย์กับสังคม** . พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๒.
- พัทยา สายหู. **กลไกของสังคม**. พิมพ์ครั้งที่ ๙. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , ๒๕๓๘.
- พิษณุ อภิธมาจารย์โยธิน. **การศึกษาผลการดำเนินงานโครงการส่งเสริมทักษะทางสังคม Hail Trip**. กรุงเทพมหานคร: คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๐.
- ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒**. กรุงเทพมหานคร: นามมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์, ๒๕๔๖.
- ลือชา ธรรมวินัยสถิต . **มนุษย์กับสังคม** . เพชรบุรี: ภาควิชาสังคมวิทยาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์สถาบันราชภัฏเพชรบุรี, ๒๕๓๙.
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ. **ทฤษฎีและปฏิบัติการทางจิตวิทยาสังคม** . กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อักษรพัฒนาพานิชย์, ๒๕๔๗.
- สงวนศรี วิรัชชัย . **สังคมวิทยา** . พิมพ์ครั้งที่ ๑๐. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ , ๒๕๔๕.
- สังศรี ชมพูนงค์ . **ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์** . นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช, ๒๕๕๔.
- สนธยา พลศรี. **ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน** . พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๗.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ . **กระทรวงศึกษาธิการ** . กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา , ๒๕๔๒.
- สุชา จันท์เอม. **จิตวิทยาทั่วไป**. พิมพ์ครั้งที่ ๙. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๕๓.
- สุดา ภรณ์แก้ว. **มนุษย์กับสังคม**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๑.
- สุรสิทธิ์ วิทยารัฐ . **หลักการสื่อสารมวลชน** . พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์หนังสือ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, ๒๕๔๙.
- แสวง รัตนมงคลมาศ. **จิตวิทยาสังคม**. กรุงเทพมหานคร: เพชรสยามการพิมพ์, ๒๕๔๕.
- อภิชัย พันธุ์เสน. **พัฒนาชนบทไทย : สมุทัยและมรรคตอนที่ ๓ ความหวังทางออกและทางเลือกใหม่**. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิภูมิปัญญา, ๒๕๓๙.

(๒) บทความ:

- พระครูปริยัติกิตติธำรง (ทองขาว กิตติธโร), ผศ.ดร. “บทบาทพุทธศาสนบัณฑิตสังคมพึงประสงค์” . **พุทธจักร**. ปีที่ ๖๔ ฉบับที่ ๕ (พฤษภาคม ๒๕๕๓): ๓๑.
- พระมหาอัครเดชา อคฺคเตโช (พรหมเสนา). “พระพุทธศาสนากับศาสตร์แห่งการใช้เหตุผลนำพาสังคมปลอดภัยและสันติสุข”. **พุทธจักร**. ปีที่ ๔๖ ฉบับที่ ๕ (พฤษภาคม ๒๕๕๓): ๖๐.

(๓) วิทยานิพนธ์:

- กรรณิกา ขวัญอารีย์. “บทบาทผู้นำท้องถิ่นต่อการแก้ไขปัญหาแรงงานเด็กในชุมชนที่มีระดับการ พัฒนาต่างกัน: ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดสุรินทร์”. **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์ มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๕.
- นฤมล วรรณเศรษฐี. “ศึกษาบทบาทและผลกระทบจากบทบาทของวัดชัยมงคล อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา”. **วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต . สาขาพัฒนาสังคม**. สถาบัน บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์: มหาวิทยาลัยทักษิณ, ๒๕๔๗.
- เปลี่ยน พากเพียร. “บทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์อำเภอตามความคิดเห็นของหัวหน้าส่วนราชการ ระดับอำเภอและผู้บริหารโรงเรียน จังหวัดศรีสะเกษ”. **วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตร์ มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๓๗.
- พรชัย พันธุ์ธาดาพร, รศ. “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา”. **คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ . มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณ ภูมิ, ๒๕๕๙**.
- พระครูนนทมงคลวิศิษฐ์ . “บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคมในจังหวัดนนทบุรี”. **พุทธ ศาสตร์มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย , ๒๕๕๖.
- พระครูสุวรรณวรการ . “ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดปทุมธานี”. **พุทธ ศาสตร์มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย , ๒๕๕๓.
- พระมหาฉันทยา คนเจน. “บทบาทพระสงฆ์ต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ผ่านกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ชุมชน: กรณีศึกษา พระอาจารย์สุบิน ปณีโต”. **ปริญญานิพนธ์ เศรษฐศาสตร์การพัฒนา มนุษย์**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๕.
- พระมหาณรงค์ จิตตโสภโณ. อ้างถึงใน พิเชิต คำพลงาม. “พระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษา อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น”. **วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, ๒๕๔๙.
- พระมหาบุญมี อธิบุญโญ. “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม ศึกษาเฉพาะกรณี: พระธรรมวิ สุทธิมงคล (บัว ญาณสมปนโน)”. **วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต**. บัณฑิต วิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๔.
- พระมหาโยธิน โยธโก . “บทบาทพระสงฆ์ไทยในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ”. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น, ๒๕๖๐.
- พระมหาวิเชียร ชาญณรงค์. “บทบาทพระสงฆ์ในการนำหลักธรรมมาใช้ทำกิจกรรมงานพัฒนาชุมชน เพื่อ ลด ละ เลิก อบายมุข ศึกษาเฉพาะกรณีพระครูศีลวราภรณ์ (เฉลิม ฐิตีสีโล)”. **วิทยานิพนธ์พัฒนาชุมชนมหาบัณฑิต**. สาขาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๔.

ณัฐพร ชินบุตร. “การรับรู้ในบทบาทหน้าที่และความต้องการในการพัฒนาตนเองของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตอำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๗.

นิตย ประจงแต่ง. “บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต ๒”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, ๒๕๔๘.

พระมหาพนมนคร มีราคา . “การดำรงสมณเพศของสามเณรโรงเรียนมหาวิชราลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต** , บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๔๙.

สำเร็จ กล้าหาญ. “สภาพการปฏิบัติงานตามบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษสุพรรณบุรี เขต ๓”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต** , บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, ๒๕๔๙.

บุญตา ไกลเลิศ. “บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต ๓”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต** . บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, ๒๕๕๐.

สินธร คำเหมือน . “บทบาทผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทรรศนะของครูและผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต ๑”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, ๒๕๕๐.

ระเบียบ คำเขียน . “การปฏิบัติบทบาทหัวหน้าหอผู้ป่วยตามการรับรู้ของหัวหน้าหอผู้ป่วยและพยาบาลประจำโรงพยาบาลพิจิตร”. **วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต** . บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๖.

(๔) เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่และเอกสารอื่น ๆ:

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. “การพัฒนาชุมชน”. เอกสารประกอบการบรรยายวิชาการพัฒนาชุมชน
 สุรพล เศรษฐบุตร , รศ.ดร. “การส่งเสริมการเกษตรกับการพัฒนาชนบท”. เชียงใหม่ : คณะ
 เกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ , ๒๕๕๐. เอกสารประกอบการบรรยายภาควิชา
 เศรษฐศาสตร์เกษตรและส่งเสริมเผยแพร่การเกษตร
 องค์การบริหารส่วนตำบลยางค้อม. “แผนพัฒนาท้องถิ่นสี่ปี (พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๖๔)”. อัดสำเนา

(๕) สื่ออิเล็กทรอนิกส์:

สมชาย ศรีวิรัตน์ . การพัฒนาชุมชนท้องถิ่น : แนวคิด หลักการพัฒนา และการดำเนินงานพัฒนา
 ชุมชน . [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://www.gotoknow.org/posts/549133>
 [๔ มกราคม ๒๕๖๐].

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญประเมินประสิทธิภาพเครื่องมือวิจัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญประเมินประสิทธิภาพเครื่องมือวิจัย

๑. รศ.สมบูรณ์ บุญฤทธิ์
อาจารย์ประจำ หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตนครศรีธรรมราช
๒. ผศ.ดร.ดิเรก นุ่นกล้า
อาจารย์ประจำ หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตนครศรีธรรมราช
๓. พระครูโฆสิตวัฒน์านุกูล, ดร.
อาจารย์ประจำ หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาพระพุทธศาสนา
มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ..บัณฑิตศึกษา ..วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ..โทร. ๐-๗๕๓๔-๕๖๒๐

ที่ ศธ ๖๑๒๘/ว.๐๐๗ วันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เจริญพร รศ.สมบูรณ์ บุญฤทธิ์

ด้วย พระสุภาพ สุภาโว(บัวบรรจง) นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิปูน จังหวัด นครศรีธรรมราช” ตามหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมีคณะกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ดังนี้

๑. พระครูอรุณสุตาลังการ, ดร.	ประธานกรรมการ
๒. รศ.ดร.กัณฑ์กมล หนูทองแก้ว	กรรมการ

คณะกรรมการบริหารหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต ได้พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ มีความรู้ ความสามารถในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย และให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ ต่อการสร้างเครื่องมือวิจัยของนิสิตได้เป็นอย่างดี

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยดังกล่าวด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

(พระครูโสมิตวัฒน์านุกูล, ดร.)

ผู้อำนวยการบัณฑิตศึกษา

ดร. วรวิทย์ ใจแจ่ม

๒๓ ม.ค. ๖๑

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ..บัณฑิตศึกษา ..วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ..โทร. ๐-๗๕๓๔-๕๖๒๐

ที่ ศธ ๖๑๒๘/ ๑๐๐๗ ..วันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ..ขอความเห็นชอบแต่งตั้งเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย ..

เจริญพร ผศ.ดร.ดิเรก นุ่นกล้า

ด้วย พระสุภาพ สุภาโว (บัวบรรจง) นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิปูน จังหวัด นครศรีธรรมราช” ตามหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมีคณะกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ดังนี้

๑. พระครูอรุณสุตาลังการ, ดร.	ประธานกรรมการ
๒. รศ.ดร.กัณตภณ หนูทองแก้ว	กรรมการ

คณะกรรมการบริหารหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต ได้พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ มีความรู้ ความสามารถในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย และให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ ต่อการสร้างเครื่องมือวิจัยของนิสิตได้เป็นอย่างดี

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยดังกล่าวด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

(พระครูโฆสิตวิฒนานุกูล, ดร.)
ผู้อำนวยการบัณฑิตศึกษา

ยินดีต้อนรับ
(ผศ.ดร.ดิเรก นุ่นกล้า)

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตนครศรีธรรมราช โทร. ๐-๗๕๓๔-๕๖๒๐

ที่ ศธ. ๖๑๒๘/๐๐๐๗ วันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน พระครูโฆสิตพัฒนานุกูล, ดร.

ด้วย พระสุภาพ สุภาโว (บัวบรรจง) นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิปูน จังหวัด นครศรีธรรมราช” ตามหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมีคณะกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ดังนี้

๑. พระครูอรุณสุตาลังการ, ดร.	ประธานกรรมการ
๒. รศ.ดร.กัณฑ์กมล หนูทองแก้ว	กรรมการ

คณะกรรมการบริหารหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต ได้พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ มีความรู้ ความสามารถในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย และให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ ต่อการสร้างเครื่องมือวิจัยของนิสิตได้เป็นอย่างดี

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยดังกล่าวด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

(พระครูโฆสิตพัฒนานุกูล, ดร.)

ผู้อำนวยการบัณฑิตศึกษา

ฉัตรวิมลวรรณ อธิวัตรวิมล

ภาคผนวก ค

หนังสือขออนุญาตแจกแบบสอบถาม

ที่ ศธ ๖๑๒๘ / ศธ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ๓/๓ หมู่ ๕
ตำบลมะม่วงสองต้น อำเภอเมือง
จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐

๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถาม

เจริญพร นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลบางจาก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ด้วย พระสุภาพ สุภาโว นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค่อม อำเภอพิบูล จังหวัดนครศรีธรรมราช" ตามหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมี พระครูอรุณสุตาลังการ, ผศ.ดร. และ รศ.ดร.กันตภณ หนูทองแก้ว เป็นคณะกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นที่จะต้องเก็บข้อมูลจากบุคลากรของท่านเพื่อนำผลมาทดลองใช้ (Try Out) สำหรับวิเคราะห์ความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือสำหรับทำวิทยานิพนธ์จึงขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อทำวิทยานิพนธ์ และบัณฑิตศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูไฉตวิวัฒนานุกูล, ดร.)

ผู้อำนวยการบัณฑิตศึกษา

๕/๒๖๑๘/๒๖๑๘
รัตน

นางวรรณรัตน์
ที่ ศธ ๖๑๒๘ / ๒๕๖๑

มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ๓/๓ หมู่ ๕
ตำบลมะม่วงสองต้น อำเภอเมือง
จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐

๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

องค์การบริหารส่วนตำบลยางค้อม
เลขที่รับ ๑๑๖
วันที่ ๗ ก.พ. ๒๕๖๑
เวลา ๐๙.๔๕

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถาม

เจริญพร ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลยางค้อม อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช

ด้วย พระสุภาพ สุภาโว นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช" ตามหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมี พระครูอรุณสุตาทังการ, ผศ.ดร.และ รศ.ดร.กันตภณ หนูทองแก้ว เป็นคณะกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นที่จะต้องเก็บข้อมูลเพื่อทำวิทยานิพนธ์ จึงขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อทำวิทยานิพนธ์ และบัณฑิตศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียน ปลัด อบต. ยางค้อม
- ด้วย พระสุภาพ สุภาโว
กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง
บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนา
ชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม
จังหวัดนครศรีธรรมราช
จึงขอความอนุเคราะห์
- ขอเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

รศ.ดร.กันตภณ หนูทองแก้ว
(นางสาวพรทิพย์ นาคพุ่ม)
นักจิตวิทยาทั่วไป

- นิสิตระดับปริญญาโท

(นางวรรณรัตน์ บริพันธ์)
หัวหน้าสำนักงานจัด

ขอเจริญพร

(นายวรานนท์ คุรงแก้ว)

ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลยางค้อม

พระครูโฆสิตวัฒน์ นานกุล, ดร.)
ผู้อำนวยการบัณฑิตศึกษา

(นายวรานนท์ คุรงแก้ว)
ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ปฏิบัติหน้าที่
นายกองค์การบริหารส่วนตำบลยางค้อม

๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

ภาคผนวก ง

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

**แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม
อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช**

คำชี้แจง

๑. แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย การวิเคราะห์บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช

๒. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ ข้อคำถามเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ในเขตพื้นที่ ตำบลยางค้อม อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตอนที่ ๓ ข้อคำถามแนวทาง ส่งเสริม การพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนา ชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช

๓. ในการตอบแบบสอบถาม ขอความกรุณาท่านตอบคำถามให้ครบทุกข้อ คำตอบของท่านจะนำไปใช้เป็นข้อมูลเพื่อการวิจัยเท่านั้น และจะไม่มีผลกระทบต่อตัวท่านแต่อย่างใด

๔. เมื่อตอบแบบสอบถามเสร็จแล้ว กรุณาตรวจสอบอีกครั้งว่าได้ตอบครบทุกข้อแล้วหรือไม่ แบบสอบถามที่ตอบคำถามครบทุกข้อเท่านั้น จึงจะถือเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ และนำไปใช้เป็นข้อมูลสำหรับการวิจัยในครั้งนี้

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความร่วมมือจากท่านเป็นอย่างดี และขอขอบคุณ ในความร่วมมือให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัย

ขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือด้วยดี

พระสุภาพ สุภาโว (บัวบรรจง)

นิสิตปริญญาโท

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อที่ตรงกับความเป็นจริง

๑. เพศ ชาย หญิง
๒. อายุ ต่ำกว่า ๓๐ ปี ๓๐ - ๕๐ ปี
 ๕๑ - ๖๐ ปี ๖๑ ปีขึ้นไป
๓. การศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา/ปวช.
 อนุปริญญา ปริญญาตรี/สูงกว่า
๔. อาชีพ เกษตรกรรม รับจ้าง/ค้าขาย
 ราชการ/รัฐวิสาหกิจ อื่นๆ (ระบุ).....
๕. รายได้ต่อเดือน ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท ๑๐,๐๐๐ - ๑๕,๐๐๐ บาท
 ๑๕,๐๐๑ - ๒๐,๐๐๐ บาท สูงกว่า ๒๐,๐๐๐ บาท

ตอนที่ ๒ ข้อคำถามเกี่ยวกับการบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอฟิปปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ให้ท่านใส่เครื่องหมาย ✓ ลงช่องที่ตรงกับระดับ การปฏิบัติของพระสงฆ์

บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน		ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๑) ด้านสังคม						
๑	พระสงฆ์มีการอบรม สั่งสอน หรือชักชวนให้ประชาชน ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดีต่อสังคม และประเทศชาติ เพียงใด					
๒	พระสงฆ์มีการสอนธรรมศึกษาหรือศีลธรรม จริยธรรม แก่นักเรียนในชุมชนมากน้อย เพียงใด					
๓	พระสงฆ์มีการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนิน ชีวิต เพียงใด					
๔	พระสงฆ์มีการชักชวนประชาชนให้รวมพลังเพื่อการ พัฒนาชุมชน เพียงใด					
๕	พระสงฆ์มีการอำนวยความสะดวกสถานที่ภายในวัดใน การจัดกิจกรรมของชุมชน เพียงใด					
๖	พระสงฆ์มีบทบาทในการเป็นที่ปรึกษาขององค์กร ชุมชนต่างๆ เพียงใด					
๒) ด้านเศรษฐกิจ						
๗	พระสงฆ์มีกิจกรรมหรือโครงการเกี่ยวกับการส่งเสริม การประกอบอาชีพของประชาชน เพียงใด					
๘	พระสงฆ์มีการจัดตั้งองค์กรชุมชน เช่น มูลนิธิ กองทุน และศูนย์การเรียนรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ เพียงใด					
๙	พระสงฆ์มีการส่งเสริมให้ชุมชนไปดำเนินงานที่เป็นประโยชน์ ต่อชุมชนในด้านอาชีพ เพียงใด					
๑๐	พระสงฆ์มีบทบาทในการชักชวนประชาชนให้ร่วม บริจาคเงิน วัสดุ อุปกรณ์ หรืออุปโภคบริโภค เพื่อ ส่วนรวม เพียงใด					
๑๑	พระสงฆ์มีการฝึกอบรม สั่งสอน ให้คำปรึกษา หรือ แนะนำเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจ พอเพียงให้แก่ประชาชน เพียงใด					

บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน		ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๑๒	พระสงฆ์มีการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชน เพียงใด					
๓) ด้านวัฒนธรรม						
๑๓	พระสงฆ์มีการจัดกิจกรรมเนื่องในวันสำคัญต่างๆ เพื่ออนุรักษ์ส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณี เพียงใด					
๑๔	พระสงฆ์มีการจัดกิจกรรมหรือโครงการใด ๆ ที่สอดแทรกศีลธรรมเพื่อสร้างความเจริญงอกงามในวิถีชีวิตที่ดีแก่ประชาชน เพียงใด					
๑๕	พระสงฆ์มีการจัดให้มีสถานที่จัดเก็บโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุภายในวัด เพียงใด					
๑๖	พระสงฆ์มีการจัดให้วัดเป็นศูนย์กลางในการอนุรักษ์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น เพียงใด					
๑๗	พระสงฆ์มีบทบาทในการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของชุมชนให้แก่ประชาชน เพียงใด					
๑๘	พระสงฆ์มีบทบาทในการอนุรักษ์ส่งเสริมโบราณสถานโบราณวัตถุในชุมชน เพียงใด					
๔) ด้านสาธารณสุข						
๑๙	พระสงฆ์มีการให้ความรู้ในด้านสุขอนามัยแก่ชุมชน เพียงใด					
๒๐	พระสงฆ์มีการปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ประชาชนในการทำความสะอาดที่อยู่อาศัย และบริเวณที่อยู่อาศัย เพื่อสุขภาพที่ดี เพียงใด					
๒๑	พระสงฆ์มีการร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐในการส่งเสริมสุขภาพอนามัยของชุมชน เพียงใด					
๒๒	พระสงฆ์มีการจัดให้วัดเป็นศูนย์กลางในการให้ความรู้ด้านสาธารณสุขแก่ประชาชน เพียงใด					
๒๓	พระสงฆ์มีการส่งเสริมและให้ความรู้แก่ประชาชนในการปลูกสมุนไพรเพื่อป้องกันและรักษาโรค เพียงใด					
๒๔	พระสงฆ์มีการจัดกิจกรรมหรือโครงการอบรมเพื่อต่อต้านยาเสพติดให้แก่ประชาชนมากน้อย เพียงใด					
๕) ด้านสิ่งแวดล้อม						
๒๕	พระสงฆ์มีบทบาทในการต่อต้านการทำลายสิ่งแวดล้อมในชุมชน เพียงใด					

บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน		ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๒๖	พระสงฆ์มีการส่งเสริมให้ชุมชนใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า เพียงใด					
๒๗	พระสงฆ์มีการรักษาและสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน เช่น พิธีบวชต้นไม้ ทำฝายชะลอน้ำ เป็นต้น เพียงใด					
๒๘	พระสงฆ์มีการจัดบริเวณวัดให้ร่มรื่น เป็นตัวอย่างที่ดีในการรักษาสภาพแวดล้อมภายในวัดแก่ประชาชน เพียงใด					
๒๙	พระสงฆ์มีการปลูกจิตสำนึกให้ชุมชนมีจิตอาสาในการอนุรักษ์และส่งเสริมสิ่งแวดล้อม เพียงใด					
๓๐	พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการหาแนวทางป้องกันและรักษาสภาพแวดล้อมเพื่อการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมที่มั่นคงและยั่งยืนแก่ชุมชน เพียงใด					

ตอนที่ ๓ ข้อคำถามแนวทางส่งเสริมการพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ในเขตพื้นที่
ตำบลยางค้อ อำเภอฟิปปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช

แนวทางส่งเสริม
๑) ด้านสังคม.....
๒) ด้านเศรษฐกิจ.....
๓) ด้านวัฒนธรรม.....
๔) ด้านสาธารณสุข.....
๕) ด้านสิ่งแวดล้อม.....

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ - สกุล : พระสุภาพ สุภาโว (บัวบรจ)
- วัน/เดือน/ปีเกิด : ๒๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๒๔
- ประวัติการศึกษา : พ.ศ. ๒๕๓๖ ประถมศึกษาปีที่ ๖
โรงเรียนบ้านทวดทอง จังหวัดนครศรีธรรมราช
- : พ.ศ. ๒๕๓๙ มัธยมศึกษาปีที่ ๓
โรงเรียนจรัสพิซากร จังหวัดนครศรีธรรมราช
- : พ.ศ. ๒๕๔๒ มัธยมศึกษาปีที่ ๖
โรงเรียนจรัสพิซากร จังหวัดนครศรีธรรมราช
- : พ.ศ. ๒๕๕๖ นักธรรมเอก
- : พ.ศ. ๒๕๕๙ ปริญญาตรีคณะพุทธศาสตร์บัณฑิต
สาขาวิชาพระพุทธศาสนา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตนครศรีธรรมราช
- ประสบการณ์การทำงาน : พ.ศ. ๒๕๕๓ - ปัจจุบัน พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน
- : พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๐ กรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนวัด
ยางค้อม
- อุปสมบท : ๕ ธันวาคม ๒๕๕๒
- สังกัด : วัดหัวหมอน ตำบลนาโหนด อำเภอเมืองพัทลุง
จังหวัดพัทลุง
- ปีที่เข้าศึกษา : ปีการศึกษา ๒๕๕๘
- ปีที่สำเร็จการศึกษา : พ.ศ. ๒๕๖๑
- ที่อยู่ปัจจุบัน : วัดหัวหมอน ตำบลนาโหนด อำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง